Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

היינט 12 זייטען

פרייז 20 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 35 | Łódź, Niedziela, 10 lutego 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, ז׳ אדר ראשון תרצ״ה | № 35

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די גרויסע בודזשעט-דעבאטע אין סיים

רעדעס פון די דעפוטאטען ראטענשטרייך און זאמערשטיין

ווארשא, 9 (טעלעפאניש)

פרייטאג, אין פערטען טאג פון דער בודזשעט־דעבאטע, האט מען גערעדט אין סיים אהן אויפהער.

12 רעדנער זענען געווען פערשריבען צום ווארט וועגען דער לאנד-ווירטשאפט

ביז שפעט אין אָווענד האט מען דעבאטירט דעם דאזיקען בודזשעט און דעם בודזשעט פון האנדעלס מיניסטעריום, וועלכער האט זיך געפונען אויפ'ן טאג-ארדנונג, איז אפגעלעגט געוואָרען אויף שבת.

די פראגען ווערען רעפערירט דורך 2 רעפערענטען דעפ. קארוואצקי (געוועזענער וויצע-מיניסטער) רעפערירט דעם בודזשעט פון לאנדווירטשאפטליכען מיניסטעריום און דעפ. קאמינסקי — דעם בודזשעט פון ספעציעלען פאנד דורכצופיהרען די אגראר-רעפארם.

דאן הערט אויס דער סיים א

זעהר לאנגער רעדע פון אגראר-מיניסטער פאניאטאווסקי

דער מיניסטער האט אויסגעמאלען א טרויעריג בילד פון דער לאגע אין דארף די נויט, די אלגעמיינע פעראָרימונג, דאס פאלען פון די פרייזען אויף די ווירטשאפטליכע פראדוקטען א. ד. גל.

שוין אין יאהר 1929 האבען די פויערישע ווירטשאפטען בעטראפען 65 פראצ. פון ציפערמעסיגען ווערט פון פוילישען סאציאלען איינקונפט. אבער פאקטיש פלעגט דער דאזיגער איינקונפט שטעהן אויף דער הויך פון 46 פראצ. פון אלגעמיינעם סאציאלען איינקונפט אין לאנד. פון דעם דרינגט ארויס, אז שוין מיט 5 יאהר צוריק איז געווען א

היפשער מהלך צווישען לעבענס-ניווא פון דארף לגבי דער שטאט

ווי זעהט אויס די לאגע איצטער?

די קאנסומציע אין דארף איז געפאלען אויף 46 פראצ. (אין שטאט בלויז אויף 19). די ארימע פויערן און די לאנד-ארבייטער ווייזען ארויס א נאך גרעסערע ירידה פון קאנסומציע — זי דערגייט ביי זיי ביז 53 פראצ. אויב א שטאטישע ארבייטער-פאמיליע פון 4 פערזאן פערברויכט היינט בערך 135 גילדען א חודש, שטעהט דער פערברויך פון א פויערישער פאמיליע ביי קנאפע 90 גילדען א חודש.

אפילו טאבאק און בראנפען קויפט מען וועניגער

די קאנסומציע פון די דאזיגע מאנאפאל-ארטיקלען איז געפאלען אין דארף אויף 40 פראצ. לאנדווירטשאפטליכע מאשינען פערנוצט מען היינט נאר 11 פראצ. פון דעם, וואס מען האט פערנוצט אין יאהר 1928.

דער מיניסטער מאכט דעם אויספיהר, אז מען דארף מעהר פערקויפען און מעהר בעקומען פאר די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען.

ס'איז ווערט אונטערצושטרייכען, אז דער מיניסטער האט אויך דערמאנט די נויטיגקייט צו ארגאניזירען א גוטע דארפישע קאאפעראציע, וואס זאל ארויסשטויסען דעם פריוואטען האנדעל.

דעפ. ריבארסקי: מען וועט באלד זאגען, אז מען מאכט פאגראמען.

נאכדעם ווי ס'האבען גערעדט א גאנצע רייה רעדנער, האט געענטפערט דער מיניסטער פאניאטאווסקי און דאן איז מען צוגעטרעטען צום בודזשעט פון האנדעלס-מיניסטעריום. ס'נעמט א ווארט

דעפ. ראטענשטרייך

וועלכער זאגט:

א מאדנע רובריק פיהרט ביי זיך דער ענדעקישער לאגער. טאג ביי טאג ווידמעט די „גאזעטא ווארשאווסקא" א היפש ביסעל ארט דאס ארומרייען יודישע פראבלעמען. דערביי רופט זי אונז פון אנ'אנאנימער מלוכה ביז אנ'אינטערנאציאנאלער, אבער ווען די אנטי-יודישע אגיטאציע פערלאנגט דאס, שטעלט זיך אויף דער טריבונע אוועק א פארשטעהער פון די ענדעקעס און ערקלערט, אז אנ'ענגלישער יוד איז א הונדערט-פראצענטיגער ענגלענדער און ווארפט אונז פאר, אז מיר זאמלען פאר די פוילישע יודען, וועלכע זענען רואינירט געוואָרען דורך דער ווירטשאפטליכער פאליטיק, געלד ביי אנדערע פעלקער.

די יודען האבען קיינמאל נישט געזאמעלט קיין געלד צווישען אנדערע פעלקער, אויב זיי אפעלירען צו בירגער פון אנדערע לענדער איז נאר צו יודען, וועלכע זיי בעטראכטען פאר ברידער. אזוי וואלט אויך, למשל, דער ענדעק ריבארסקי נישט געהאלטען פאר א בעליידיגונג, אויב מ'האט געזאמעלט געלד ביי פאלאקען אין אנדערע לענדער פאר די נעליטענע פון דער מערצוויפלונג, דיזעלבע רעכט מוז מען אנערקענען די יודען, ווען זיי ווענדען זיך וועגען הילף צו זייערע ברידער, וועלכע וואוינען אין אנדערע לענדער.

ווייטער האט דער ענדעק ריבארסקי גערעדט וועגען די יודישע מאנאפאלען, למשל, אין אימפארט פון פרוכטען, א שאד, וואס דער ה' ריבארסקי איז נישט אינפארמירט און ווייס נישט ווי אזוי דאס האנדעלס-מיניסטעריום „מאכט" אין דער לעצטער צייט סוחרים, ווי אזוי ס'ווערען רואינירט די ביז־איצטיגע סוחרים.

דאס פערטיילען פון די קאנטינגענטען אויף ברענגען פאמעראנצען איז א בולט'ער בעוויז, ווי אזוי דאס מיניסטעריום ענטיודישט דעם האנדעל. מיר האבען גארנישט געגען דעם, אז די קאאפעראטיווען זאלען קענען ברענגען פאמעראנצען, אבער מיר פראטעסטירען געגען דעם, אז מ'זאל געבען אימפארט-ערלויבנישען אייער-סוחרים, חזרים-סוחרים, וועלכע האבען מיט פרוכטען ביז איצט גאר נישט געהאט צו טון. אזוי איז אבער. דא „מאכען" סוחרים האט געברענגט דערצו, אז דער אינוואלידען-פערבאנד זאלען ווערען א פאמעראנצען-סוחר. איך ווייס נאר נישט, צי זיי וועלען האנדלען מיט פאמעראנצען, אדער מיט עקספארט-ערלויבנישען.

די ה"ה ארצישעווסקי און סטיפולקאווסקי, זאגט ווייטער דעפ. ראטענשטרייך, האבען פרעטענזיעס, אז די מיליטער-ליפעראנטען זענען יודען, איך וויל אבער אויפמערקזאם מאכען, אז ס'איז פאראן א צירקולאר, וואס ערלויבט צו קויפען נאר ביי פראדוצענטען.

נאך דער רעדע פון דעפ. ראטענשטרייך, האט דעפ. זדזשיסלאוו סטראנסקי (ב. ב.) רעפערירט דעם בודזשעט פון בילדונגס-מינסטעריום.

דעפ. קארנעצקי (נ. ד.) בעקלאגט זיך, וואס פוילישע לעהרער געהען ארום לעדיג און יודישע לעהרער ערציהען פוילישע קינדער...

דעפ. זאמערשטיין

פאלעמיזירט מיט דעפ. קארנעצקי, ער זאגט: די יודישע בעפעלקערונג וועט נישט רעזיגנירען פון איהר רעכט אויפ'ן שול-וועזען, די נאציאנאלע יודען גיבען זיך אפ א חשבון דערפון, אז דאס דערהאלטען זייער נאציאנאלער מהות קאלידירט נישט מיט זייערע בירגערליכע פליכטען, זייער אינערליך לעבען ווילען די יודען שטיצען אויף די יודישע קהלות און אויף דער נאציאנאלער שול, די איינגרעניץ פון דער מאכט דעמאראליזירט דאס מענשליכע לעבען פון די קהלות. אויף די אמטען ווערען דארט בעשטימט מענשען אהן קוואליפיקאציעס.

דער רעדנער פראטעסטירט געגען איינפיהרען קאמיסארען אין די קהלות געגען דעם ווילען פון דער בעפעלקערונג, ער פערלאנגט פרייע וואהלען.

איבערגעהענדיג צום שול-וועזען, בעטאנט דער רעדנער, אז יודען האבען דאס רעכט אויף אייגענע שולען, וואס ווערט אויך גאראנטירט דורך דער קאנסטיטוציע. די יודען האבען ביז איצט נישט קיין איין פאָלשעכנע שול מיט דער יודישער אונטערריכטס-שפראך, ער פערלאנגט פינאנציעל צו שטיצען דאס פריוואטע יודישע שול-וועזען, פון זייער דאזיגען פאסטולאט וועלען די יודען נישט אפטרעטען.

בודזשעט פון מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ

ווארשא, 9 (טעל.) שבת איז דער סיים צוגעטרעטען צו בעטראכטען דעם בודזשעט פון מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ און ארבייטס-פאנד. רעפערירט האט דעפ. סאווינסקי (ב. ב.) נאך איהם האט גענומען דאס ווארט דער מיני. פאטשארקאווסקי. די ענדעקישע דעפוטאטין זאלעסקא האט זיך בעקלאגט, אז בעת אין פוילען הערשט א גרויסע ארבייטסלאזיגקייט האט מען אריינגעלאזען די דייטשע פליטים, די יודישע פאבריקאנטען ווארפען ארויס, לויט דער מיינונג פון דער רעדנערין די פוילישע ארבייטער און נעמען צו אויף זייער ארט יודען.

פועלי ציון-פארטיי וויל נישט קיין סיים

ווארשא, 9 (ספ. טעל.)

אין די קרייזען פון דער פועלי-ציון-פארטיי רעדט מען איצט גאנץ ערנסט וועגען באיקאטירען די קומענדיגע וואהלען צום סיים. אמייסטען הערען זיך די דאזיגע שטימען אין גאליציע, בעזונדער צווישען דער פועלי-ציון-יוגנד. די שטימען האבען שוין אויף אזוי פיל געוואָרט א ווירקונג אויף די ברייטסטע פועלי-ציון-קרייזען, אז דער קרייז-צוזאמענפאהר פון דער פועלי-ציון-פארטיי, וועלכער איז מיט א קורצער צייט צוריק פארגעקומען, האט אנגענומען א בעשלוס, אז די הויפט-אנפיהרונג זאל דעצידירען די פראגע צי די פועלי-ציון-פארטיי זאל אינגע-הויפט זיך בעטייליגען אין די קומענדיגע סיים-וואהלען.

אין לעצטען נומער פון צענטראל-ארגאן פון דער פועלי-ציון-פארטיי „פיאסט" איז אויך אפגעדרוקט אנ'ארטיקל געווידמעט דער פראגע פון באיקאטירען די סיים-וואהלען.

צווישען א רייהע אנדערע מאטיוען רוקט אויך „פיאסט" ארויס פאלגענדיגער מאטיוו פאר'ן באיקאט:

דער פארלאמענט האט ביים היינטיגען טאג אפילו פערלוירען דיין בערייטונג אלס פרייע טריבונע אלע אנדערע נוצען, וואס עס ברענגט דאס האבען אנ'אייגענע פארלאמענטארישע רעפרעזענטאנץ, זענען איצט אויס קליין און פערגלייך מיט דעם מאראלישען שאדען, וועלכען עס מוז ברענגען דער פאקט, וואס דערמיט לעגאליזירט די אפאזיציע אויף אנ'אומדירעקטען אופן די עקזיסטירענדיגע ווירקליכקייט".

גרויס-מופטי וועט ארײנלעגען אין חרם די אראבער

וועלכע וועלען פערקויפען יודען ערד

ירושלים, 9 (ספע. טעל.) דער גרויס-מופטי אל-הוסייני האט ארויסגעגעבען א בעפעהל נישט צו פערקויפען יודען ערד אין דורך אראבער, ווער ס'וועט פערקויפען ערד וועט אויסגעשלאסען ווערען פון דעם מאכמעדאנישען גלויבען.

פאליציי זעצט אראפ א גובערנאטאר

דאס האט פאסירט אין ארגענטינא

בוענאס-איירעס, 9 (ספ. טעל.)

אין דער שטאט לא פלאטא (בוענאס-איירעסער פראווינץ) זענען געקומען צו געשעהענישען, וועלכע האבען דערפיהרט צו דער דעמיסיע פון ארטיגען גובערנאטאר. די ארטיגע פאליציי האט זיך סאלידאריזירט מיט דער דעמאקראטישער פארטיי, וועלכע האט דעם גובערנאטאר אויסגעשלאסען פון איהרע רייהען. אין רעזולטאט דערפון האט די פאליציי אין לא פלאטא ארומגערינגעלט דעם גובערנאטאר'ס פלאץ מיט קוילען-ווארפער. די מאכט האט איבערגענומען דער וויצע-גובערנאטאר, וועלכער האט צוריקגעשטעלט די ארדנונג. די געשעהענישען אין לא פלאטא זענען א רעזולטאט פון אינערליכע סכסוכים אין דער רעגירונגס-פארטיי (דעמאקראטישע פארטיי), 80 פראצענט פון דער בעפעלקערונג זענען געווען אומצופרידען פון דער טעטיגקייט פון גובערנאטאר.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגער-פאטער, גרויס-פאטער און פעטער

ב"ע

משה ב"ר יעקב ז"ל אבראמאוויטש

אין עלטער פון 60 יאהר

די לוי' קומט פאר היינט זונטאג, ז' אדר א' 1 א זייגער נאכמ. פון טרויער-הויז אנשטאדטא 5, וועגען וואס ס'טיילען מיט אין גרויס צער

די פערבליבענע פאמיליע

צוליב'ן טויט פון אונזער אונפערגעסליכען לייטער און שול-אינהאבער

דב האמער ז"ל

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל די אין טרויער פערבליבענע פאמיליע.

דאס לערער-פערסאנאל

פון דער 7-קל. שולע ב. האמער

פילסודסקיעגא 45.

6192

נאך קורצע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 68 יאהר דער גרינדער פון דער חברת „חורשי עצים" און אויך גרינדער פון טישלער פעראיין אין לאדז

נ"ע

ישעיהו שלמה גאלדבערג

צו דער לוי' וועלכע קומט פאר היינט זונטאג, ד. 10 פעברואר 1935 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז בארוטאקישא (דזשעלנא) 32, פאדערן מיר אויף אלע מיטגלידער צו קומען בכדי אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג

פון טישלער, שניצער און דרעקסלער-צעך

פילסודסקיעגא 69.

6093

באמבעס אין ווינער קאנצלער-פאלאץ

מאסען-דראהונגען אין קאנצלער-אמט

היטלערס צייטונג פאלעמיזירט מיט מאלאטאוו'ן

בערלין, (ספ.)

די אפיציעלע ,,דיפלאמאטישע קארעספאנדענץ" פאלעמיזירט מיט מאלאטאוו'ס רעדע אויפן קאנגרעס פון די סאוויעטען וועגן די דייטש-סאוויעטישע בעציהונגען. די צייטונג האלט, אז פון די רייד פון סאוויעטשען פרעמיער איז געדרונגען, אז ראטען-פערבאנד וויל נישט אפטרעטען פון איהר ביז-איצטיגער פאליטיק לגבי דייטשלאנד, צוליב דעם, שרייבט ווייטער די צייטונג, וואס דייטשלאנד האט געגעבען אלע מעגליכע דערקלערונגען וועגען איהרע כלומרשטע אגרעסיווע כוונות, האט דער ראטען-פערבאנד נישט קיין שום גרונד צו מאכען דעם אנשטעל, אז איהם דראהט א געפאהר. אויב יא אנ'אנשטעל, טוט ער עס נאר צוליב טעמים פון פאליטישער טאקטיק.

ראקאשי פערמשפט אויף אייביגע טורמע

בודאפעשט, 9 (ספ.)

דער געוו. פאלקס-קאמיסאר אין דער ראטען-רעגירונג פון בעלא קון אין אונגארן איז פערמשפט געווארען אויף אייביגע תפיסה.

3 טויט-עקזעקוציעס אין 10 מינוט

ניו-יארק, 9 (ספ.) אין דער תפיסה סינג-סינג איז אויסגעפיהרט געווארען די עקזעקוציע איבער 3 באנדיטען, וועלכע זענען פערמשפט געווארען צום טויט פאר א מארד. די דריי עקזעקוציעס אויף דער עלעקטרישער שטוהל האבען געדויערט 10 מינוט.

אנוילירט די שטראפען

פאר נישט האבען קיין פאטענט ביז'ן 15 יאנואר

ווארשא, 9 (טעלעפאניש)

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג צו אנוילירען די שטראפען, וועלכע זענען ארויפגעלעגט געווארען ביז'ן 15 יאנואר פאר נישט בעזיצען קיין פאטענט, די דאזיגע שטראפען דארפען אנוילירט ווערען אמטליך אהן ספעציעלע ביטעס.

שניי-שטורמען מאכען מורא'דיגע חורבות אין טשעכיע

פראג, 9 (ספ. טעל.)

אין די קרושצאוואר בערג בושוועט ווייטער א שרעקליכער שניי-שטורם, די לאווינעס האבען פערשאטען גאנצע דערפער און פערשטעלט די וועגען און באהן-ליניעס. ביז איצט זענען פערהאן 20 טויט-פאלען, עטליכע בערג-דערפער זענען איגגאנצען אפגעשניטען פון דער וועלט.

נפטר געווארען הרב לעווין פון בענדין

בענדין, (טעלעפאניש)

היינט שבת אין דערפרי'ה איז נאך א לענגערער הארץ-קראנקהייט אין עלטער פון 65 יאהר נפטר געווארען דער היגער רב, רבי העניך הכהן לעווין זצ"ל.

***

דער בענדינער רב האט געשטאמט פון גרויסען רבישען יחוס, געווען אן אייניקעל פון רבי'ן רבי העניך פון אלעקסאנדער און א שוואגער און מחותן פון גערער רבי'ן.

דער נפטר איז אויך געווען פון די אנערקענטע רבנים-פוסקים פון היינטיגען דור און האט איבערגעלאזט איז כתב-יד אויך עטליכע זיבעציג גרויסע חיבורים אין לערנען אויף איבער פערשידענע ווי-סענשאפטליכע טעמא'ס.

הרב לעווין איז געווען פון די אנגעזעהענסטע פוילישע רבנים און פון די וואָרט-פיהרער פון דער ,,מועצת גדולי התורה" ביי דער אגודה. דעסגלייכען ז"ינע קיבוע פערנעהמען אנ'אנפיהרענדע שטעלונג אין דער אגודה-ליטונג. זיין זוהן ר' איטשע מאיר לעווין איז פרעזידענט פון דער פוילישער אגודה און א צווייטער זוהן, ר' פנחס לעווין איז דירעקטאר פון אגודה'שען ארץ ישראל-אמט.

צו דער לוי', וואס קומט היינט פאר אין בענדין, ווערען ערווארט פיל הונדערטער מלווים און דעלעגאציעס פון דער פרעמד.

פון לאדז איז בעשטען אוועק ארויסגע-פאהרען קיין בענדין א גרויסער עולם גוטע פריינד פון'ם נפטר כדי זיך צו [illegible] אין דער לויה.

***

צוליב דער פטירה פון בענדינער רב, האט די לאדזער קהלה-פערוואלטונג אפגעזאגט די היינטיגע פערוואלטונגס-זיצונג. מצד דער לאדזער קהלה פאהרט צו דער לויה פרעזעס מינצבערג, מיט'ן צוג, וואס געהט היינט 804 פריה, וועט מען בעווייזען צו קומען צו דער לויה.

מבערלין, 9 (ספ. טעל.)

די דייטשע אינפארמאציע-ביורא גיט איבער, נאכ'ן ,,ליניצער פאלקסבלאט", אז אין קאנצלער-פאלאץ האט מען אריינגעווארפען א גאז-באמבע, וועלכע האט פערשפרייט אנ'עקעלהאפטען ריח. דעם באמבע-ווארפער איז געלונגען צו אנטלויפען אזוי ווי אין די לעצטע טעג קומען אן אין קאנצלער-אמט א סך בריף מיט דראהונגען, אז מען וועט פערגאזען דעם בנין, איז די וואך פון קאנצלער-פאלאץ בעווארנט געווארען מיט גאז-מאסקעס.

אפמאך וועגען דער הילף-אקציע פאר די יודען אין פוילען

ענטגילטיג בעשלאסען געווארען

לאנדאן, 9 (יט"א טעלעגראפיש)

ס'איז ענטגילטיג געשלאסען געווארען דער אפמאך וועגען דער הילף-אקציע פאר די יודען אין פוילען, און דער אקציע בעטייליגען זיך א ריהע יודישע ארגאניזאציעס.

דער אפמאך דארף נאך ראטיפיצירט ווערען דורכ'ן ועד הקהלות.

גאזאווניעס און עלעקטראווניעס אין אמעריקא

וועלען איבערגעהען צו דער מלוכה

ניו-יארק, 9 (ספ. טעל.)

אין ביידע קאנגרעס-הייזער איז אריינגעפלאסען א פארשלאג וועגען ליקווידירען די אקציען-געזעלשאפטען, וועלכע בעזיצען אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך ווי גאזאווניעס און עלעקטראווניעס, די דאזיגע געזעלשאפטען מוזען זיך ליקווידירען ביז'ן 1 יאנואר 1937.

דאס איז דער רעוואלוציאנערסטער פראיעקט אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט זינט ס'האט אנגעהויבען צו רעגירען דער פרעזידענט רוזוועלט.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון — .630 זל. אן
ארגאניזירט: ,,ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 249-33
" 65, " 101-20

Nowo-otworzony Nowy ,,BAR ROGOŻYKA" ŁÓDŹ, Południowa 4
כשר: דער נייער ,,באר ראגאזשיק" גיט ארויס טעגליך געשמאקע מיטאגען און קאלאציעס צו פאלגענדע פרייזען:
מיטאג פון 4 געננ 80 גר. מיטאג פון 5 געננ 1 זל. מיטאג פון 5 געננ מיט געפליגעל 1.25 זל. קאלאציעס פון 5 געננ 70 גר., פארציעסצו 50 גר. די קוך אונטער ליטונג פון די בעסטע פאכמענישע כוחות.

AMBULATORJUM ZŁAMAN
(צובראכענע קנאכען)
מיט רענטגען-דורכלייכטונג אויפ'ן ארט
לעמשניצע-פרייזען
Dr. J. Lubicz
Południowa 9, tel. 183-17.

אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונד.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1.30—2.30 מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בייטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזן
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr. Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 11-1 און פון 5-8 אוונט.

Dr. Zygmunt Henrykowski
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף פיעטריקאווער 86
טעל. 143-63
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אוונד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.

פאר גאל"ד, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

קאמיטעט ארויסצוגעבען ,,משנה חב"ד" פון חיים יצחק בובין
אדרעס פאר קארעספאנדענץ:
Rab. S. Trajstman, Łódź, Zachodnia 57.
מיר טיילען מיט, אז עס האט זיך אנגעהויבען די אקציע צו פערשפרייטען ,,משנה חב"ד" פון ח. י. בובין און עס ווערען אנגענומען חותמים אויף דאס ווערק. במשך פון דער אקציע בעטרעפט דער פרייז אנשטאט 25 זל. נאר – 12 זל.
,,משנה חב"ד" ענטהאלט בערך 900 דרוק-זייטען און טיילט זיך אין 13 חלקים: 1) משנת האלקות, 2) משנת הנפש, 3) משנת עבודת אלקים, 4) תורה ותפלה, 5) משנת הבינוני, 6) התשובה, 7) המוסר, 8) הביאה, 9) הצדקה, 10) השכינה, 11) ישראל ועמים, 12) המשיח, עוה"ב ותחה"מ, 13) רבי וחסידים.
דעם געלד-בעטראג ווערט געבעטען צו שיקען אויף דער משעק-קאנטא.
Nr 146.058 Rabin Eljasz Josek Fajner — Łódź.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון רעשטען
אויף פאלטענס און אנציגער
פון די בעסטע ביליצער און מאמאשא-ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי
R. Szczęśliwy
לאדז, באוואמיעסקא 5
טעל. 156-09
געדענקט. פראנט 2 שטאק.

הזכרה,
היינט זונטאג, דעם 10 פעברואר 1935, פינקטליך 10,30 פארמיטאג קומט פאר אין דער שוהל פון פעראיין ,,לינת החולים" פאלודניאווא 19 א הזכרה צו דער ערשטער שמערצליכער יאהר-צייט פון אונזער אונפערגעסליכען לאנגיעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד
נ"ע יעקב קאהאן
צו וועלכער אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקט-ליך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג פון ,,לינת החולים"
לאדז, פאלודניאווא 19.
831

ערשטע יודישע שלייפעריי ,,ZGODA" א. פ.
לאדז, ציגעל-גאס 2, טעל. 134-51
(רוג פיעטריקאווער)
מאכט בעקאנט, אז זי נעמט אן צו שלייפען און שארפען אלערליי מכשירים פאר פליישערס, שניידער, איינבינדער, פריזיערס זאווי גלישלשערס או"וו
ערשטקלאסיגע אויספיהרונג! סאלידע בעהאנדלונג!
ביליגע פרייזען!

ועד הרבנים לעדת ווארשא
ב"ה ווארשא, יום ה' משפטים כ"ז שבט תרצ"ה.
מודעה
הננו מאשרים בזה, שזה יותר משני חדשים שלחנו הזמנה למר ד"ר וואלינסקי ע"י הביד"צ בלודז שיגביל במשך חודש ימים זמן להד"ת שבינו ובין אשתו בובל"א ובל"א, ושני הרבנים הבוררים יבחרו שליש, — ולכן כדי שלא תהיינה בנות ישראל כהפקר מוצאים אנחנו לחובותנו להודיע עוד הפעם, שכל זמן שלא יבוא ד"ר וואלינסקי לד"ת בובל"א' אין שום מקום היתר-כלל. ושום רב לא יתן חתימתו לזה. ובאם ישתמש בהתר זה, מצודת החרם דר"גמה חל עליו בכל תוקף.
הרב שלמה דוד כהנא
הרב יצחק מאיר בומ"א ז"ל קאנאל
הרב יעקב זילבערשטיין.
6164

וואצארניעס-בעזיצער!
מיר פאדערן אויף די אלע, וועלכע האבען זיך געמאלדען צום ערשטען טראנספארט
פאמעראנצען
קומען היינט זונטאג, דעם 10/II פינקטליך 10 א זייגער פארמיטאג אין אייגענעם לאקאל פאמארסקא 15.
אנמעלדונגען צו די ווייטערדיגע טראנספארטען נעמט אן דער סעקרעטאריאט יעדען טאג פון 6 ביז 9 אוונד.
צענטראלער קליינהענדלער-פעראיין
פאמארסקא 15, טעל. 229-28.
9249

דאנערשטאג, דעם 14 פעברואר ד. י. 7 אוונד, קומט פאר אין זאל פירמאוויטשא 3
א רעגיסטראציע-פערזאמלונג
פון אלע אסעקוראציע-אגענטען, מיטגלידער און נישט מיטגלידער.
מ'בעט זעהר פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג.
036

מיניסטער סיימאן אין פאריז

איטאליען האלט נישט פון דעם פראנצויזיש=ענגלישען אפמאך

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

דאס פעסטשטעלען א בשותּפותדיגע פראנצויזיש=ענגלישע טאקטיק און די אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד איז דער הויפט-ציל פון מין. סיימאנס קומען קיין פאריז. אין דער הינזיכט וועט לאנדאן זיך פארשטענדיגען מיט רוים.

ווי ס׳ווייזט זיך ארויס האט מוסאליני געענטפערט, אז איטאליען וועט נישט צוטרעטען צו דער לופט פליה קאנווענץ.

מין. סיימאן איז שוין נעכטען געקומען קיין פאריז.

געשטארבען מאקס ליבערמאן

בערלין, 9 (ספ. טעל.)

פרייטאג אין אָוונט איז געשטאָרבען אין בערלין דער בעקאנטער קונסט-מאלער, דער פרעזידענט פון דער דייטשער קונסט-אקאדעמיע מאקס ליבערמאן. דער פארשטאָרבענער איז אלט געווען 87 יאָהר נאָך דער היטלער-איבער-קעהרעניש איז ליבערמאן אלס יוד בעזייטיגט געוואָרען אלס פרעזידענט פון דער אקאדעמיע.

אויפרייס אין א פולווער-פאבריק

שערבורג, 9 (ספ. טעל.)

אין די פיראָ-טעכנישע פולווער-פאבריק אין שערבורג איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס 1 ארבייטער איז דער׳הרג׳עט געוואָרען און 10 פארוואונדעט.

דערשאסען א תּלין

באַרצעלאָנא, 9 (ספ. טעל.)

אין איינעם פון די הײַגע רעסטאָראַנען איז דער שאָסען געוואָרען דער באַרצעלאָנער תּלין אלס בקמה פאר אויפהענגען דעם טויט-אורטייל איבער דעם אנארכיסט אַראַנזאַ.

שרעקליכער שטורם=ווינד איז טעקסאס

גרעפּילאנד, (טעקסאס) 9 (ספ. טעל.)

דער שטורם-ווינד האט פארניכטעט אַנ׳ערך 30 הייזער, 10 בעגער זענען דער׳הרג׳עט געוואָרען, 40 זענען פארוואונדעט געוואָרען די שאָדען בעס זענען זעהר גרויס.

בישט ווייניגער אוז נישט מעהר

259 מיליאן האט סטאווסקי פארשווענדעט

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

נאָכ׳ן פארענדיגען די אויספאָרשונג דורכ׳ן אויס פאָרשונגס-ריכטער שטעלט זיך ארויס, אז סטאַוויסקי׳ס שווינדלערייען האָבען בעטראָפען א סומע פון 289 מיליאָן 172 טויזענד פראנק.

גריפּע, פארקיהלונג און קאטארען

זייער גרעסטער אנגריף בעת די שארפע וועטערונג=ענדערונגען.

ס׳ווערט בעשטעטיגט געוועזליך די טעזע פון אונזערע עלטער-זיידעס, אז די גריפּע, פארקיהלונג, קאטאַרען א. ז. וו. ענטשטעהען צום גרעסטען טייל פארפאלען פון קעלט און פייכטקייט ביי א פלוצים׳דיגער וועטערונג-ענדערונג. צוליב דעם טרעטען ארויס ענדערונגען אין די שלוז-בלאנעס, וועלכע ווערען וואָס אמאָל מעהר דורכלאזבאר פאר די קליינע באקטעריען. מ׳דאַרף דערביי נישט פארגעסען, אז די בעטאָנטע ליידען זענען איבערטראגענד און מ׳קען זיך אנשטעקען אויך, נישט זייענדיג פארקיהלט, נור פארקעהרענדיג אָדער טרעפענדיג זיך מיט פערזאָנען, וועלכע האָבען א קאטאר, א הוסט אָדער פארקיהלונג. הייגטיגע צייטען איז מען אין א בעסערער סיטואציע ווי אמאָל, ווייל מיר בעזיצען א סך אויסגעפּרובטע און ווירקזאמע מיטלען צוגעפּאסט בעת א גריפּע און פארקיהלונג. איינס פון זיי זענען די טאבלעטקעס טאגאל, וואָס מ׳קען בעקומען אין יעדער אפּטייק.

אויפרייס אין אנ׳אפּיום=פאבריק

שאַנכאַי 9 (ספ. טעל.)

אין צענטער פון שאנכאי איז פאָרגעקומען אַנ׳אויפרייס, דער בנין איז פארניכטעט געוואָרען. דער אויפרייס איז פאָרגעקומען אין א געהיימער אַפּיום-פאבריק, 15 מענשען זענען אומגעקומען.

מארשאל פילסודסקי צוריק איז ווארשא

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)

היינט איז צוריקגעקומען פון ווילנא קיין וואַרשאַ דער מארשאל פילסודסקי מיט דער פרוי און טעכטער.

די סאוועטיש-אמעריקאנישע בעציהונגען

קאנפערענץ אין מאסקווע

מאָסקווא, 9 (ספ. טעל.)

דער אמעריקאנער פארשטעהער אין מאָסקווע האָט היינט בעזוכט דעם קאָמיסאר ליטווינאָוו און מיט איהם אָפּגעהאלטען א קאָנפערענץ וועגען די לויפענדע פראגען אויפ׳ן געביט פון די סאָוועטיש אמעריקאנישע בעציהונגען.

פייערליכקייטען איז גדיניע

גדיניע, 9 (ספ. טעל.)

היינט זענען דאָ פאָרגעקומען גרויסע פייערליכקייטען צום 15-טען יאָהרטאָג פון בעקומען דעם ים-ברעג דורך פוילען.

סאוועטיש-רומענישער אפמאך

וועגען גרעניץ-פארקעהר צווישען די ביידע מלוכות

מאָסקווא, 9 (ספ. טעל.)

נעכטען איז אונטערגעשריבען געוואָרען דער סאָוועטיש-רומענישער אָפּמאך וועגען גרעניץ-פארקעהר צווישען די סאָוועטען און רומעניען

Dr. med. P. Braun

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

נעהמט אָן פון 8 ביז 1 און פון 4 ביז 8 אָוונד.

Cegelniana 4, tel. 216-90.

קלאנג-סינא-טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

גרויסער רעוועלאַציאָנס-פּראָגראַם!

— I —

שרעק, עמאָציעס, גרויל דערוועקט דער פילם א. נ.

טייוועל פון דער גרויסער שטאָט

אין די הויפט-ראָלען:

WYNUL GIBSON i EDMUND LOVE

— II —

דראַמאַטישע סימפאָניע א. נ.

„פארגעסענע מעלאָדיע"

אין די רויפּטראָלען:

Jack Payne i Philip Weston

אנהייב 4 נ. מ. שבת און זונטאָג 12 בייטאג

BEBE SZOFMANA פאר דעם קינד- ספעציעלע קינדער-זייף

צענטראלער יודישער האנדווערקער=פערבאנד ערטיילט אינפארמאציעס וועגען דער פעראיינפאכטער בוכפיהרונג

וואַרשע (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג דער מיט, וואָס דאָס פינאַנץ מיניסטעריום האָט בעשטעטיגט א פעראיינפאכטען סיסטעם פון בוכפיהרונג, ספעציעל פאר האנדווערקער, וועלכער איז פאר געשטעלט געוואָרען דורכן פערבאַנד פון די האַנד ווערקער קאַמערן, האָט דער צענטראַלער יודישער האַנדווערקער פערבאַנד אין פוילען געשאַפען א בוכהאַלטערישע אינפאָרמאַציע אָפּטיילונג, וועלכע וועט ערטיילען אָנווייזונגען די אַלע האַנדווערקער און מיטעלע אינדוסטריעלער וואָס וועלען איינפיה רען פאר זייערע אונטערנעמונגען די פעראיינפאכטע בוכפיהרונג.

פון פיהרען פעראייגפאכטע האנדעלס ביכער איז קודם כל אָפּהענגיג, אז די שטייער מאכט זאָל אין פאל פון געוויסע ספקות בנוגע די אריינגעטראָגענע „זעזנאַניעס" וועגען אומזאץ און הכנסה, פארלאנגען פון די שטייער צאָהלער צוגאָב-ערקלע רונגען. אויב מען פיהרט נישט קיין ביכער איז די דאָזיגע פראָצעדור נישט פאָרגעזעהען און די שטייער מאכט ריכטעט זיך חוץ דער „זעזנאניע" מיטן מאַטעריאַל וועלכען זי בעזיצט.

ביי דער פעראיינפאכטער בוכפיהרונג ווערט געלעגט די הויפּט אכט אויף די רעיעלקייט און וועניגער אויף די פאָרמעלע זייט פון די ביכער. די פעראיינפאכטע ביכער דינען אזוי ווי נאָרמאלע אלס יסוד פאר דער אויסמעסטונג פון אומזאץ און הכנסה שטייער. זיי ווערען רעווידירט דורך שטייער בעאמטע און נישט דורך בוכהאלטערען רעווי דענטען.

די ביכער, וועלכע זענען ארויסגעגעבען געוואָרען דורך פערבאנד פון די האנדווערקער קאמערן, קאָן מען בעקומען אין צענטראלען יודישען האנדווערקער פערבאנד אין פוילען (ביעלאנסקא 7) וועלכע פיהרט אויך דורך דאָס סטעמפּלען פון די ביכער. בוכהאלטערישע אנווייזונגען ווערען ערטיילט אין די שעהן 2—3 בייטאָג.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אז ביז׳ן 15 פעברואר ה. י. קאָן מען סטעמפּלען די פעראיינפאכטע ביכער פאר די האנדווערקער און אינדוסטריע אונטערנעמונגען אז זיי זאָלען זיין גילטיג פון אנהויב יאָהר. שפּעטער וועט מען קאָנען איינפיהרען די ביכער נאָר פון דעם טאָג, ווען זיי וועלען געסטעמפּעלט ווערען.

ראטעוועט אייער געזונט

קראנקע אויף רופּטורען (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאָפּעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאָדע העלפען ראַדיקאל אונטער גאראנטיע אָהן אפּעראציעס פון אַלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

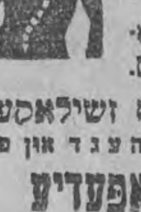

דאס אראפּלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פארלעגען ספּעציעלע אינדיווידועל צוגעפּאסטע בויך-באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאָפּעדישע הייל-גארסעטען אויף ביינער-שווינדזוכט און אַלע אנדערע פעהלערן ארטאָפּעדישע הייל-אפּאראטען אויף פלאטפוס.

ספּעציעלע איינלאגען לויט גיפּס-מאָדעלען, אויף זשילאַקעס. — גומי-זאָקען לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל=ארטאפּעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאדז, פּיראמאָוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראָנט פּאַרטער), טעל. 177-09 נאָהנט פון לאָדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאָס ערשיינען פון די קראנקע איזאָונבעדינגט נויטיג.

צאָהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זנערזש אויף טלאָמאצקע № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

זגערזשער 17 פאלקס-טעאטער זגערזשער 17

רעגינא צוקער

נאָר עטליכע פארשטעלונגען פון דער טאנצענדיגער, זינגענדיגער, צאפּעלדיגער, שפּרינגענדיגער לעבעדיג, לוסטיג, אויס דאגות! | יונג און אלט, אַלע אָהן אויסנאַהם וועלען אַנקוועלען פון נחת! | 25 נומערן געזאנג, אויסער געוועהנליכער הומאָר!

היינט, זונטאג, 4 נאָכמיטאָג **דעם טאטענס זונדעל**

9 אָוו. די שענסטע, פריילעכסטע און בעסטע קרעאַציע, אויפגעפ. פון קארל צימבאַליסט **דאס גאסן-קינד** אין 3 אַקטען.

קופּלעטען, דועטען, שלאגערס — חסידיש, נגונים, ממזריש — אויפגעפיהרט פון ק. צימבאַליסט מיט רעגינא צוקער אין דער הויפּט-ראָלע.

נאָכמיטאָג-פּרייזען פון 54 גר. ביז 1,50 — אָוונד-פּרייזען פון 54 גר. ביז 2.—

כאָר, אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון קאָמפּאָזיטאָר דוד בייגעלמאן.

ביים קלאַוויר: ש. בלומשטיין. —:— בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאטער.

רעקאנסטרוקציע פון ענגלישן קאבינעט

לאיד דזשארדזש זאל אריין אין דער רעגירונג?

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.) די גרויסע ענגלישע צייטונגען שרייבן וועגן א געהיימע באראטונג וואס איז פארגעקומען אין ענגלישן פארלאמענט וועגן דער רעקאנסטרוקציע פון ענגלישן קאבינעט, און דער רעגירונג זאל אריין לאיד דזשארדזש, וועלכער פארלאנגט אבער אז פון קאבינעט זאלן ארויסטרעטן מאקדאנאלד און סיימאן, אויף סיימאנס ארט זאל קומען טשעמבערלען.

ארום דעם דאנציגער שטרייכער-פראצעס

דאנציג. (יט"א) דער דאנציגער יידישער פובליציסט, וועלכער האט, ווי יט"א האט שוין מיטגעטיילט, איבערגעגעבן אן אנקלאגע דעם דאנציגער פראקוראר, אין וועלכע ער בעשולדיגט דעם רעדאקטאר פון נירנבערג „שטירמער" יוליוס שטרייכער אין שווינדעל און גאט-לעסטערונג, האט איצט זיך געווענדעט צום פראקוראר וועגן צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט אלס מיטשולדיגע דעם הויפט-אגענט פון „שטירמער" אין דאנציג ברונא שנארקאווסקי. וועלכער איז טעטיג ביי דער דאנציגער פאליציי.

דער ווייטערער גורל פון דער אנקלאגע ווערט פערפאלגט מיט גרויס אינטערעס נישט נאר דורך דער יידישער בעפעלקערונג נאר אויך דורך פיל נישט-יודען אין דאנציג.

יוליוס שטרייכער פרובט אויך פערשפרייטן זיין העצע אין מינכען

פאריז. (יט"א) „פאריזער טאגעבלאט" ברענגט א מיטטיילונג פון מינכען, אז דארט האט די טעג געווילט יוליוס שטרייכער און זיין בעזוך האט גלייך געפיהרט צו ריהע אנטי-יידישע אויסשרייטונגען. אויף די גאסען האבען זיך בעוויזן רעקלאמע-טרעגער מיט פלאקאטן פון „שטירמיר". גלייכצייטיג האט מען פערטיילט פלוגבלעטער מיט העסליכע אנטיסעמיטישע קאריקאטורען. מען האט אויך געפרובט שטעלן באיקאט-פיקעטען פאר'ן אריינגאנג אין א ריהע יידישע געשעפטען. דאס פובליקום האט אין איניגע פאלען אנגענומען דעמאנסטראטיוו א נעגאטיווע שטעלונג צו שטרייכער'ס פיקעטיסטען.

ווי אזוי מען ווערט אין דייטשלאנד בעליידיגט

פאר לאזען זיך פערטיידיגען דורך א יודישען אדוואקאט

האמבורג. (יט"א) פאר'ן היגען „סאציאלען עהרען-געריכט" איז פארגעקומען א פראצעס געגען דעם אייגענטימער פון א וואנדער-צירק מיט'ן נאמען האגענבעק. דער אנגעקלאגטער האט געשטעלט אלס זיין פערטיידיגער א יידישען אדוואקאט.

דער „אייביטס - בעפולמעכטיגטער", וועלכער איז ארויסגעטרעטן אלס בעשולדיגער האט שארף אנגעגריפען דעם אנגעקלאגטען, בעטאנענדיג, אז דאס וועהלען פאר זיך א נישט-ארישען פערטיידיגער איז א „גראבע אינסטינקטלאזיגקייט" און איז א בעווייז פון „בעמערקענסווערטען מאנגעל אין ראסישער און נאציאנאל-סאציאליסטישער עמפפינדליכקייט" מצד דעם אנגעקלאגטען.

ביי דעם אנגעקלאגטען איז צוגענומען געווארען דאס רעכט צו פיהרען די אונטערנעהמונג.

מיטגלידער-רעגיסטראציע פון צענטר. יודישען האנדווערקער-פערבאנד

ווארשע (יט"א) דער צענטראלער יודישער האנדווערקער-פערבאנד אין פוילען פיהרט איצט דורך אן איבעררעגיסטראציע, כדי פעסטצושטעלען די צאהל מיטגלידער אין גאנצען לאנד.

כדי צו זיין פעררעכענט אלס מיטגלידער פון פערבאנד מוז יעדער האנדווערקער בעזיצען אבליגאטאריש א לעגיטימאציע, וועלכע ווערט אויסגעשטעלט דירעקט דורך דער צענטראלע.

די צענטראלע פון פערבאנד האט ארויסגעגעבען א רעגולאמין פאר די אפטיילונגען און אינסטרוקציעס צו די לאקאלע פערוואלטונגען וועגן דורכפיהרען די רעגיסטראציע.

א שטודיום וועגן וול. זשאבאטינסקי אלס פובליציסט

ווארשע (יט"א) עס איז ערשינען אן אפהאנדלונג אין דער פוילישער שפראך פון י. בארנשטיין וועגן וול. זשאבאטינסקי אלס שריפטשטעלער און דענקער.

דער אויטאר פון שטודיום בעהאנדעלט אין בעזונדערע קאפיטלען די פילאזאפישע עלעמענטען אין דער שאפונג פון זשאבאטינסקי", „זשאבאטינסקי אלס פובליציסט און פאלעמיסט", „פובליציסטיק און וועלט-אנשויאונג" א. אז. וו.

זאמעל-אקציע פון „הדסה" איז 250 אמעריקאנער שטעדט

ניו-יארק. די ציוניסטישע פרויען-ארגאניזאציע „הדסה" פיהרט איצט דורך א גרויסע זאמעל-אקציע אין 250 אמעריקאנער שטעט לטובת די יודישע מעדיצינישע אינסטיטוציעס און שפיטאלען אין ארץ-ישראל.

די זאמלונגען ווערען מעהרסטענס דורכגעפיהרט דורך „שפענדער-מיטאגען". די דאזיגע זאמלונגס-פארם האט זיך ארויסגעוויזען אלס זעהר ערפאלגרייך. דער אבצאהל פאר אן איינלאדונג צו א „שפענדער-מיטאג" בעטרעפט פון 5 ביז 30 דאלאר.

פרוי דאגדייל וועגן דער צוקונפט פון יודען

לאנדאן (יט"א) פרוי דאגדייל, די ברודערס טאכטער פון לארד באלפור, וועלכע האט אויך פערפאסט א ביאגראפיע פון דעם שעפער פון דער באלפור דעקלאראציע, האט אויף דער איינלאדונג פון דער לאנדאנער געזעלשאפט „פריינד פון פעלקערבונד" געהאלטען א רעפעראט „וועגען דער צוקונפט פון די יודען".

פרוי דאגדייל האט זיך אפגעשטעלט אויף דער גרויסער וויכטיגקייט פון דער באלפור דעקלאראציע, וועלכע האט געעפענט א נייע ערע אין דער יודישער געשיכטע. ארץ ישראל ווערט אלץ מעהר פערוואנדעלט אין דעם פיזישען און גייסטיגען צענטער פון יודישען פאלק, און די צוקונפט פערספעקטיוון פון די יודען אלס ראסע זענען מעהר פערבונדען מיט ארץ-ישראל.

דער ציוניזם איז דער העכסטער אויסדרוק פון לעבענס-אינסטינקט פון יודען אלס ראסע און אלס יחידים. די יודישע נאציאנאל-היים אין א"י איז געווארען אן אנערקענטער פאקט נאך איידער די געענדערטע בעדינגונגען פון דער נאכמלחמה וועלט האבען אפגעשוואכט אדער אינגאנצען געבראכען יענע גרויסע צענטרס פון יודישען לעבען אין דער אויסערליכער וועלט, וואו דער יודישער גייסט איז צומשטארקסטען געקומען צום אויסדרוק.

אסימילאציע — זעצט פאר פרוי דאגדייל — איז פונקט דער היפוך פון יענע שטימונגען, פון וועלכע עס איז געבוירען געווארען דער ציוניזם. די אסימילאציע דריקט אויס די וואונשען, וואס זענען געקומען אויף דער וועלט אין דער טראגעדיע פון גלות — אן אויסדרוק פון דער שטרעבונג פון יחיד צו זוכען זיך שוץ אין דער סביבה אפילו פארן פרייז פון לייקענען זיין אבשטאם בעוואוסטזיין און לאזען אויפגעבען זיין פאלקס קולטור אין דער קולטור פון דעם ארומיגען פאלק.

ווייל מען אבשאצען דעם ווערט פון יודישען גניוס, מוז מען אפערירען מיט די קאטעגאריעס פון זיין מעכטיגען עבר: נעמט מען די דאזיגע פערגאנגענהייט אין בעטראכט, קומט מען צו דער מסקנה, אז דער יודישער גניוס איז נאך אין זיינע בעסטע קרעפטען. דאס פערשווינדען פון דעם דאזיגען גניוס וואלט איך בעטראכט פאר א וועלט אונגליק.

א טעריטאריאלער צענטער פארן יודישען פאלק איז דער איינציגער וועג פאר אן אפענער צוקונפט פון יודישען פאלק און פאר פערשווינדונג פון דער אסימילאציע, וועלכע איז אין א גרויסער מאס שולדיג אין אויפשטייג פון אנטיסעמיטיזם' וואס איז דער פינסטערסטער פלעק אויף אונזער היינטיגער אסימילאציע און דער שווארצטער וואלקען אויפ'ן יודישען האריזאנט.

פרוי דאגדייל רעדט דאן ארום דעם גורל פון יודען אין רוסלאנד, דייטשלאנד, אמעריקא און גרויס בריטאניען.

עס קען זיין — פיהרט אויס פרוי דאגדייל אין בעצוג צו די יודען אין רוסלאנד — אז א פיל יודען, וואס זייער מעהרהייט איז געבראכען געווארען מיט'ן צוזאמענבראך פון קאפיטאליסטישען סיסטעם, וועלען פונדעסטוועגען אין באלשעוויסטישען רוסלאנד האבען א מעהר געזונד און גליקליך לעבען ווי אין דער אימפעריע פון צאר. אבער דער טאג פון זייער השפעה אויף דעם יודענטום אין גלות איז שוין פערביי.

די יודען אין דייטשלאנד און דייטש-שפרעכענדע לענדער, הגם ציפעריש פיל קלענער ווי אין רוסלאנד, האבען אבער געהאט אויפ'ן יודישען לעבען נישט קיין קלענערן איינפלוס, ווי די רוסישע יודען, מחמת זייער עשירות און קולטור. דא איז דער פראצעס פון אסימילאציע אפגעשטעלט געווארען אויף א געוואלדזאמען און ברוטאלען אופן. אין רעזולטאט מוז, ווי איך דענק, קומען א גרעסערע אקצענטירונג פון יודישען זעלבסטבעוואוסטזיין און א פערשפרייטונג פון די זוימען פון א רייכען צושטייער פאר'ן געדאנק און וויסענשאפט, וועלכען די דייטשע יודען האבען ביז-איצט געגעבען זייער געבורטס-לאנד. פיל דערפון וועט אונפערמיידליך קומען קיין א"י, מחמת דאס דאזיגע לאנד אבסארבירט אין איצטיגען מאמענט א גרעסערע צאהל יודיש-דייטשע פליטים ווי יעדער אנדער שטאט.

דער יודישער קבוץ אין אמעריקא איז נאך היינט, אין הינזיכט פון צאהלמעסיגקייט און רייכטום, דער וויכטיגסטער אין דער וועלט. איך וויל נישט וואגען פאראויסצוזאגען דעם צוקונפט-גורל פון דעם דאזיגען קבוץ, וואס איז בערויבט געווארען, מחמת דער אפגעשטעלטער אייראפעישער אימיגראציע קיין אמעריקא, פון די עלעמענטען, וואס פלעגען כסדר אבפרישען זיין יודישקייט. אבער אין איצטיגען מאמענט שפילט נאך דאס אמעריקאנער יודענטום זיין ראל אין דער נאציאנאלער אויפלעבונג, הגם דער קריזיס האט אבגעשוואכט די לייסטונגס פעהיגקייט פון די אמעריקאנער יודען.

די יודען אין אמעריקא האבען אבער זייערע אייגענע פראבלעמען און אייגענע בעזארגנישען, זאגאר אויסער דער זארג אין ווירטשאפטליכער ספערע. אנטיסעמיטיזם איז א פערבארגענע סכנה זאגאר אין דאזיגען גרויסען לאנד פון שטארק גערימטער פרייהייט.

אין דער בריטישער אימפעריע — און אפשר טאקע בלויז אין דער בריטישער אימפעריע — קען דער יודישער יחיד קוקען אין דער צוקונפט אהן זארג. אבער אינדיווידועלע זיכערקייט איז נישט גענוג, אויב זי נעמט ארום די ספערע פון רעליגיע און געדאנק.

נאך א לאנגע צייט — ערקלערט פרוי דאגדייל, איבערגעהענדיג צו א"י פראבלעמען — וועלען די יודען אין גלות און די יודען, וואס האבען זיך ווידער בעזעצט אין דער נאציאנאל היים, זיין געגענזייטיג אבהענגיג איינע פון די אנדערע. איך גלויב אבער, אז אלץ מעהר און מעהר וועט די איבערגעוויכט איבערגעהען אויף דער זייט פון די א"י יודען און דאס יודענטום אין גלות וועט אלץ מעהר און מעהר געפארמט ווערען דורך די יודען אין א"י, בעטראכטענדיג זיך אלץ פערפאס. טענס פון דעם נאציאנאלען צענטער.

געלד געהט נאך אלץ קיין א"י, אבער עס איז א העכסט בעצייכענדע ערשיינונג דאס פון דער אנדערער זייט הויבט שוין געלד אן צוריק צוגעהן פון א"י אין גלות. דאס פערוואהרלאזטע לאנד הויבט אן צוריקצוצאהלען די זארג און דאס וויסען, וואס איז אין איהם אריינגעאסען געווארען אין די לעצטע 17 יאהר. אגריקולטור און אינדוסטריע פראספערירען, — ניין, זיי געהען מיט'ן „כום" אין דער הויך. איך האב געהערט, אז למשל פון איינאיינציגער קאלאניע, וואס צעהלט דריי ביז פיער הונדערט איינוואוינער, ווערט ארויס נעשיקט נישט ווייניגער ווי טויזענד פונט א יאהר קיין פוילען און רומעניען, פאר די דארט געבליבענע משפחות

דאס זעלבע געשעהט אין דער קולטור ספערע. די אימיגראציע קוואטא פון יעדעס יאהר ברענגט קיין א"י פראגמענטען פון די אזוי פער שידענארטיגע לעבענס פארמען פון וועלט יודענטום, אנהויבענדיג פון די צוריקגעשטאטענע סעמיטישע טיפען פון תימן און דרום אראביען ביז די הויך קולטורעלע עלעמענטען וויסענשאפטלער, אדוואקאטען און דאקטוירים, וואס ווערען ארויסגעטריבען פון זייערע לאבאראטאריעס אדער פראקטישע ארבייטען אין פראנקפורט אדער בערלין. און ביסלעכווייז שיילט זיך ארויס פון דער דאזיגער פילפארביגער מחנה א נייער טיפ יוד — א טיפ, וועלכען די וועלט האט נאך נישט געזעהען.

לארד באלפור — פערענדיגט פרוי דאגדייל — האט קיין איין רגע נישט געספקט אין דער הצלחה פון דעם דאזיגען עקספערימענט, הגם קיינער האט נישט געהאט קיין שארפער אויג צו זעהען די פעהלערן פון יוד. לארד באלפור האט קיינמאל נישט געהאט דעם מינדעסטען צווייפעל, אז ווען דאס הארץ פון יודישען פאלק וועט בעקומען די געלעגענהייט צו אטעמען אין פרייהייט, וועט נישט זיין קיין שום זאך, וואס דאס יודישע פאלק זאל נישט זיין ביכולת אויסצופיהרען.

אין דעם קונסט פאטאגראפישען אטעליר „Polonja"
31 GDANSKA 31
איז איינגעארדענט פאר דער ג. קונדשאפט
א רעקלאמע-חודש
6 פאסטקארטען 6
ברוין מיט א פארטרעט
פון 4 זל. אן
נוצט אויס די זעלטענע געלעגענהייט!
קומט און איבערצייגט אייך!
„POLONJA"
31 גדאנסקא 31

צום קארנאוואל
עמפפעהלט
די בעסטע פאריזער פערפומען
די איינציגע קאנקורענץ-פערפומעריע
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5
TEL. 175-99.
די פיינסטע טואלעט-זייפען, פודער, ווי אויך אלערליי קאסמעטיק אין און אויסלענדישע
בעמערקונג: ענגראסיסטען בעקומען א ספעציעלען ראבאט.

קארטעלן זענען די הויפט-מניעה צו דער אינדוסטריאליזירונג פון פוילען

אין דער איצטיגער בודזשעט-דעבאטע אין סיים האט דער אגראר-מיניסטער פאניאטאווסקי גערעדט וועגען דער קריטישער לאגע פון דארף אנווייזענדיג, אז בכדי אויסצובעסערען די לאגע דארף מען מעהר פערקויפען, און צו בעסערע פרייזען, די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען.

אויף א אנדערער סיבה פון דער קאטאסטראפאלער לאגע אין דארף ווייזט אן דער נעכטיגער „אי. ק. צ." שטיצענדיג זיך אויף דעם לעצטענס פערעפענטליכטען ביולעטין פון דער „ווירטשאפטליכער קאניונקטור", קומט די צייטונג צום אויספיהר, אז שולדיג אין דעם גרויסען עלענד, וואס הערשט אין דארף, איז די עטאטיזירטע און קארטעליזירטע אינדוסטריע אין פוילען. בכלל איז דער גאנצער ארטיקעל א שארפער אנגריף געגען די קארטעלען אין פוילען.

„נעהמענדיג אלס יסוד דעם פערברויך פון יאהר 1928" – שרייבט די צייטונג – ד. ה. פון דער צייט פון דער העכסטער קאניונקטור, ווייזט זיך ארויס, אז צום סוף 1934 האט דער פערברויך אין די שטעט אין פערגלייך מיט 1928 בעטראפען 91,9 פראצענט, בעת דער פערברויך פון דארף (ד. ה. דער פערברויך פון אינדוסטריע ארטיקלען) האט נאר בעטראפען 43 פראצענט.

די „פרייזען שער" איז אין 1934 נישט קוקענדיג אויף דער פראגראמאטישער אקציע, וואס שטרעבט די שער צו שליסען, האט זיך נאך מעהר פונאנדערגעשפרייט און זענען נאך קיינמאל נישט געווען אזוי ברייט פונאנדערגעעפענט ווי איצט.

די רעוואלאציע ציפערן פון דארפישען פערברויך ווייזען אן אויף דער גרויס פון דעם ספעציפישען לאנדווירטשאפטליכען חורבן אין פוילען און ווייזען אן אויף די מורא'דיגע פערספעקטיווען, פאר וועלכע עס שטעהט די פוילישע אינדוסטריע. עס איז דאך קלאר, אז דאס פערקלענערען זיך פון דארפישען פערברויך – בעדייט א פערקלענערען זיך פון פערברויך פון אינדוסטריע-ארטיקלען. דאס דארף ציהט זיך צוריק פון דאזיגען פערברויך, אנווענדענדיג א פאקטישען בויקאט פון אינדוסטריע-ארטיקלען—פערשטעהט זיך א אויפגעצוואונגענער בויקאט.

וואס פאר א פערספעקטיווען עפענען זיך ביי אזעלכע בעדינגונגען פאר דער פוילישער אינדוסטריע? וואו וועט די פוילישע אינדוסטריע געפינען אפנעהמער, וואו זעהט זי פאר זיך אפזעץ-מערק?

א דארף, וואס קאנסומירט נישט קיין אינדוסטריעלע ארטיקלען – איז א קבר פאר דער אינדוסטריע. און איצט שטעהט די דאזיגע דראהענדע פערספעקטיוו פאר דער אינדוסטריע און איהר גאנצען פערנעהם.

אויב די פוילישע אינדוסטריע וועט זיך נישט ווענדען מיט'ן פנים צום דארף, אויב זי וועט נישט אונטערנעהמען שריט צו דעראבערען דעם דארפישען קאנסומענט, אויב זי וועט נישט ארבייטען צו בעפרידיגען זיין געברויך און פאדערונגען, אויב זי וועט איהם נישט געבען פאסיגע סחורות צו געהעריגע פרייזען, וואס ענטשפרעכען זיין קויף-קראפט – דאן איז די פראגע פון אינדוסטריאליזירען פוילען א פערלוירענע פראגע, יעדענפאלס אויף לאנגע יאהרען בעגראבען.

דאס פוילישע דארף איז איצט צופיל עקספלאאטירט דורך די הויכע פרייזען פון די עטאטיזירטע און קארטעליזירטע אינדוסטריע. דאס איז אונזער טעזע און די דאזיגע טעזע וועלען מיר פערטיידיגען ווייטער, מעגען אפילו אלע פארשטעהער פון „לעוויאטאן" זעהען דערין דעמאגאגיע.

די לאנדווירטען בעקומען היינט פאר זייערע פראדוקטען אין פוילען א דריטעל דערפון, וואס זיי האבען בעקומען אין יאהר 1928.

רעכענענדיג דורכשניטליך זענען די אינדוסטריעלע ארטיקלען, סיי קארטעליזירטע, סיי נישט קארטעליזירטע צוויימאל אזוי טייער ווי די לאנדווירטשאפטליכע ארטיקלען. אזא ריזיגער אונטערשיד אין די הכנסות צווישען דארף און שטאט, מוז אין א אזא לאנדווירטשאפטליך לאנד, ווי עס איז פוילען, ווירקען דעסטרוקטיוו אויפ'ן גאנצען ווירטשאפטליכען לעבען.

ריכטיג האט דעריבער דער מיניסטער פלאיאר רייכמאן אין דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים זיך ארויסגעזאגט פאר „אויסגלייכען די אינדוסטריעלע פרייזען". ריכטיג האט אויך דער גענעראל-רעפערענט פערטיידיגט דיזעלבע טעזע, וואס קומט אבער דערפון ארויס, אז אין דער פראקטיק ווערט עס נישט רעאליזירט.

אין 1934 איז נאר דער צעמענט-קארטעל אויפגעלעזט געווארען, וועלכער איז אבער באלד אויפגעלעבט געווארען אין אנ'אנדער געשטאלט, און וועלכער האט שוין ווידער די פרייזען אויף צעמענט אויפגעשרויפט (מיט 100 פראצענט מעהר ווי פארן קארטעל).

מיר האלטען די קארטעלען פאר א פאקטאר פון פאלשע אינוועסטיציעס און פאלשע ווירטשאפטליכע דיספאזיציעס, פאר א פאקטאר פון אויפשרויפען די פראדוקציע-קאסטען און פון הויכע פרייזען, פאר א פאקטאר פון ארבייטסלאזיגקייט און בעגרענצען די פראדוקציע, פאר דעם הויפט-מקור פון דעם „פאלשען פערטיילען" די הכנסות צווישען דארף און שטאט.

מיר האלטען די קארטעלען, די דאזיגע שפיל קאפיטאליסטישע פארם פון דער אינדוסטריעלער ארגאניזאציע, און די בעדינגונגען פון פריהען פוילישען קאפיטאליזם פאר דער הויפט-מניעה צו דער אינדוסטריאליזירונג פון לאנד, פאר דער הויפט-מניעה אין דער ענטוויקלונג פון אינערליכען מארק, פאר דער הויפט-מניעה פון דער ראציאנעלער ענטוויקלונג פון א געזונדען עקספארט און א געזונדען האנדעל (דאס סוחרטום ווערט אמייסטען געפייניגט דורך די קארטעלע).

קארטעלען זענען גוט אין דייטשלאנד, אין ענגלאנד, אין פראנקרייך און אין די פעראייניגטע שטאטען, אבער זיי זענען זיכער נישט גוט אין פוילען, וועלכע איז ערשט אין סטאדיום פון דעראבערונגען, וועלכע קען ענטוויקלען איהר אינדוסטריע נאר אין א געזונדער אטמאספער און לאיאלער קאנקורענץ.

קארטעלען אין דער צייט פון פריהען פוילישען קאפיטאליזם — דאס איז א פערפריהונג פון דער ענטוויקלונג, דאס איז א שוץ פון דעם שוין עקזיסטירענדען בעזיץ, אבער דאס איז נישט קיין ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון די אינדוסטריע. קארטעלען, דאס איז אנ'ארגאניזירטע עקספלואטאציע פון דארף און זיינע פאלגען זעהען מיר סאקע איצט.

אינטערעסאנטער בריף-אויסטויש צווישען דיזענהאפ'ן און אגודת הרבנים

וועגען שמירת-שבת אין תל-אביב

די „אגודת-הרבנים" אין פוילען האט זעהט אויס אין פוילען נישט קיין סך ארבייט, אויב זי האט אין איצטיגען מאמענט נישט געפונען קיין וויכטיגערע אויפגאבע ווי צו פערנעהמען זיך מיט דער פראגע פון שמירת שבת אין תל-אביב.

מיר ברענגען דא אונטען א בריף אויסטויש צווישען דער „אגודת-הרבנים" אין פוילען און דעם תל-אביב'ער בירגערמייסטער דיזענהאף.

אט איז דער בריף פון דער „אגודת-הרבנים":

„אויפ'ן יסוד פון א בעשלוס פון הויפט-ראט פון דער „אגודת הרבנים" אין פוילען. ווענדען מיר זיך צו אייך מיט דער פאדערונג, אין נאמען פון אלע רבנים פון אונזער לאנד, אז איהר זאלט בענייען די פעראָרדענונג, וועגען א פולשטענדיגען שבת-רוהה אין תל-אביב, ווייל איהר זענט עס בכח אדורכצופיהרען. מיר זענען זיכער, אז תיכף נאכן ערהאלטען פון אונזער בריף, וועט איהר צוזאמענרופען א פערזאמלונג פון אלע מיטגלידער פון אייער מאגיסטראט און וועלען אננעהמען א פייערליכע רעזאלוציע, אז שבת איז א הייליגער טאג און פון פולשטענדיגער רוהה, און קיינער וועט נישט וואגען עפענטליך מחלל צו זיין די הייליגקייט פון שבת.

אויף דער דערמאהנטער זיצונג פון „אגודת הרבנים" האבען מיר בעשלאסען צו האלטען דערווייל דעם גאנצען ענין בסוד, ביז צום מאמענט ווען מיר וועלען פון אייך בעקומען א תשובה.

זאל אונז אבער אייער תשובה נישט בעפרידיגען, אדער ווען מיר זאלען פון אייך אין משך פון א חודש נישט בעקומען קיין תשובה, וועלען מיר זיין געצוואונגען אונטערצונעהמען ענערגישע שריט אין קאמף אפצוהיטען די הייליגקייט פון שבת אין ארץ-ישראל און קודם כל אין דער ערשטער יודישער שטאט. אין אזא פאל וואלטען מיר געווען געצוואונגען זיך צו ווענדען צו די רבנים אויף דער גאנצער וועלט, זיי זאלען ארויסגעבען א געמיינזאמע ווארנונג צו אלע יודען דאס זיי זאלען זיך נישט בעזעצען אין תל-אביב און זאלען זוכען אנדערע ערטער, וואו די הייליגקייט פון שבת-רוהה ווערט אפגעהיטען.

מיר האפען אבער א. אז. וו.

אויפ'ן דאזיגען בריף איז אנגעקומען א ענטפער (מסתמא שוין נאכ'ן טערמין, וואס איז אנגעגעבען געווארען אין אולטימאטום) פון דיזענהאפען, ער שרייבט:

„אייער בריף האב איך דערהאלטען און האב איהם אדורכגעלייענט מיט דער גאנצער אויפמערקזאמקייט. צוליב מיין געזונד-צושטאנד, איז די תשובה אביסעל פערשפעטיגט. וואס שייך ווידער דאס אפהיטען שבת-רוהה אין תל-אביב, אינטערעסירט מיך די דאזיגע פראגע זעהר און מיט אלע כחות קעמף איך שטענדיג געגען דעם עפענטליכען מחלל שבת זיין, בעטראכטענדיג עס אלס א פערלעצונג פון אונזערע שענסטע טראדיציעס.

אויב איך זאל זאגען דעם אמת מוז איך קודם כל בעטאנען, אז די לאגע אויף דעם געביט איז נישט אזוי שרעקליך ווי מען מאלט זי.

א רב, א פיהרער פון מזרחי, וואס איז דורך מיר איינגעלאדענט געווארען צו בעזוכען תל-אביב האט מיר שפעטער ערקלערט, אז אין קיין שום שטאט אויף דער וועלט, ווערט שבת נישט אזוי שטארק אפגעהיטען, ווי דווקא אין תל-אביב. די געשעפטען, אמטען, קינאס און טעאטערס זענען געשלאסען פון פרייטאג אין אווענד ביז שבת אין אווענד. פרייטאג פארנאכט מעלדען ספעציעלע שליחים פון מאגיסטראט אויף אלע עקען פון די גאסען דורך שופר'ס, אז עס איז צייט צו שליסען די געשעפטען און דער עולם קומט נאך דער דאזיגער אויפפאדערונג זעהר גערן. די שטעטישע אויטאבוסען פאהרען אריין אין די גאראזשען און עס ווערט איבערגעריסען יעדע האנדעלס-בעוועגונג אויף דער גאנצער צייט פון שבת אדער יום-טוב.

נאר רעסטאראציעס זענען אין געוויסע שעה'ן אפען און דאס מיט'ן הסכם פון ארטיגען ראבינאט, ווייל עס געהט וועגען מעגליך מאכען איינזאמע מענשען, אהן אייגענע ווירטשאפט אפצועסען מיטאג אדער נאכטעסען.

איך קען אייך פערזיכערען, אז עס איז נישט פערהאן ביי אונז קיין פאלען פון עפענטליכען חילול השבת. עס זענען אבער ביי אונז פערהאן מענשען, וואס פאהרען אום שבת אין דראזשקעס איבער די גאסען, אבער זיי געהערען צו דער קאטעגאריע מענשען, וואס גיבען זיך נישט אונטער דעם איינפלוס פון רבנים און דעריבער קענען מיר אויף זיי אויך קיין שום איינפלוס נישט האבען:

מיר האבען איבערגעגעבען דער רעגירונג א פראיעקט פון א פעראָרדענונג וועגען אפהיטען שבת. דער ענין געפינט זיך איצט אין לאנדאן. מיר האפען, אז סוף כל סוף וועט דאס געזעץ אונז געבען די מעגליכקייט אפצוהיטען די הייליגקייט פון שבת, הגם מיר וואלטען בעסער געוואלט, אז נישט די פאליציי, נאר די אינערליכע רעליגיעזע און נאציאנאלע איבערצייגונג זאל אונז לייסטען אין דער דאזיגער פראגע.

דיזענהאף גיט נאך צום סוף צו, אז תל-אביב איז א שטאט פון מאסען אימיגראציע און עס איז נישט לייכט צו בעהערשען אלע עלעמענטען, בעזונדערס, אז יעדער האט שוין זיין איבערצייגונג און גיט זיך נישט גערן אונטער דער בעגרענצונג פון זיין פרייהייט.

גוטע לעהרער און פערשטענדיגע שילער

דייטשען האבען צוגעהאלפען צו דער ענטוויקלונג פון דער סאוו. כעמישער אינדוסטריע

אין דער ענטוויקלונג פון דער סאוויעטישער קריגס-אוויאציע און דער כעמישער אינדוסטריע האבען די אפיצירען פון דער דייטשער רייכסוועהר געשפילט א געוואלדיגע ראלע.

דער דייטשער איינפלוס אין סאוויעט-רוסלאנד דאטירט זיך פון דעם יאהר 1922 ווען עס איז געשלאסען געווארן דער דייטש-סאוויעטישער געהיימער אפמאך וועגען בעוואפענען און טעכנישער אויסריסטונג פון דער סאוויעטישער ארמעע.

פון עקאנאמישען שטאנדפונקט האט דער דאזיגער אפמאך געבראכט דייטשלאנד א געוויסען נוצען, ווייל א טייל פון דעם קריגס-כעמישען און אוויאציע מאטעריאל וואס זי האט געמוזט פערניכטען, האט זי פערקויפט סאוויעט-רוסלאנד.

אבער די דייטשע האפנונגען, וואס זענען געווען פערבינדען מיט דעם אויבענדערמאנטען אפמאך זענען ווייט נישט פערווירקליכט געווארען. זי האט גערעכענט דערויף, אז צוליב דעם, וואס אין סאוויעט-רוסלאנד זענען לחלוטין נישט געווען קיין קאדרען פון לופט-כעמיקער, וועט זי אויב נישט אויף שטענדיג, איז יערענפאלס אויף עטליכע צענדליגער יאהר קענען זיך בענוצען מיט די גרויסע סאוויעטישע מעגליכקייטען. אבער אין דער ווירקליכקייט איז געשעהן גאר עפיס אנדערש. די פראקטישע דייטשען האבען נישט בערעכענט דאס וויכטיגסטע – די טאקטיק פון זייערע שותפים: אויסנוצען פרעמדע קאפיטאלען און טעכנישע קענטניש און שפעטער ארויסווארפען די לעהרער. אזוי איז טאקע געשעהן אין דריי און א האלב יאהר נאך דעם געשלאסענעם אפמאך.

אין 1922 זענען דייטשע אוויאציע-אפיצירען פון דער רייכסוועהר געקומען קיין מאסקווע און געשלאסען א קאנטראקט אויף 5 יאהר. הינטער מאסקווע האבען זיי אויפגעבויט א אעראפלאנען-פאבריק. די גאנצע טעכנישע איינריכטונג איז געבראכט געווארען פון דייטשלאנד. דער ארבייטס און טעכנישער פערסאנאל איז אין דער ערשטער צייט אויך געווען א דייטשער. אין דעם זעלבען יאהר איז אויך געשאפען געווארען די ערשטע רוסיש-דייטשע אוויאציע געזעלשאפט, וואס האט איינגעשטעלט לופט-קאמוניקאציע מאסקווע–קעניגסבערג.

אנהויב 1923 האט א צווייטע גרופע דייטשע אפיצירען-כעמיקער געשאפען 12 קילאמעטער הינטער מאסקווע א כעמישע פאבריק פון קריגס-גאזען אויך דא האבען אין דער ערשטער צייט געארבייט אויסשליסליך דייטשען.

נאך דעם ווי ס וויעט-רוסלאנד איז עקאנאמיש פערפעסטיגט געווארען איז דער צופלוס פון כעמישע מאטעריאלען פון דייטשלאנד כסדר פערגרעסערט געווארען און די טעטיגקייט פון דער כעמישער פאבריק איז געוואקסען. אבער דאס האט נישט לאנג געדויערט. איינציגווייז האבען זיך אין סאוויעט-רוסלאנד געשאפען אייגענע כעמישע קאדרען און עס זענען אויסגעבויט געווארען צוויי ריזיגע כעמישע פאבריקען איינע אין מאסקווע און די צווייטע אין באגאראדסק – 40 קילאמעטער הינטער מאסקווע.

ווען די פאבריקען זענען אין יאהר 1925 פערטיג געווארען איז בעשלאסען געווארען צו

(ווייטער זעה 11-טע זייט)

דער יודישער פובליציסט. אמאל און היינט

פון ראובן בריינין

וואָס איז אַ גוטער פובליציסט?

כדי צו ענטפערן אויף דער דאָזיגער פראַגע דאַרפען מיר אַנאַליזירען יענע פעהיגקייטען, וועלכע פאָדערט זיך ביי דעם פובליציסט, וואָס און ווי ער דאַרף זיין און וואָס ער דאַרף נישט זיין. דער פובליציסט, וועלכער דאַרף מאָלען די טעגליכע געשעהענישען, וועלכער מוז נעמען אַ שטעלונג צו די צייט־פראָבלעמען און וועלכער מוז אויך באַלייכטען די באַציהונגען צווישען די פערשידענע פעלקער און פערשידענע רעגירונגען, צייכענענדיג מיט העלע פאַרבען די אינטעלעקטועלע באַוועגונגען אין דער וועלט־ליטעראַטור, אין דער וויסענשאַפט און אין דער קונסט; וועלכער דאַרף ליזען עקאָנאָמישע פראַגען גלייך, ווי זיי שווימען אַרויף אויף דער אויבערפלאַך פון דעם פאָליטישען לעבען, — אַזאַ פובליציסט מוז זיין אַ בעוועגליכער און גייסט, א מוטיגער און אַ טעמפעראַמענטפולער, זייענדיג פון דער נאַטור בעגאַבט מיט דער פעהיגקייט צו קאָנען זיך בעגייסטערען, אַנאַליזירענדיג און דערזעלבער צייט די פאַקטען, וואָס ער בעשרייבט. ער מוז אויך קאָנען אַריינדרינגען אין דעם איבערליכען וועזען פון די טעגליכע פאַסירונגען.

אַזאַ פובליציסט מוז האָבען די פעהיגקייטען צו דערפיהלען אין דער לופט דאָס, וואָס עס געהט געבוירען ווערען; ער מוז האָבען די קראַפט אין אַ קורצער עפיגראַמאַטישער פאָרם, קלאָר און גענוי צו שילדערן זאַכען און דערשיינונגען, וואָס האָבען נאָך נישט קיין קאָנקרעטע שטריכען אין'ם לעבען. ער מוז בעהערשען די זעלטענע פעהיגקייט צו קאָנען גיך ציהען אַ בעשלוס פון דעם, וואָס עס געהט פאָר היינט, און צוציהען דעם לעזער מיט זיין שאַרפזיניגען און גייסטרייכען בליק אויף דער אַרומיגער וועלט.

דער עכטער פובליציסט מוז זיין אוניווערסאַל. ער מוז זיין געווענט צו די רעאַלע פאָדערונגען פון די פערשידענע פעלקער, געגען וועלכע ער טאָר נישט האָבען קיין פאָראורטיילען. אַזעלכע פרייע אומאָפהענגיגע באַציהונגען צו פערשידענע פעלקער קאָן מען אַנטרעפען גראָד ביי יודען. אַזעלכע בליק־ווינקעל, זעהענדיגע יודישע טאָג־שרייבער טרעפט מען באַר צווישען די יעניגע, וועלכע קומען אין אַפטע און אינטימע באַציהונגען און טעגליכע בערירונגען מיט אַנדערע קולטורעלע פעלקער. די דאָזיגע באַציהונגען העלפען דעם יודישען פובליציסט אַפצושוואַכען זיין נאַטירליכע סוביעקטיווע פעראיבעלטעניש צו מענשען און צו זאַכען, אָפצושלייפען די שפיציגקייטען, די איינזאַמקייטען און די פגימות אין זיין נאַטור.

פערהעלטנישמעסיג איז די צאָהל בעגאַבטע פובליציסטען אין דער העברעאישער און אין דער יודישער פרעסע גרעסער ווי אין דער נישט־יודישער פרעסע.

דער ענגער, גייסטיגער קרייז פון דעם געוועהנליכען יודישען לעזער, ווי אויך דער ענגער אינטערעסען־קרייז פון דער יודישער פובליציסטיק איבערהויפט, האָבען גורם געווען די פערמינדערונג און אָפשוואַכונג פון דעם נאַטירליכען פובליציסטישען טאַלאַנט.

די גרעסטע העברעאישע פובליציסטישע טאַלאַנטען, ווי אחד העם, משה ליב לילינבלום, אליעזר בן יהודה און יהודה ליב גאָרדאָן, האָבען זיך אַרויסגעוויזען אין דער ווירקליכקייט צו זיין סוביעקטיוו, איינזייטיג און אָפהענגיג פון אַן אָפשטאַמענדיגער טראַדיציע. זייענדיג פון דער נאַטור שטאַרק און רייך בעגאַבט, הערצו בעזיצענדיג גענוג קענטענישען אויף די פערשידענסטע געביטען, זענען זיי דאָך געווען אומפעהיג צו מאַכען אַ פרייען שוואונג אין די אָביעקטיווע אויפפאַסונגען. די קלייניגקייט און די ענגשאַפט פון דעם יודישען וועלטעל האָבען זיי נישט צוגעלאָזען צו דערהויבען זיך צו יענער מדרגה, צו וועלכער זיי זענען געווען בעשטימט לויט זייער נאַטור און לויט זייער בילדונג.

אין פערלויף פון די לעצטע צוואַנציג יאָהר האָבען זיך די יודישע ראַטיאָנאַל־אינטערעסען אַזוי ווייט אין ברייט פערנומען, אַז זיי פאָדערען פון דעם היינטיגען יודישען פובליציסט אַ פילזייטיגע און אָביעקטיווע בעציהונג צו די פראָבלעמען אין יודישען לעבען.

די יודישע פראָבלעמען זענען איצט ענג צונויפגעקניפט מיט די וועלט־פראָבלעמען. די יודישע אינטערעסען שטעהען איצט אין מיטעל־פונקט פון דעם אַלגעמיינעם מענשליכען לעבען.

מיט צוואַנציג יאָהר צוריק איז דער ציוניזם געווען אַ ראָמאַנטישע שטרעבונג. די אַזוי־גערופענע „גרויסע" יודען און די יודישע העברעאישע אינטעליגענץ זענען געשטאַנען מיילען ווייט פון דער ציוניסטישער אידעאַלאָגיע. היינט־צו־טאָג איז דער ציוניזם אַ לעבענס־פראַגע, אַ וועלט־פראַגע, וועלכע האָט צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט און דעם לעבהאַפטען אינטערעס נישט באַר פון די נישט־יודישע שטאַטסמענער און רעגירונגען, נאָר אויך פון די אַזוי־גערופענע יודישע „באַטאַבאַבילי־טעטען" און יודישע דענקער.

דער ציוניסטישער פובליציסט פון היינט האָט אַ נייע אויפגאַבע: די יודישע וועלט־לאַגע האָט זיך אַזוי פערענדערט, אַז עס פאָדערט זיך פון ארץ־ישראל צו געבען אַ קאָנקרעטען ענטפער אויף דער פראַגע „וואוהין?"

די פראָפאַגאַנדע־עפאָכע פון ציוניזם איז ענדגילטיג געשלאָסען. דער ציוניזם קאָן זיך שוין לענגער נישט האַלטען ווי אַ פאַרטיי־בעוועגונג. די פעראַנטוואָרטליכקייט פון ציוניזם איז היינט אַן אַלאומפאַסענדע. דער ציוניזם דאַרף אַריינצונעמען אין זיין פראָגראַם נישט נאָר דאָס פראָבלעם — ווי אַמאָל — ווי צו ליזען די לאַגע פון אַ פערהעלטנישמעסיג קליינער צאָהל יודען פון מזרח־אייראָפּע, נאָר ער מוז פאַקטיש געבען אַן ענטפער אויף דער עקאָנאָמישער און פאָליטישער טראַגעדיע פון מיליאָנען יודען, וועלכע זענען געצוואונגען זיך צו ראַטעווען פון פיזישען און גייסטיגען אונטערגאַנג.

• • •

דער יודישער פובליציסט פון היינט איז געצוואונגען צו ענדערן זיין סוביעקטיווע אַרטאַדאָקסישע שטעלונג צום יודישען פראָבלעם און ראַטען־פערבאַנד. די דערקלערונג פון ביראָ־בידזשאַן ווי אַ יודישע אויטאָנאָמישע געגענט מיט דער אַבזיכט צו שאַפען דאָרטען אַ יודישע רעפובליק. און אויך דער פאַקט, וואָס די סאָוויעטען־רעגירונג דעקט דעם נויטיגען בודושעט פאַר אַ שנעלערען טעמפאָ פון דער אויפבוי־אַרבייט, — דאָס אַלץ מוז אויפגענומען ווערען פון דעם אָביעקטיווען און אומפּאַרטייאישען יודישען פובליציסט אַלס אַ געשעהעניש פון דער גרעסטער וועלט־בעדייטונג. אויך דאַרף דער יודישער פובליציסט נעמען אין אַנבעטראַכט, אַז די רעגירונג פון ראַטען־פערבאַנד, וועלכע קאָנטראָלירט אַ זעקסטעל פון דעם ערד־קוגעל, איז די איינציגע ערנסטע בעקעמפערין פון אַנטיסעמיטיזם.

מיר האָבען אין די לעצטע צוואַנציג יאָהר איבערגעלעבט אַזעלכע געשעהענישען, אַז אין אַנפאַנג פון צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט האָט קיין נביא און קיין שוטה נישט געקאָנט חלומ'ען וועגען דעם. דאָס אויפשטייגען פון דעם אַמעריקאַנער יודענטום, די בעפרייאונג פון רוסישען יודענטום, די פערניכטונג פון דייטשען יודענטום, דאָס שנעלע וואַקסען פון דעם ארץ־ישראלדיגען יודענטום — זענען נאָר עטליכע עטאַפען אויף דעם וועג, וואָס מיר האָבען דורכגעמאַכט אין די לעצטע צוואַנציג יאָהר.

גרעסטער רמב״ם-קענער פון אונזער צייט

(בעזוך ביים ראָגאַטשאָווער גאון)

פון י. אלימלך

אין דער גאַנצער וועלט גרייט מען זיך צו פייערען מיט גרויס פּאַראַד דעם 800 יעהריגען געבורטס־טאָג פון רמב״ם. אַפילו די שפּאַנישע רעפּובליק, די היינטיגע פּאָליטישע און גייסטיגע אַנפיהרער פון שפּאַנישען פאָלק האָבען זיך 443 יאָהר נאָכ'ן גירוש שפּאַניען דערמאָנט אָן דעם געניאַלען מיימאָנידעס, וועלכען זיי פערעכענען מיט שטאָלץ אַלס איינעם פון די גרעסטע פערזענליכקייטען, וואָס שפּאַניען האָט אַרויסגעגעבען. דאָסזעלבע שפּאַניען, צוליב וועלכער דער רמב״ם האָט געמוזט זיין נע־נד, דאָסזעלבע שפּאַניען, וואָס האָט געברענט טויזענטער ביידער פון אָט דעם „גרויסען זוהן", רבי משה בן מימו'ן גרייט זיך איצט צו אָט דער גראַנדיעזער פייערונג, וואָס וועט געפּראַוועט ווערען אויף דער מיט יודיש בלוט בעפלעקטער און דורכגעווייקטער שפּאַנישער ערד.

באַהענט צו פיער טויזענט ספרים, וואָס זענען געווידמעט דעם רמב״ם'ס ווערק זענען שוין דערשינען (ד״ר יעלינעק פון ווין רעכענט אויס דריי א האַלב טויזענט אַזעלכע חיבורים, אָבער ער האָט זיין רשימה נישט פערענדיגט און די דאָזיגע צאָהל איז ווייט נישט אויסגעשעפּט) און נישט הונדערטער אָדער טויזענטער אַזעלכע „חידושים" און דערקלערונגען, וואָס וואַרפען אַ „בייעם שיין" און מאַכען „ליכטיג" די פערטונקעלטע ערטער אין רמב״ם, ליגען נאָך אין כתב־יד'ן אָדער ווערען נאָך געשריבען דורך רבנים, רמב״ם־פאָרשער, יודען תלמידי חכמים און ישיבה בחורים וואָס „זאָגען תורה אויפ'ן רמב״ם"...

ווער פון אָט די אַלע רמב״ם־סיסטען איז טאַקע דער גרעסטער רמב״ם־קענער? וועלכעס ווערק אויפ'ן רמב״ם איז טאַקע דאָס אָריגינעלסטע און חשוב'סטע אין דער רבנישער ליטעראַטור?

דער גרעסטער רמב״ם־קענער פון אונזער דור, אָדער ריכטיגער געזאָגט, פון דורות איז נישט קיין אַנדערער ווי דער ראָגאַטשאָווער גאון ר' יוסף ראָזין, וועלכער לעבט נישט אין ירושלים דארץ ישראל און נישט אין ירושלים דליטא, נאָר גאָר אין דער אַזוי צו זאָגען, ירושלים דלאַטוויע, אין דער שטאָט דווינסק זיין ספר „צפנת פענח", וואָס איז מערסטענטייל פול מיט „מראה־מקומ'ס" און מיט „ע״ין'ס" (קוק אין איז דעם און יענעם אָרט אין תלמוד בבלי ירושלמי אָדער תוספתא און מכילתא) איז דאָס אָריגינעלסטע און אומפאַסענדסטע ווערק אויפ'ן רמב״ם. אויף דעם ראָגאַטשאָווער'ס אינטערעסאַנטע אַפּהאַנדלונגען און טעאָריעס וועגען „צייט" און „אָרט" (בעיקר וועגען דעם ווי דאַרף מען פערשטעהען די פראַגען פון „זמן" און „מקום" און לומדי'שען זיך בנוגע מצוות, וועלכע זענען מיט זיי פערבונדען) זעגען געבויט אויף דעם רמב״ם'ס פילאָזאָפישען ספר „מורה נבוכים", ווערענדיג פאַסיגע גרונדלאַגען דער ראָגאַטשאָווער גאון ניצט אויס פאַר זיינע דאָזיגע הלכה'שע טעאָריעס.

• • •

זיין אין דווינסק און נישט זעהען דעם ראָגאַטשאָווער גאון איז פונקט ווי זיין אין פּאַריז און נישט האָבען געזעהען דעם אייפעל־טורם — שטעהט דאָך אויך דער ראָגאַטשאָווער מיילען הויך העכער פון דער גאַנצער אַרומיגער וועלט.

יאָ, אין זיין דירה, אין מויער פון דווינסקער גביר וויטענבערג האָב איך דעם דאָזיגען זעלטענעם מענשען־עקזעמפּליאַר געטראָפען. ס'איז געווען אַ אינטערעסאַנטע בעגעגעניש. די גאַנצע מעבעל פון גרויסען צימער בעשטעהט פון אַ לאַנגען טיש אויף וועלכען ס'זענען אָנגעוואָרפען אָפענע און פערמאַכטע גמרות און רמב״ם'ס, מעהרערע ברייף, אַ טינטער טינט און אַ האַלבע גלאָז מילך מיט אַ פּאָר ראָזינקעס... ביי אָט דעם טיש האָב איך איבערגעבויגען איבער אַ רמב״ם, וואָס איז ביי די ברעגע איינגעגאַנגען בעשריבען געטראָפען שטעהענדיג דעם גריין־גרויען גאון, וועלכער איז נאָך פלינק אין גאַנג און רירעוודיג און בעוועגליך פונקט ווי אַ יונגערמאַן. איך האָב בעמערקט, אַז מיין אַריינגעהען האָט געשטערט די אַרומיגע שטילקייט — דער גאון האָט זיך אויפגעכאַפּט ווי פון אַן אַנדער וועלט און געוואָרפען אַ בליק אויפ'ן בעזוכער און דאָס אָבער געווען אַ שאַרפער און דורכדרינגענדער בליק, וואָס נעמט דורך און ווערט אויפ'ן „יראת הכבוד" געפיהל. בעצוויבערט טאַקי דער גאון מיט זיין אויסערליכען אויסזעהן: אַ קאָפּ מיט געדיכטע זילבער־ווייסע האָר, וואָס שטעהען ביי די זייטען אַזוי ווי „דובאָס", אַ ברייטער מאַיעסטעטישער שטערן און אַ פּאָר טיפע שאַרפזיניגע אויגען, אין וועלכע ס'פינקעלט און עס בליצט תמיד עפּיס אַ בעצויבערענד פייער'ל.

אַ קורצער „שלום עליכם" און דער גאון שפּרינגט שוין איבער'ן צימער.

אַ קורצער שמועס וועגען טאָג־טעגליכע ענינים אָבער דער קורצער שמועס שטעלט מיט זיך פאַר אַ לאַנגע עקסקורסיע איבער'ן בבלי, ירושלמי און דעם רמב״ם — די דברי חז״ל זיינען שפּרודלענדיג און בליצן מיט לומדות אין וועלכע ער פלעכט אויך אַריין שאַרפזיניגע ווערטלעך.

צו צוועלף יאָהר איז שוין דער ראָגאַטשאָווער געווען בעריהמט אַלס עילוי.

דער גאון איז אָבער פערבליבען אַן עילוי. אַ סך פון די גדולים בעקומען אין דער יוגענד דעם באַנאַמען עילוי. אָבער נאָר געצעהלטע בלייבען עילוים אויף זייערע עלטערע יאָהרען — אַז מען וואַקסט אויס אַ גאון פערשווינדט שוין דער עילוי...

דער ראָגאַטשאָווער גאון איז אַ מענש אַ מבקר, אַ מענש, וואָס איז יעדערען מבטל, און געפינט אויף קיינעם קיין גוט וואָרט נישט, אַ מענש, וואָס איז נישט נושא פנים אַלע גדולים און שאַנעוועט נישט אַלע מפרשים פון תלמוד און פון רמב״ם. די אַלע רבנים און גאונים ווערען דער ראָגאַטשאָווער איז מבטל געהעריג דאָך אָבער צו די אחרונים, אָדער אחרוני האחרונים, — דער ראָגאַטשאָווער אָבער געהערט צו דער משפּחה פון די ראשונים, ער האָט געלערנט נאָר רש״י, תוספות און דעם רמב״ם. נאָך זיי האָט ער קיינמאָל קיין „אחרונים" אין האַנד נישט גענומען און אין זיי אַלעמען מבטל כעפרא דאַרעא. ער האַלט נישט פון זיי און רעכענט זיך יעדענפאַלס העכער פון זיי. אין זיין גאונ'ישקייט איז דער ראָגאַטשאָווער איינזאַם, ער איז איינער איז זיין דור, וואָס האָט נישט נאָר קיין חברים אין לערנען, נאָר אויך — און דאָס איז נאָך מעהר וואונדער — קיין רביים...

— מיין רבי איז דער רמב״ם — זאָגט דער גאון, ווען מען פרעגט איהם ביי וועמען ער האָט געלערנט — און מיינע חברים זענען די בעלי תוספות"... מיט זיי האָט ער פּלוגתות און נאָר מיט זיי קען ער זיך מתווכח זיין, די אַלע איבעריגע גדולים אָבער „פּלודערען נאָר"...

האָבען טאַקע רבנים פּחד פאַר'ן ראָגאַטשאָווער גאון. מ'האָט ממש מורא צו שטעהן אין זיינע ד' אמות, וואו ס'פּלאַקערט אַ פייער, וועלכער פערברענט אין איין מאָמענט די פון יאָהרען געזאַמעלטע חכמה, האַלט טאַקי דער גאון און איין זאָגען, אַז מ'וואָלט דאַרפען מאַכען אַ תקנה, אַז רבנים זאָלען קענען לערנען...

די בקיאות פון ראָגאַטשאָווער גאון איז אַזוי אויסערגעוועהנליך, אַז מ'קען איהר פשוט נישט אַנרופען מיט'ן געוועהנליכען טערמין „בקיא־קלאָר". דער ראָגאַטשאָווער קען גאַנץ רמב״ם אויף אויסוועניג און ער איז אַזוי טיף און ענג פערקניפט מיט'ן תלמוד, אַז זיין מחשבה ענטהאַלט גאָרנישט קיין אַנדער געדאַנק. ער איז אַזוי פערטון אין ש״ס און רמב״ם, אַז ער לעבט איינגאַנצען אין דער רוחניות'דיגער אַטמאָספער פון די בעלי התלמוד, אין זייער סביבה און נאָהענטקייט. דאָס איז אויך קענטיג אין זיין שפּראַך. ער רעדט מיט'ן תלמוד־לשון. רעדען רעדט ער איינענטליך יודיש, מאַמע־לשון, נאָר אַפטמאָל הערט איהר פון איהם פּראַזען, וואָס זענען דורכט זיך, שטיקער גמרא, מאמרי חז״ל און דער גאון רעדט די אַלעס אין יודיש אפילו ווען ער דאַרף אויסדריקען אַ געוועהנליכע פראַזע אין מילי דעלמא. דער גאַנצער וואָרט־שאַץ זיינער איז דער ש״ס און פון איהם שעפּט ער תמיד דאָס נויטיגע וואָרט אַפילו פאַר אַ געוועהנליכען געשפּרעך.

ווען דער ראָגאַטשאָווער גאון פרעגט איך אויב איהר זענט אַ חסיד און איהר ענטפערט איהם, אַז איהר זאָגט „הודו" פאַר ברוך שאמר" קלעהרט ער אייך גלייך אויף, וואָס איז דער עיקר וועגען דערפון:

צו דאָס, וואָס מ'זאָגט דעם „הודו" פאַר'ן „ברוך שאמר" אָדער צו דאָס, וואָס מ'זאָגט דעם „ברוך שאמר" נאָך „הודו". דער גאון האַלט, אַז ס'איז פאַראַן א גרויסע נפקא מינה לדינא אין אָט דער חקירה. אָדער למשל אַזאַ חקירה: אויב אַ תענית איז דערפאַר ווייל מיר פאַסטען אין דעם טאָג, אָדער ווייל ס'איז אַ תענית דערפאַר פאַסטען מיר. דוכט זיך, וואָס איז דאָ די נפקא מינה אין וואָס ענדערט זיך דורך אָט דעם קלער, אָבער געהענדיג אויף דעם וועג און מיט דער סיסטעם פסק'נט דער גאון אַ סך דינים גאָר אַנדערש ווי אַ ריי גאונים, און גדולים. נישטאָ אַן ענין, וואָס זאָל ביי איהם נישט האָבען א „גדר" און אָט מיט דער שיטה איז דער גאון אויסגעהאַלטען אין גאַנץ תלמוד, איז טאַקע אָט דער „ווילדער" גאון אפשר דער סאַמע דיסציפּלינירטער ש״ס למדן נישט נאָר פון אונזער דור, נאָך פון אַ סך דורות.

דער ראַדאַגאַשטשער גאון, נישט קוקענדיג וואָס ער פערנעהמט דעם אָפיציעלען פּאָסטען פון דווינסקער רב, ווייסט נישט פון קיין שום אויסערליכער רבנישער עטיקעטע — ער האַלט נישט פון קיין שטריימעל, רבנישען קאַפּעליוש און קיין חלוקא דרבנן. איך האָב פיינט — זאָגט דער גאון — אַ שטריימעל און די אַלע, וואָס ציהען אויף זיך אַרויף דעם מאַנטעל פון קדושה, דער גאון האַלט נישט פון קיין אויסערליכער פרומקייט.

דער גאון האָט פיינט דעם גאַנצען חסידיש מיסטישען קלאָפּער־געצייג און טרייבט פון זיך די יודען און ווייבער, וואָס קומען צו איהם נאָך אַ ברכה.

קומט אַריין צום ראָגאַטשאָווער אַ יודענע און בעט דעם גאון ער זאָל איהר בענטשען. ענטפערט ער גאָר פשוט: „איך בענטש נאָר נאָכ'ן עסען". זיצט ביים גאון אַ רב, וועלכער האָט רחמנות אויף דער יודענע, און ווענדענדיג זיך איינשטעלען פאַר איהר גיט ער אַ זאָג צום גאון: די גמרא זאָגט דאָך אפילו, אַז אל תהי ברכת הדיוט, קלה בעיניך. דער ראָגאַטשעווער ענטפערט איהם מיניה לביה: נו, אל תהי ברכת הדיוט, טאָ בענטש טאַקע דו... ער האַלט נישט פון קיין גוטע יודען און די וואָס גלויבען אין זיי, און אָט ווי דער ראָגאַטשאָווער טייטשט אויס דאָס וואָרט גוטער יוד. א גוטער יוד הייסט אַ יוד וועמען עס איז גוט...

דערפאַר אָבער, אַז מ'קומט צום ראָגאַטשאָווער נישט מיט אַזעלכע „באַבסקע" ענינים ענטפערט ער יעדען אויף כלערליי פראַגען, שאלות און קשיות אין לערנען.

בעת ביאַליק האָט בעזוכט לעטלאַנד האָט ער אויך נישט דורכגעלאָזט די געלעגענהייט צו זעהן דעם ראָגאַטשאָווער גאון. איז דאָס געווען אַ אויסטערלישע בעגעגעניש, א בעגעגעניש פון הלכה אין אגדה.

ביאַליק האָט דערנאָך אין אַ שמועס מיט'ן שרייבער פון די שורות כאַראַקטעריזירט דעם ראָגאַטשאָווער גאון בזה הלשון:

דער ראָגאַטשאָווער גאון איז אַ זעלטענער אוניקום, אַ זעלטענער מעכאַניזם, ער איז דער חד בדרא, פון ראָגאַטשאָווער גאון קען מען אויסשניידען צעהן איינשטיינס. ווען מ'זאָל אויסנוצען די זעלטענע פעהיגקייטען פון גאון וואָלט מען געקענט אויפשטעלען אַ גאַנצע יודישע קולטור געשיכטע, דאָס וואָס גאַנצע אַקאַדעמיעס קענען שווער אויפטון קען מען שעפען פון ראָגאַטשאָווער. אָט גאָר בדרך אגב. ווען מען וויל למשל — האָט ביאַליק ז״ל געזאָגט — זיך דערוויסען וועגען די קליידער און פריזורען, וואָס מען האָט געטראָגען אין די תלמודישע צייטען, וועט אייך דער ראָגאַטשאָווער נישט נאָר איין רגע אָנוואַרפען אַלע ערטער אין דער גאַנצער תלמודישער ליטעראַטור, וואו ס'רעדט זיך וועגען דעם, נאָר האַלטען אַ גאַנצע לעקציע וועגען אַלץ, וואָס אייך אינטערעסירט און איהר האָט מאַטעריאַל פאַר אַ גאַנץ ווערק.

• • •

אַ שעה־צייט פערברענג איך בעת מיין איצטיגען בעזוך ביים גאון און אין משך פון דער שעה דערוויס איך זיך, אַז די היינטיגע דייטשען אפילו די כשר'ע גאַצים זענען גאָר קיין אַריער נישט (עפּעס בויט אויף דער גאון אַ גאַנצע טעאָריע אויפ'ן וואָרט „גר מנים" — דאָס וואָרט שטאַמט פון „גרם" אַ ביין און זיי דאַרפען גאָר דיך נישט בלאַנד נאָר ווייס ווי אַ ביין, זיי זענען אָבער דערפאַר „קשים כגרם"...) אַז אַזאַ שונא ישראל ווי היטלער מוז שטאַמען פון יודען.

דער גאון איז ווייט פון אָט דער וועלט — ער שוועבט ווייטער אין אַנדערע העכערע וועלטען, אין דער וועלט פון זיין רבי'ן דעם רמב״ם און זיינע חברים, די בעלי התוספות...

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółki Akcyjnej
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie.
Korzystajcie z Safesów,
gdyż jest to najpewniejsze miejsce
przechowywania Waszego majątku

א סאטירע-שפיל פון דוד פינסקי

פון ד"ר א. מוקדוני

אין דעם הערבסט-נומער פון דעם פערטליאָר שריפט „באַרען", וואָס דערשיינט אונטער דער רעדאַקציע פון נ. ב. מינקאָוו, איז געדרוקט א סאַטירע-שפיל אין פיר אַקטען, פון דוד פינסקי, מיט'ן טשיקאַווען נאָמען „דער א. ר. ז. א. ב." (אַלגעמיי-נער רעוואָלוציאָנערער זעלבסטמאָרד אָפפערבונד).

איז עס דאָס טשיקאַווסטע טעאַטער-שטיק, וואָס איז אַמאָל געשריבען געוואָרען אין יודיש. עס איז א סאַטירע אויף פּאַרטייען און פּאַרטייאישקייט. עס איז א שטילער, איינגעהאַלטענער שאַרזש אויף פּאַר טייען און פּאַרטייאישקייט.

אין א פּאַרטיי איז גאָרנישט דער עיקר די טעאָריע, דאָס פּראָגראַם און דער גאַנצער אידעאָלאָגישער קלאַפּערגעצייג. א פּאַרטיי קען געבויט ווע-רען אויף דער סאַמע אַבסורדסטער אידעע. א פּאַרטיי קען פערכאַפּען גרויסע מאַסען מיט דער סאַמע אומזיניגסטער אידעע.

די אַבסורדסטע אידעע קאָן האָבען פערקאָכטע און פאַנאַטישע אַנהענגער. די אַבסורדסטע אידעע קאָן ווערען „הייליג" פּיי די מאַסען. די אַבסורדסטע אידעע קאָן קריגען הייסע, ברענענדיגע חסידים.

מענשען זענען אומגליקליך, מענשען זענען פער צווייפעלט; מענשען זוכען אַנ'אויסוועג; מענשען זוכען ווי פערבלאָנדזשעטע און ווילען, מען זאָל זיי פיהרען.

דער עיקר אין א פּאַרטיי איז דער פיהרער, אָדער ריכטיגער, דער דעמאַגאָג, דער שרייער, דער פּילדערער און דער אַגיטאַטאָר.

דער עיקר איז דאָס קליינע הייפעל פאַנאַטאַסטי-קער ארום דעם דעמאַגאָג.

אַט הערט:

צווישען פערצווייפעלטע, אַרבייטסלאָזע מענשען וואַרפט אַריין איינער א טשיקאַווע אידעע. די אידעע בליצט אויף אין זיין מוח, ווען אַלע זעהען, ווי אַנ'אַרבייטסלאָזער הענגט זיך. די גרוילע סצענע פון זעלבסטמאָרד האָט אַלעמען צוטרייסעלט און אַלע-מען צערודערט. איז איהם איינגעפאַלען, אז מען קען ריהרען די וועלט דורך זעלבסטמאָרד.

דאַרף מען אָרגאַניזירען א גרויסע פּאַרטיי פון זעלבסטמאָרד-אָפּפערער. טויזענטער און טויזענטער וועלען אין א בעשטימטען טאָג בעגיין זעלבסטמאָרד און דאָס געוויסען פון די קאַפּיטאַליסטען וועט אויפוואַכען פון זיין טיפען שלאָף און ס'וועט ווע-רען א טאָלק מיט דעם גורל פון דער אַרבייטענדער מענשהייט.

צום אָנהויב לאַכט מען פון דער דאָזיגער אי-דעע. אָבער דער, וואָס איהם איז איינגעפאַלען די אידעע, איז א געבוירענער אַגיטאַטאָר און פּאַרטיי-פיהרער. ער עסט זיך איין מיט די נעגעל אין זיין אידעע אַליין און קען מאַכען, אז אַנדערע זאָלען זי אויפנעהמען.

די ערשטע שטייט צו צו איהם א בלוי-אוי-גיג מיידעל, דאָס אייביגע ריין און איבערגעגעבענע מיידעל, וואָס איהר זעהט אין אַלע פּאַרטייען. דער נאָך שטייט צו דער קלוגער סטראַטעג. דערנאָך, ביסלעכוויז, די מאַסע און צום סאַמע סוף שטייט צו אויך דער פּראָוואָקאַטאָר, דער שטענדיגער בעגלייטער פון אַלע פּאַרטייען.

און מיט דעם דאָזיגען קערן פון א פּאַרטיי, לאָזט מען זיך אַוועק אין א שטאָט בויען א גרויסע פּאַרטיי אין צווייטען אַקט איז שוין די פּאַרטיי צע-וואַקסען, די פיהרער זיצען שוין אין גרויסע ביו-ראָען. די זיצונגען ווערען אָפּגעהאַלטען אין גרוי-סע, ריינע מיטינג-צימערען, דער קאַסירער האָט שוין אַרום זיך א מחנה בוכהאַלטערס. די טירען פער מאַכען זיך נישט. מען קומט און מ'גייט אַוועק. די פּאַרטיי האָט שוין איבער א מיליאָן גוט-שטייענ-דיגע מיטגלידער.

און דער ערשטער אַרויסטריט פון דער פּאַרטיי ווערט שוין צוגעגרייט פּיבעריש. ס'ווערען געמאַכט די פּאָרבערייטונגען צו דעם זעלבסטמאָרד פון צעהן פּראָצענט פון דער פּאַרטיי.

אין א בעשטימטער מינוט, וועט מען ציהען גורל'ס: ווער עס וועט אַריינפאַלען אין די צעהן פּראָצענט וועט דאַרפען בעגיין זעלבסטמאָרד.

אין א בעשטימטער מינוט וועט מען פון הויפּט ביוראָ געבען א סיגנאַל צו אַלע קאַנדידאַטען פון זעלבסטמאָרד, אז זיי זאָלען זיך הענגען.

קאָכט זיך אין דער הויפּט-ביוראָ פון דער פּאַר-טיי, ווי עס קאָכט זיך געוועהנליך פאַר אַ גרויסען שטרייק, אָדער פאַר א גרויסער דעמאָנסטראַציע.

געוועהנליך געפינען זיך אַזעלכע, וואָס דער-שרעקען זיך און הויבען אָן מורמלען אויף די הויפּט-פיהרער: די הויפּט-פיהרער ווילען זיך אַרויסמאַכען פון זעלבסטמאָרד, זאָלען די פיהרער גיכער גאַראַנטירען, אז אויך זיי וועלען בעגעהן זעלבסטמאָרד, ווען דער גורל וועט אויף זיי פאַלען...

און ס'שטעלט זיך אַרויס, אז דער צענטראַל-קאָמיטעט האָט זיך אַליין אויסגעשלאָסען פון דעם גורל, — ער דאַרף פיהרען די פּאַרטיי, ער דאַרף זעהן, אז אַלץ זאָל דורכגיין ווי געהעריג....

געפעלט עס נישט דער מאַסע, הויבט זי אָן חושד זיין.

האַלט מען פאַר זיי רעדעס — גלויבט מען זיי נישט, קומט אַרויס דאָס בלוי-אויגיג מיידעל און איהר גלויבט מען...

אָבער דער פּראָוואָקאַטאָר גיט דער רעגירונג אַנ'עצה, וואָס צו טון און דער גאַנצער פּלאַן פאַלט דורך. ס'קומט נישט דער סיגנאַל צו אַלע קאַנדידאַ-טען פון זעלבסטמאָרד און זיי פערשלאָפען די צייט.

ס'איז דאָ א ים מיט קלוגע אָנצוהערענישען, א ים מיט פיינע צווייזייטיגקייטען. ס'זענען דאָ אויס-געשטעלט די ווייטאָגסטע ערטער פון אַלע אונזערע פּאַרטייען; ס'איז דאָ אויפגעדעקט די מאַסען-פּסיכאָלאָגיע און די גאַנצע מאַשין פון א פּאַר-טיי מיט איהרע שאָטען-זייטען.

דאָס איז א שטיק צום אויספיהרען, א קליינער חסרון איז, וואָס די דאָזיגע סאַטירע איז נישט גע-בויט אויף קאָמישע סיטואַציעס, כמעט די גאַנצע האַנדלונג איז א ווערטערליכע.

אָהבער דאָ און דאָרט זענען פאַרהאַן האַנדלענ-דיגע מאָמענטען און שיינע און וויציגע דערצו.

אַט איז א לעבעדיג, ריהרעוודיג און צאַפּעלדיג טעאַטער-שטיק צום שפּילען. אַט איז א פיינע, קלוגע און זעהר ציכטיגע קאָמעדיע צום שפּילען.

לאָדזער אָרימקייט

פון אלי באַרוכין

אַרבייטסלאָזיגקייט... איינגעדאַרטע גופים, אויסגעלאָשענע אויגען, אַפּאַטיע, — עס זענען בעקאַנט די בילדער. מען זעהט זיי שוין ביי אונז א ריה יאָהרען. דער פּוילישער טעקסטיל-צענטער קען די דאָזיגע פּלאָג, ווי קיין אַנדערע שטאָט אין לאַנד. עס איז געגאַנגען אַריינצוקוקען אין איינע פון די געגענ-טען פון דער לאָדזער אָרימקייט, אין די אַרבייטער קוואַרטאַלען, כדי פאַר זיך צו האָבען מיט איין בליק דאָס בילד פון דער לעבען פון טויזענטער מענשען.

איהר קומט צו צו אַזאַ הילצערנער כאַטקע, אָדער צו אַ רויט אָהן-געטינקעוועט הויז געטיילט אויף צעהנדליגער אין הונדערטער קליינע שטיבלעך, פון וועלכע עס טראָגט זיך דער ספּעציפישער ריח פון דלות, פון קאַרטאָפּעל געקאָכט אין די שאַלעך, כדי פערוואַשט קריוט און איהר ווערט באַלד אַרומגענומען ווי מיט אַ רייף פון דאָזיגען דרוק אין וועלכען עס לעבען די דאָזיגע מענשען.

אין שמוציגען הויף שפּילט זיך א געעמעל קינדער, טייל פון זיי האַלטען אין די הענטלעך א קאַרטאָפּעל, אייבצעלנע, גליקליכערע האָבען אין די הענטלעך אַ שטיקעל טרוקען ברויט. דאָס זענען די, וועמענס טאַטעס אַרבייטען צו 2, 3 טעג אין דער וואָך און זיי ברענגען אַהיים זייער „וועכענטליך" פערדינסט פון 12—14 זל. מיט זיי צו דערנעהרען אַ הויזגעזינד פון 6—8 נפשות. די קינדער שפּילען זיך, שרייען, טאַנצען, שפּרינגען, אָבער אין זייערע בעוועגונגען דערקענט מען עפּעס א שלאַבריגקייט, אַזוי שפּילען זיך נישט קיין קינדער, וואָס האָבען עסען צו דער זאַט...

דאָס בילד ווערט נאָך גרויזאַמער, ווען מען פאַלט אַריין אין א באַלעבאַטישער הויף, וואו עס וואוינט די יודישע אָרימקייט, געוועזענע האַנדלווערקער וועלכע די מאַשין האָט געמאַכט פאַר איבעריג, געוועזענע גאַסען-שטעהער, וועגלעך-פיהרער, אויבסט-הענדלער, וואָס קענען מעהר נישט צונויפשלאָגען א פּאָר גילדען אויף צו צאָהלען פאַר א פּאַטענט און שטייערען, אַראָפּגעשוואונקען פון דער איבער-פלאַך, דאָ דערועהט מען וואָס עס הייסט נויט.

אויב אין די גאַסען פון דער קריסטליכער אַרבייטסלאָזיגקייט בעגעגענט מען זיך נאָך מיט גלייכע מענשען, כאָטש פערצווייפעלטע, אָבער פאָרט מענשען פון א געוויסען אַנהאַלט, מענשען, וואָס קריגען צו 13 וואָכען שטיצע פון מלוכה'שען אַר-בייטסלאָזען-קאָמיטעט נאָכ'ן פערליערען די אַרבייט, אָדער, וואָס קריגען אין ערגסטען פאַל אויך נאָך די 13 וואָכען שטיצע, אַהער וואָס האָבען ענדליך נאָך אַמאָל די האָפנונג צוליב א גליקליכען צופאַל זיך אַריינצוקריגען אין א פאַבריק, אָדער צו ערגעץ אַרבייט, האָט איהר שוין פון דעם קיין שפּור נישט אין די געסלעך פון יודישען דלות. דאָ, וואו אַזא יודעל פערליערט זיין פערדינסט, ווען ער ווערט פּרנסה'לאָז, בלייבט ער הענגען אין דער לופטען. אַלס אַרבייטסלאָזער איז ער נישט רעגיסטרירט — זיין געוועזענע פאַך, צי בעשעפטיגונג האָט לחלוטין נישט אַרומגענומען די פליכט פון סאָציאַלער פערזיכערונג. אַזאַ איינער האָט על-פּי-רוב געאַרבייט אין אַ קליי-נעם וואַרשטאַט, וואָס בעשעפטיגט נישט צומאָל קיין 3—4 מענשען אין ממילא איז ער לויט'ן געזעץ נישט אַרויסגעפאַלען דער פליכט פון סאָציאַלער פערזיכערונג. ווערט אַזאַ יוד אָן די אַרבייט, בלייבט ער ווי אויפ'ן וואַסער. נישט קיין 13 וואָכען שטיצע אין נישט קיין 3 וואָכען שטיצע—גאָר נישט. געלירט מען די פּרנסה — אין אויס. בלייבט נאָר איבער צו געהען אויף די טירען. זעהט מען טאַקע ביי אונז אין לאָדז אַזוי פיל יודען געהען איבער די הייזער, און עס כאַפּט אַרום אַ גרויל. צווישען די שנאָרער קענט איהר געפינען יונגע מענשען, פרויען און מענער, וואָס וואָלטען ביי פערשידענע אַרבייטען זיך געקענט דערנעהרען, אָבער ווער וועט זיי געבען די אַרבייט? מען נעמט זיי נישט צו נישט אין קיין פאַבריק, נישט צו קיין עפענטליכע אַרבייט, נישט אפילו פאַר קיין סטרוזש, אָדער געהילף-סטרוזש, נישט צומאָל צו וואַשען וועש, אָדער ריינינגען, קעה-רען אין רוימען. דער איינציגער אויסוועג פאַר די מענשען איז צו געהן בעטלען, אָדער...

אַרבייטסלאָזיגקייט —

די אַרבייטסלאָזיגקייט פון די קריסטליכע גאַסען שטעהט נאָך אויף אַ געוויסע מדרגה; מען האָט נאָך פאָרט צו טון מיט מענשען פון אַ געוויסען גראַד און שניט; די פּרנסה'לאָזיגקייט פון די יודישע אָרימע געסלעך פון איהר שמעקט שוין מיט גע-פאַלענקייט, מיט בידנעם דלות, מיט שנאָרעריי און בעטעל-ברויט...

ווען איהר קומט למשל אויף באַלוט, זעהט איהר אָפּגעלאָזענקייט, אַפּאַטיע, כמורקייט פון לעבען, וואָס גרעניצט מיט פעראַכטונג צו זיך אַליין. פאַר די דאָזיגע טויזענדער געוועזענע אַרבייטס-מענשען וואָלט נאָך אפשר געווען איין ישועה: אויפצופּענען די טויערען פון ארץ-ישראל, אויפּ עצען זיי אויף שיפען אין זיי אַריינפיהרען אַהין, זיי זאָלען פלאַס-טערן וועגען, בויען הייזער, באַהנען און בעאַרבייטען ווילסטע פעלדער. אויב נישט, וועלען זיי אויסגעהן אין דייער העסליכער ביז'ס.

עס איז אמת, אז מען טרעפט נאָך אין די דאָזיגע געסלעך „גליקליכע" אויך, דהיינו, האַנדווער-קער, אָדער גאָר יודישע קראַפט-וועבער, וואָס פער-דינען 15 זל. אַ וואָך, צי גאָר טרעגער, פּאַקערס, שאַכערס און גאַסען-שטעהערס. אָבער וואָס זאָל טון אַזאַ יוד, אַ מטופל מיט 6—8 קינדערלעך מיט אַזאַ פּאָר גילדען?

די לאַגע פון די דאָזיגע טויזענדער מענשען, אָהן ברויט איז אַ שרעקליכע. און קיין אויסוועג זעהט מען נישט. קריזיס, אַרבייטסלאָזיגקייט, איי-ביגער דוחק און פּאָר יודען — פּרנסה'לאָזיגקייט, וואָס איז נאָך ערגער פון יעדען קריזיס, וואָס איז אַ קריזיס איבער אַלע קריזיסען און וועט קענען געלעזט ווערען באַר דורך אַ ראַדיקאַלע ענדערונג אין יודישען לעבען.

שמשון הגבור

פון א. אוסטילער

נאָך די גלאָררייכע תקופה פון משה רבינו און זיין נאָכפאָלגער יהושע, איידער דער נביא שמואל, אויף דעם דרינגענדען פערלאַנג פון די יודען, האָט געגרינדעט די ערשטע יודישע מאָנ-אַרכיע, זענען די יודען רעגירט געוואָרען פון ריכטער.

איינער פון די דאָזיגע ריכטער איז געווען אבצן אָדער בעסער בעקאַנט אונטער דעם נאָמען בועז, וועלכער האָט זיך פערליבט אין דער פעראָרימטער אָבער ביילד-שעהנער אלמנה רות, און מיט איהר חתונה געהאַט.

אין יענער צייט האָט געלעבט א יוד מיט דעם נאָמען מנ'ח. ער איז געווען אַ זעהר פרומער און עהרליכער מענש, מיט אַ וואונדערבאַר גוטען כאַראַקטער. זיינע צייטגענאָסען האָבען איהם גע-האַלטען פאַר דעם פיינסטען מענשען פון זייער דור, ווייל אין זייער צייט האָט מען נישט געפונען אַ מענשען מיט אַזעלכע גוטע מעלות.

זיין פרוי צללפ'נית איז אויך געווען אַ גאָטס-פאָרכטיגע, פיינע און איידעלע פרוי, דערצו איז זי נאָך געווען אויסערגעוועהנליך שעהן — די שעהנסטע אין יענעם דור. איהר שעהנקייט פלעגט פשוט פערבלענדען די אויגען פון יעדען מענשען, וואָס האָט אויף איהר געקוקט.

מנ'ח האָט איהר זעהר ליב געהאַט און איז אין גאַנג, געווען נישט ווייניג איפערזיכטיג איבער איהר. אָבער אַזוי ווי „אַלץ איז'איינעם אין נישטאָ ביי קיינעם", האָט דער ניט געהאַט קיין קינדער.

די האָבען ביידע דערפון שטאַרק געליטען. זייער קינדערלאָזיגקייט האָט אָנגעהויבען ביסלעכוויז צו אונטערגראָבען זייער פרידליכען פאַמיליען-לע-בען. יעדער איינער פון זיי האָט אָנגעהויבען וואַרפען די שולד אויף דעם אַנדערען. אַחוץ דעם האָט עס אויך פעראורזאַכט אומאָנגענעהמליכקייטען אין גע-זעלשאַפטליכען לעבען.

אַזוי, למשל, פלעגט דער רייכער בועז זיך נויטיג זיין צו פּראַווען צווי סעודות, יעדעס מאָל ווען עס האָט א חתונה געמאַכט איינס פון זיינע זעכציג קינדער, אַיינגע ביי זיך און איין הויז אין די צוויטע ביי דעם מחותן אין הויז. און צו די אַלע הונדערט און צוואַנציג סעודות האָט ער אפילו קיין איינ-ציגען מאָל נישט איינגעלאַדען מנוח'ן מיט זיין פרוי וועלכע האָבען געשטאַמט פון אַריסטאָקראַטען.

בועז האָט גאַנץ אָפען געזאָגט, אַז אַזוי ווי מנוח האָט נישט קיין קינדער, וועט ער דאָך איהם קיינמאָל נישט קאָנען צוריק איינלאַדען צו אַנ'עולמ'-כער „פּאַרטיע", טאַ נאָך וואָס זשע זאָל ער איהם גלאַט אומזיסט איינלאַדען? ער איז געווען פון די מענשען, וואָס האַלטען נישט פון געבען „עפּעס פאַר גאָרנישט".

פאַלעס זענען דאַן געווען די יודען זעהר נידערגעשלאָגען. די פלשתים האָבען זיי אונטערגעיאָכט מיט א שטאַרקער האַנד, און זיי האָבען געהאַט אויס-צושטעהען שווערע אונטערדריקונגען. עס האָט גע-פעהלט א פיהרער מיט אַ שטאַרקען כאַראַקטער און אַנ'אייזערנער ווילענס-קראַפט, וואָס זאָל צו-ריקברענגען צו די יודען זייער אַמאָליגע גלאָריע, וואָס זאָל זיי אומקעהרען זייער פריהערדיגע שטאָל-צע, ווירדיגע האַלטונג און נאַציאָנאַלע הויכקייט. מען האָט געפיהלט אויף שריט און טריט, אַז עס פעהלט א פיהרער, וועלכער זאָל, ווי די ביז דעמאָלט דיגע יודישע פיהרער, אָנוואַרפען א שרעק אויף די יודישע שכנים, זיי זאָלען איינמאָל פאַר אַלעמאָל לאָזען די יודען צורוה.

פּאַסירט אַמאָל, ווען די בילד-שעהנע צללפונית זיצט איינע אַליין ביי זיך אין הויז, אַז עס עפענט זיך די טיר. עס קומט אַריין אַ הויכער, שלאַנקער און היבשער יונגעמאַן, און ער זאָגט איהר אַן די גוטע בשורה, אַז זי וועט געבוירען אַ זוהן.

ער זאָגט איהר אויך אָן, אַז זי זאָל למען השם אַכטונג געבען, אַז דער זוהן זאָל זיך נישט שערען און גאָלען, ווייל ער וועט זיין אַ נזיר, א געטליכער מענש. ער וועט אויך זיין אויסערגעוועהנ-ליך שטאַרק און וועט בעשיצען די יודען געגען די פלשתים.

צללפ'נית איז פון דער דאָזיגער טאָגעלער בשורה געריהרט געוואָרען ביז צו טרעהרען. ערשטענס, וועט זי דאָך, גלייך ווי יעדע פרוי, ווערען א מוטער און צווייטענס, וועט דאָך איהר פאַלק דורך איהר קינד געהאָלפען ווערען.

פערשיג'ן'ט פון פרייד איז צללפ'נית אַוועק דערצעהלען איהר מאַן די גליקליכע בשורה. מנ'ח האָט אָבער די דאָזיגע בשורה אויפגענומען מיט א פערקלעמט האַרץ. איהר ענטציקונג און בע-גייסטערונג פאַר דעם הויכען, שלאַנקען און היבשען יונגעמאַן, האָט איהם זעהר צערודערט און א יצר-גערעגט. א פלאַמענדיגע איפערזוכט האָט זיך צע-פלאַקערט אין זיין האַרצען, און זי איז אויש דער-גאַנגען ביז חשד... ער האָט איהר פשוט פערדעכטיגט אין אומטרייקייט צו איהם.

איהרע טענות, אז דאָס איז געווען א מלאך פון הימעל, האָבען זיין איפערזוכט נישט געמילדערט. די אומשולדיגע און גוטמוטיגע צללפ'נית האָט די דאָזיגע אומזיסטע און מיר-בעליידיגענדע בעשול-דיגונג, אויסערליך גוטמוטיג, און אינערליך פערביטערט, אַראָפּגעשלונגען.

אַזשטאַט זיך צו בייזער'ן, האָט זי אָנגעהויבען איהם בערוהיגען און לעשען זיין איפערזוכט. און כדי צו שטילען זיין אויפגערעגטען געמיט, צו בעווייזען איהר אומשולד און זיין גרונדלאָזען חשד, האָט זי געבעטען גאָט, ער זאָל איהר נאָכאַמאָל שיקען דעם מלאך.

אין איהר געבעט איז טאַקע פערנומען גע-וואָרען. אין א שעהנער פריהמאָרגען אין דער שעה נער יונגערמאַן ווידעראַמאָל געקומען. אָבער אויך דאָס מאָל איז זי גראָד געווען איינע אַליין אין הויז. אין זי תיכף געלאָפען און גערופען איהר מאַן.

מנ'ח איז געקומען, אָבער דאָס האָט דוקא נאָך מעהר פערשטאַרקט זיין איפערזוכט, ווייל פאַרוואָס איינגענטליך איז דער יונגערמאַן אויך איצט געקומען גראָד דאַן ווען צללפ'נית איז איינע אַליין אין הויז?...

ער האָט פונדעסטוועגען דעם גאַסט איינגע-לאַדען צו עסען. לכתחילה האָט דער גאַסט זיך אפילו געלאָזט בעטען, אָבער ענדליך האָט ער זיך געלאָזט איבער-רעדען און ער האָט אָנגענומען די איינלאַדונג.

מנ'ח האָט מיט איהם פערפיהרט א שמועס און, אגב, איהם אַ פראַגע געטון ווי ער הייסט; ווייל טאָמער ווערט זיין בשורה טאַקע מקוים, וויל ער דאָך וויסען וועמען אָפּצודאַנקען. אָבער דער גאַסט ענט-פערט, אַז זיין נאָמען טאָר ער נישט אַרויסגעבען, ווייל עס איז אַ סוד. האָט זיך מנ'ח איפערזוכט נאָך מעהר צעשפּילט.

אָבער כאָטש שטאַרק צערודערט און אויפ-געריצט פון איפערזוכט, האָט מנ'ח זיך דאָך בע-הערשט און נישט עובר געווען די געזעצען פון גאַסטפריינדליכקייט. ער האָט געגרייט אַ ציקעלע, עס געשאָכטען, און זיי האָבען זיך אַנידערגעזעצט אויף א פעלז צום עסען.

אָבער ווי נאָר דער גאַסט האָט בעריהרט די פלייש, מיט דער רוט וואָס ער האָט געהאַלטען אין האַנד, האָט אויסגעבראָכען א פייער און האָט פער-צעהרט דאָס פלייש צוזאַמען מיט'ן ברויט, און דער גאַסט איז אַרויף מיט'ן רויך אין הימעל אַריין, ווי אין א קאַרעטע.

מיט א גוטמוטיגען שמייכעל אויף די ליפּען האָט צללפ'נית אַ בליק געטון אויף איהר איפער-זיכטיגען מאַן, וועלכער האָט זיך איצט איבער-צייגט אין דער עהרליכקייט און אין דער געטרייקייט פון זיין געליבטער פרוי. און זיין איפערזוכט איז ענדליך פערשוואונדען מיט דער זעלבער שנעלקייט, מיט וועלכער זי איז צו איהם געקומען.

אָבער א שרעקליכע מורא איז איהם בעפאַלען. ער האָט געהאַלטען אין איין ציטערען. „וואָרים ווי איז עס דען מעגליך", האָט ער געזאָגט צו זיין פרוי, „אז מיר זאָלען זעהען אַ מלאך און בלייבען לעבען!" די קלוגע און געלאַסענע צללפ'נית האָט איהם אָבער בערוהיגט. מיט לאָגישע אַרגו-מענטען האָט זי איהם בעוויזען, אז ער האָט זיך נישט וואָס צו שרעקען. „ווען גאָט זאָל וועלען מיר זאָלען שטאַרבען, וואָלט ער אונז דאָך נישט מודיע געווען, אז מיר וועלען האָבען אַ קינד, און נאָך וואָס פאַראַ קינד".

מנ'ח האָט איינגעזעהען, אז זיין ווייב האָט רעכט. ער האָט איינגעזעהען, אז נישט נאָר איז זיין שעהנע פרוי איהם געטריי, נאָר אז זי בעזיצט אויך אַ שכל-הישר, און ער האָט אָנגעהויבען איהר נאָך מעהר צו ליבען ווי פריהער און איהר ממש פערגעטערען.

דערווייל איז אַוועק אַ שטיקעל צייט און די בשורה איז מקוים געוואָרען. צללפ'נית האָט געבוי-רען אַ יונגעל, און זיי האָבען איהם אַ נאָמען געגעבען שמשון.

(ווייטער מאָרגען)

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

נאטיצען

פערזענליכע רעוויזיעס

פראפ. קאן האט אמאל דערציהלט ווי א פארטייער פון א פאבריק האט רעווידירט די ארויסגעהענדיגע ארבייטער. דאס בילד האט אויף איהם געמאכט אזא שוידערליכען איינדרוק, אז ער איז אויפן ארט אוועקגעפאלען און לאנג געחלשט. פון דעמאלס אן איז ער געווארען א הייסער אנהענגער פון פערזענליכער אונבעריהרליכקייט, א פערביסענער געגנער פון פערזענליכע רעוויזיעס.

אז דאס דורכפיהרען א פערזענליכע רעוויזיע איז באמת א מיאוסער עקעלדיגער אקט, א מאלטרעטירונג פון מענשליכען כבוד, א פערשוועכונג פון יעדער בירגערליכער פרייהייט און רעכטס מעסיגקייט בעווייזט כאטש דער אומשטאנד, וואס דער ערשטער פאסטולאט פון אלע דעמאקראטישע, פראגרעסיווע בעוועגונגען איז אונבעריהרליכקייט פון פערזאן און וואס דער דאזיגער פרינציפ איז שוין געווארען א בעשטאנד-טייל פון רוב מלוכה-קאנסטיטוציעס.

אויך די פוילישע קאנסטיטוציע פון 17 מערץ 1921 גאראנטירט אין ארט. 97 די פערזענליכע אונבעריהרליכקייט און שליסט אויס די מעגליכקייט דורכצופיהרען פערזענליכע רעוויזיעס אהן א ספעציעלען בעפעהל פון דער בערופענער געריכטס-מאכט. אויספיהרליכער ווערט די דאזיגע הנחה פרעציזירט אין קאדעקס פון דער שטראף-פראצעדור. לויטן פונקט 1 ארט. 150 פון דערמאנטען קאדעקס, מעג מען דורכפיהרען א פערזענליכע רעוויזיע בלויז ביי א פערדעכטיגען אין בעגיין א פערברעך און דאס אויך נאר בכדי צו ענטדעקן די בעווייזען פון בעגאנגענעם פערברעך. איבריגענס מוז אויף א פערזענליכע רעוויזיע אפילו אויך אין דאזיגע אויסנאהמליכען פאל פארגעשטעלט ווערען א בעפעהל פון דער געריכטס-מאכט.

דעסגלייכען שיצט אויך די אונבעריהרליכקייט פון פערזאן, הגם שוין אין א שוואכערער מאס, דער דעקרעט פון פינאנץ-שטראפען.

דער ארטיקעל 159 פון דאזיגען דעקרעט דורכצופיהרען פערזענליכע רעוויזיעס אויך בלויז ביי פערדעכטיגע אין בעגיין א פינאנץ-פערברעך בפרט, ווען מיט דער דאזיגער רעוויזיע בעוועגט מען צו ענטדעקן דעם שולדיגען, דעם אביעקט פון פערברעך און די בעווייזען פון דער שולד. אין אזא רעוויזיע טאר נישט דורכגעפיהרט ווערען אהן א ספעציעלען בעפעהל פון דער פינאנץ-מאכט.

אפילו די ארדינאציע וועגען אדמיניסטראטיווע עקזעקוציעס צוימט די דערלאזבארקייט פון פערזענליכע רעוויזיעס, אמת, דער ארטיקעל 23 בערעכטיגט די עקזעקוציע-ארגאנען דורכצופיהרען ביי א בעל-חוב א פערזענליכע רעוויזיע אבער נאר אין דעם פאל, ווען ער בעזיצט נישט קיין אנדערע חפצים, וועלכע זאלען קאנען דעקן דעם עפענטליכען חוב און עס איז פערהאן א בעגרינדעטער חשד, אז ער האלט ביי זיך נעלד, ווערטפאפירען אדער ציהרונג און דערצו פרובט ער זיך ארויסדרעהען פון שטוב. קוים דארף אבער די רעוויזיע פארקומען אויסערהאלב דער וואוינונג פון בעל-חוב, מוז שוין דערויף פארגעשטעלט ווערען א רעוויזיע-בעפולמעכטיגונג פון דער פינאנץ-מאכט.

עהנליכע כללים פערפליכטען אויך די קאמארניקעס בנוגע פערזענליכע רעוויזיעס פון בעל-חובות פאר פריוואטע התחייבות'ן.

אין ליכט פון אט די געשילדערטע רעכטליכע פערהעלטנישען בלייבען טאקע אונפערשטענדליך די פאלגענדע פאקטען, וועלכע מעהרען זיך לעצטענס אפילו ביי אונז אין שטאט: ס'קומען אריין פינאנץ-בעאמטע אין א געשעפט און נאך אפט אפילו אין א פריוואטע וואוינונג און וויפיל מענשען זיי טרעפען גראד דארט, אדער ס'קומען פונקט אריין, פיהרען זיי ביי זיי דורך פערזענליכע רעוויזיעס. קוים געפונען זיי ביי עמיצען א וועקסעל, א רעכנונג, א נאטיץ-ביכעל אדער א פרובקע פון סחורה, אנערקענען זיי איהם פאר א סוחר. פאר נישט בעזיצען קיין פאטענט, שטעלען זיי אויפ'ן ארט געגען איהם צוזאמען א פראטאקאל און נישט בלויז פאר'ן ליפערדען, נאר זאגאר אויך פאר די פערגאנגענע יאהרען. א-ד.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

שוץ פון ארבייטס-מארק

די שטראף, וואס דראהט אנ'אונטערנעמער פאר בעשעפטיגען אהן ערלויבניש פון וואיעוואדע אנ'אויסלענדער, איז אונאפהענגיג פון אומשטאנד, צי דער זעלבער ארבייטער איז געווארען פערזיכערט אין פערזיכערונגס-אנשטאלט אדער נישט.

מעקלער — קאמי-וואיאזשאר

א רייזענדער קאן זיין אין דער בעציהונג צו דער פירמע, וועלכע ער רעפרעזענטירט, אנ'אנגעשטעלטער אדער א געווענליכער פערמיטלער. דאס איז אפהענגיג פון כאראקטער פון געשלאסענעם אפמאך. אויב האט זיך דער רייזענדער מתחייב געווען שטענדיג צו ארבייטען פאר דער פירמע, אלס איינס אין וואסערער פארם די פערניטיגונג דארף זיך אויסדריקען, צי אין א בעשטימטער געזשע, צי בלויז אין פראוויזיע אדער אפשר גאר אין ביידע פארמען גלייכצייטיג, איז ער אהן א צווייפעל אנ'אנגעשטעלטער מיט אלע פליכטען און רעכטען. די לאגע ענדערט זיך נישט, ווען דער זעלבער רייזענדער ארבייט איינצייטיג אפילו פאר נאך אנ'אנדערער פירמע אדער איינינע פירמעו. געגענזייטיג זיך נישט קאנקורירענדע.

האנדעלט זיך אבער וועגן א רייזענדער, וועלכער איז בלויז פערבינדען מיט דער פירמע למשל: די פירמע האט זיך פערפליכטעט איהם צו צאהלען צו א בעשטימטען פראצענט אדער סומע פאר אלע טראנזאקציעס, וועלכע וועלען דורך זיין בעמיהונג געשלאסען ווערען, איז ער נישט מעהר, ווי א מעקלער.

פארצוגלעכקייט פון קראנקען-קאסע

ביים צוטיילען געלטער, איינגעפלאסענע פון ליציטאציעס ווערען די חובות, וואס קומט די סאציאלע פערזיכערונגס-אנשטאלטען (קראנקען-קאסעס) נישט בעפארצוגט, סיידען ס'האנדעלט זיך וועגען ליציטירטע חפצים, וועלכע זענען דירעקט געווען פערבינדען מיטן בעטרעפענדען ארבייטער, פאר וועמען דער שולדיגער פערזיכערונגס-אפצאהל ווערט אויפגעמאנט. למשל: א הויז-דינערן אין בעצוג צום שטובען-ווירטשאפט, אנ'ארבייטער אין בעצוג צום אינווענטאר פון פאבריק, אנ'אנגעשטעלטער אין בעצוג צום אינווענטאר פון געשעפט.

אומזאץ פון אויפקויף

דער אומזאץ-שטייער ביי אויפקויף (סקופ) ווערט אויסגערעכענט נישט לויט דער יערליכער סומע פון אומזאץ, נאר פון אויפקויף.

אויף אנ'אויפקויף-פאטענט טאר מען נישט אויפהאלטען קיין געשעפט, מ'טאר אויך נישט פיהרען קיין פערקויף אין א קאנטאר, א קאנטאר מעג מען יא האלטען אבער בלויז בכדי דערין צו פיהרען די האנדעלס-ביכער.

אומזאץ-שטייער פון שחיטה

אויב די שחיטה געהער צו דער קהלה, איז זי בעפרייט פון אומזאץ-שטייער.

שטראפען פאר פאטענטען

נישט פארהאן אזא פארשריפט, אז די שטייער-מאכט, איידער זי געהט צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט עמיצען פאר נישט בעזיצען א פאטענט אדער א געהעריגען פאטענט, מוז איהם פריהער אויפפאדערן, אז ער זאל אויסקויפען אין משך פון א געוויסען טערמין דעם נויטיגען פאטענט. אויב די שטייער-מאכט טוט דאס דאך אין געוויסע פאלען, טוט זי עס בלויז צוליב איהר אייגענעם גוטען ווילען.

* * *

פאר נישט בעזיצען א פאטענט אדער די געהעריגע קאטעגאריע פאטענט זענען אלע שותפים פון א שותפים-פירמע סאלידאריש פעראנטווארטליך. ממילא מעג די שטראף אויפגעמאהנט ווערען אפילו בלויז פון איינעם פון די שותפים.

אראפציהען שכירות

פון די אויסגעצאהלטע שכירות פון ארבייטער מעג דער אונטערנעהמער אראפציהען בלויז הכנסה-שטייער און די בעטרעפענדע אפצאהלונגען לטובת די סאציאלע פערזיכערונגס-אנשטאלטען.

נייע געזעצן

ליציטאציע-פראצעדור ביי באנקראטן

דער יוסטיץ-מיניסטער האט אין לעצטען נומער פון דזש. אוסטאוו פערעפענטליכט א פעראָרדנונג, וועלכע רעגולירט דעם פערקויף פון חפצים, וואס געהערען צו א געפאלענער מאסע.

לויט דער דערמאנטער פעראָרדנונג, איז בערופען דורכצופיהרען אזא ליציטאציע א רעיענט אדער קאמארניק, וועלכער וואוינט אין זעלבען ארט, וואו דער אויסגעשטעלטער אינווענטאר געפינט זיך. צוליב דער טובה פון דער זאך מעג דער סינדיק פעראָרדנען, אז די ליציטאציע זאל פארקומען אנדערשוואו.

די מעלדונג וועגען דער פארשטעהענדער ליציטאציע דארף ארויסגעהאנגען ווערען פאר'ן הויז, וואו דער פערקויף וועט פארקומען, אמשפעטסטען 15 טעג פארן בעשטימטען טערמין. אויב די אויסגעשטעלטע חפצים זענען אפגעשאצט געווארען איבער 500 זלאטים מוז וועגען דער ליציטאציע דעסגליכען אויך געמאלדען ווערען אין דער ארטיגער צייטונג.

די ליציטאציע מוז זיך אנהויבען פון דער העלפט פון אפגעשאצטען פרייז. אונטערן אנגעהויבענעם פרייז טארען נישט די אויסגעשטעלטע חפצים פערקויפט ווערען.

די ליציטאציע טאר זיך נישט אנהויבען שפעטער ווי 2 שעה נאכ'ן בעשטימטען טערמין.

דער געפאלענער טאר זיך אין דער ליציטאציע נישט בעטייליגען.

די ליציטאציע קומט פאר מינדליך.

דער ליציטאנט, וועלכער לייגט פאר דעם העכסטען פרייז, בעקומט די קויף-רעכט. אין אזא פאל מוז ער תיכף בעצאהלען די גאנצע סומע, קוים בעטרעפט דער קויף-פרייז איבער 5 טויזענט זלאטים, מוז דער קויפער אויפן ארט איינצאהלען איין פינפטעל פון בעטרעף אלענפאלס נישט ווייניגער, ווי 5 טויזענט זלאטים, וואס שייך דער רעשט, איז ער מחויב צוצאהלען ביז צומארגענס 12 א זייגער.

ווער ס'צאהלט נישט באלד די פארגעלייגטע סומע אדער צאהלט נישט צו די רעשט, פערלירט די רעכט ווייטער זיך צו בעטייליגען אין דער ליציטאציע.

די געקויפטע חפצים מוזען גלייך דורכ'ן קויפער ווערען צוגענומען.

ווערט פון א גראם גאלד

דער פרייז פון א גראם ריין גאלד איז לויט א פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום פעסטגעשטעלט געווארען פארן חודש פעברואר 1935 אין דער הויך פון 5 זל. 92 און א האלבען גראשען.

רשימות פון פערקויפטע פאטענטען

די פינאנץ-אמטען האבען דערהאלטען א פעראָרדנונג, אז זיי זאלען צושטעלען יעדען קווארטאל אין דער האנדעלס-קאמער א גענויע רשימה פון אלע פערקויפטע פאטענטען צו האנדוועקער.

ר. איזראעל

דער בערזען-סוחר

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

112

— איך פערשטעה דאס אליין, האט דזשאן געזאגט, ס'וואלט געווען שווער איצט פאר מיר צו נעמען אורלויב. איך וואלט אבער נישט געוואלט איך בעמיהען, אז איהר זאלט צוזאמען מיט מיר אויספארשען ראבערט'ן, איך וועל שוין דאס אליין טון.

— ניין, איך פערשטעה, אז איהר זענט איבערגעשטרענגט, אייערע נערוון וועלען דאס איצט אין איצטיגען מאמענט נישט אויסהאלטען. מיר וועלען זיך ביידע א נעם טון צו דעם ענין און מיר וועלען איהם ווי אמשנעלסטען ליקווידירען.

דזשאן איז געווען אין א ביטערער לאגע, אקעגנשטעלען זיך דעם אינספעקטאר האט נישט געהאט דעם מינדסטען זין פון קיין שום שטאנדפונקט נישט. נאך מעהר, ווייל דער אינספעקטאר האט זיך שטארק געאיילט און האט דעם פערהער נאך געוואלט באלד אדורכפיהרען.

— דער סוף קומט, האט דזשאן געטראכט, שנעלער ווי איך האב געמיינט און אזוי צופעליג צוליב מיין נארישקייט.

דער אינספעקטאר האט דערווייל געאיילט, דאס איז פארגעקומען דזשאנען שטארק פערדעכטיגט.

— וואס איילט איהר אזוי, מיסטער אינספעקטאר, איך האלט, אז מיר דארפען זיך פיהרען ווי שטענדיג און ערלויבען, אז ראבערט זאל זיך אפקיהלען פון דער איבערראשונג, וואס איז אויף איהם געקומען צוליב זיין ארעסט און ערשט דאן ווען ער וועט קומען צו זיך וועלען מיר איהם אויסהערען, אזוי פיהרען מיר זיך דאך שטענדיג ביי יעדען וויכטיגען ענין.

— ניין, דאס מאל וועלען מיר ענדערען אונזער טאקטיק. מיר וועלען איהם טאקע נישט לאזען קומען צו זיך. כל זמן דאס אייזען איז הייס וועלען מיר דאס שמידען.

דער אינספעקטאר האט נישט געוואלט אפלאזען דזשאנען, ער האט זיך איצט נישט געטארט דערוויטערן. ס'האט געדראהט די געפאהר, אז דזשאן זאל איינגאנצען מאכען פליטה פון דאנען און דאס וואלט ווידער אויף א זעהר לאנגער צייט בעשווערט די ענטדעקונג פון דער געשיכטע, דעריבער האט דער אינספעקטאר זיך גארנישט געלאזען איינרעדען, נאר געזאגט, אז די אויספארשונג פון ראבערט'ן זאל שוין פארקומען, און אז ביידע, ער מיט דזשאנען, זאלען אנטייל נעמען אין דער אויספארשונג.

דזשאנען האט געווארפען ווי אין קדחת, ער האט זיך נישט געקענט ארויסדרעהען פון דער קלעם, אין וועלכער ער איז אריין.

דער אינספעקטאר האט דורך אנ'אויסרייד קודם-כל צווייסען געגעבען דער גרעניץ-פאליציי, אז דזשאן קיסטער, דער געהילפס-פאליציי-אינספעקטאר זאל דורך קיין שום גרעניץ נישט אדורכגעלאזען ווערען. דער גאנצער ענין זאל דערווייל געהאלטען ווערען בסוד, ער צוזאמען מיט דזשאנען זענען אוועק אין דער אויספארשונגס-טורמע, כדי זיך צו זעהען מיט ראבערט'ן. מיט א האלבער שעה שפעטער, איז שוין ראבערט געזעסען אקעגען זיין אינספעקטאר און דזשאנען און די אויספארשונג האט זיך אנגעהויבען, דער אינספעקטאר האט מיט א כיון נישט אריינגענומען קיין פראטאקאלאנט — כדי זיי זאלען בלייבען אליין, ער האט זיך געריכט אויף סענסאציעס און איבערראשונגען, דעריבער האט ער געוואלט, אז זיי זאלען בלייבען אליין בעסער, די אויספארשונג האט אנגעהויבען דער אינספעקטאר, אין איצטיגען מאמענט האט שוין דער אינספעקטאר יא בעמערקט א ענדערונג אין דער צורה פון דזשאנען, איצט האט שוין יעדער איינציגער, וועלכער האט געקאנט דזשאנען, געקענט בעמערקען, אז ער איז בלייכער ווי שטענדיג, אז זיין שטימע ציטערט און אז ער איז בכלל נערוועאיש.

— אפשר קענט איהר מיר זאגען, האט דער אינספעקטאר געזאגט צו ראבערט'ן, ווי אזוי קומט איהר אין רויטען הויז אריין.

— גאנץ פשוט האט ראבערט געענטפערט, איך בין אריינגעגאנגען דורך דער טיר.

— ווער איז דער אייגענטימער פון דאזיגען הויז? ווייל ווי אונז איז בעקאנט, איז דאס הויז געקויפט געווארען מיט א צייט צוריק דורך א פראנצויזישע רייכער דאמע, וועלכע האט נאך ביז איצט נישט געמאכט קיין געברויך פון איהר אייגענטום, אין דער צייט אבער האט זיך אומיצער בריים צובאלעבאטעוועט אין דעם דאזיגען הויז און עטליכע צימערן אפילו רייך אויסמעבלירט, אפשר קענט איהר אונז טאקע זאגען, ווער ס'איז דאס דער אומיצער?

ראבערט האט זיך אויף א מינוט פערטראכט, אזוי ווי ער וואלט געזוכט אנ'ענטפער פאר דעם אינספעקטאר אויף זיין געשטעלטער פראגע.

— הער אינספעקטאר, איך מוז אייך זאגען דעם אמת. איך בין אבסאלוט נאך נישט אליין צוגעגרייט אויף קיין אויספארשונג, ווי איך ווייס און קען די פראקטיק פון דער פאליציי, האט נאך נישט פאסירט קיין פאל, אז אנ'ארעסטירטער אין א וויכטיגען ענין זאל אויסגעפארשט ווערן אין דעמזעלבען טאג פון זיין ארעסט, צוליב דער דאזיגער סיבה האב איך נישט צוגעגרייט קיין שום ענטפערן אויף די פראגען, אויף וועלכע איך האב זיך געקענט ריכטען פון אייער זייט, ס'איז מיר איצט זעהר שווער צו געבען קלארע און לאגישע ענטפערן, איך וואלט פון מיין זייט פערלאנגט, אז איהר זאלט די אויספארשונג אפלעגען ביז מארגען.

— איהר מוזט אבער טון אזוי ווי מיר פערלאנגען און נישט אזוי ווי אייך איז בעקוועם.

— איך אלס בעשולדיגטער, הגם איך ווייס נאך נישט אין וואס, האב אבער דאס רעכט, אז מ'זאל מיר ערלויבען זיך צו פערטיידיגען, דאס געזעץ זעהט פאר, אז דער בעשולדיגטער זאל האבען דיזעלבע שאנסען וואס דער בעשולדיגער.

— דאס איז אלץ גערעדט געווארען אין געריכט, אבער נישט ביי דער ערשטער אויספארשונג, מיר וועלען געגען דעם געזעץ נישט געהן.

— צי האב איך דאס רעכט דערויף, אז איך זאל מיר אויסוועהלען ווער ס'זאל מיך אויספארשען?

— וואס מיינט איהר דערמיט צו זאגען?

— פשוט איך בין זיכער, אז איהר, מיסטער אינספעקטאר האט א ספעציעלען פארבעהאלט געגען מיר, איהר וועט נישט זיין אביעקטיוו.

— וואס וואלט איהר פערלאנגט?

(פארטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
10
ז
אדר א׳ תרצה

פעברואר

זון-אויפגאנג 7.03
זון-אונטערגאנג 4.37

דער זומער-סעזאן אויף באנוועל-סחורות
האט זיך נאך נישט אנגעהויבען

(אג) אויפ׳ן מארק פון פערטיגע באנוועלנע סחורות איז, לאדז הערשט ווייטער א פולשטענדיגער שטילשטאנד. הגם אין דער פערגאנגענער וואך זענען געקומען קיין לאדז פערהעלטנישמעסיג א סך סוחרים פון גאליציען, בעסאראביע׳ס פון לעמבערג, האבען די אבער נאר רעפלעקטירט אויף וואלענע סחורות, אויף באנוועלנע סחורות דאגעגען איז נישט געווען קיין שום נאכפראגע. לויט דער מיינונג פון די פראמינענטע-עקספערטע קרייזען, איז דער איצטיגער שטילשטאנד אויפן מארק פון באנוועלנע סחורות א רעזולטאט פון דעם פרט. 54, וועלכער דערהערג׳עט פשוט אין איצטיגען מאמענט דעם גאנצען האנדעל. אזוי לאנג ווי דער ארטיקעל וועט נישט אנגעווענדעט ווערען ביי האלב פאבריקאטען קען קיין רייד נישט זיין וועגען א פערגרעסערטען אומזאץ, עס פערזיכערען אפילו אנדערע פאבריקאנטען, אז מען דארף זיך נישט שטארק איבער-בעהמען מיט דעם איצטיגען שטילשטאנד, ווייל די סוחרים אויב זיי האבען בדעה ווייטער צו עקזיס-טירען וועלען זיי מוזען קויפען סחורות. זיי האבען קיין שום זאפאסען און ווילענדיג, נישט ווילענ-דיג, וועלען זיי מוזען מאכען קניות. ווי עס זאל אבער נישט זיין, ווירקט די איצטיגע לאגע זעהר דעפרימירענד אויף דאס וואס אין שוין בזאיצט פערלויפען געגאנגען, וועט שוין קיינער נישט צוריקקריגען. געוועהנליך הויבט זיך אן דער זו-מער סעזאן אין יאנואר און ביז פעברואר האבען שוין די סוחרים איינגעקויפט זייער גאנצע געברויך, אין לויפענדען יאהר אבער האט נאך קיינער פון די סוחרים נישט געקויפט קיין זומערדיגע באנוועל סחורה. ווי בעוואוסט איז אין מערץ געוועהנליך שוין נאכ׳ן סעזאן, עס איז דעריבער א גרויסער ספק אויב זיי וועלען נאך בעוויזען צו מאכען וועלכע עס איז קניות.

ווידער אן אונבארמהערציגע עקסמיסיע אויף פולנאצנא 25

ס׳הערען נישט אויף די עקסמיסיעס. די יו-דישע ווירטסלייט קוקען נישט אויף ארימקייט, פרעסט און נויט און ווארפען אהן רחמנות ארויס די בעבעכעס מיט די מענשען אויף די גרעסטע פרעסט אין מיטען גאס אריין.

אזא עקסמיסיע איז אויסגעפיהרט געווארען אויף פולנאצנא 25. מיט 7 יאהר צוריק האט זיך דארט אריינגעצויגען א פערמעגליכער יוד, א געוויסער ג. און בעצאהלט דעם ווירט 325 דאלאר אפטרעט געלד. דעם יוד האט אבער אנגעהויבען צו גהה וואס אמאל ערגער און ערגער ביז ער איז איני-גאנצען פעראָרימט געווארען און פערשטעהט זיך, אז ער איז געבליבען הינטערשטעליג מיט דירה-געלד. דער ווירט פון פולנאצנא 25 האט אבער אויף גארנישט געקוקט, פערקויפט דורכן קאמאר-ניק דאס גאנצע ביסעל מעבעל פון דעם יוד און באלד דערויף איהם נאך ארויסגעווארפען פון דער דירה. די דאזיגע עקסמיסיע האט אין דער אומ-געגענד געמאכט א שטארקען רושם.

בעריכטס-קאנפערענץ אין „נותן לחם"
וועגען דער אדורכגעפיהרטער הילפס-אקציע

די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „נותן לחם" האט אויף נעכטען צונויפגערופען די א. שטעהער פון פערשידענע אינסטיטוציעס און דער פרעסע, כדי אפצוגעבען א בעריכט וועגען דער אדורכגעפיהרטער קויהלען-אקציע און וועגען דער טעטיגקייט פון אנדערע הילפס-אינסטיטוציעס וועלכע עקזיסטירט ביי דער דאזיגער געזעלשאפט.

ס׳זענען אנוועזענד געווען די גאנצע פער-וואלטונג פון „נותן-לחם" מיטן פרעזעס מאג. באל-בערישסקי און וויצע-פרעזעס קאנסול מאקס קאן בראש, פארשטעהער פון דער פרעסע, ה׳ האלצ-בלאט פון דער וואיעוואודזטווע, די ה״ה בעל-זשינסקי און עהרליך פון דער סטאראסטווע, געוו. פרעזעס פון „נותן-לחם" ראטמ. כארי, ד״ר פינקעל און אנדערע איינגעלאדענע געסט.

מאג. באלבערישסקי גיט אפ א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט. פון דער קויהלען-אקציע האבען געניסען 1074 יודישע ארימע משפחות, די קויף אויף סאלנא 14 האט אין פערלויף פון די לעצטע 2 חדשים ארויסגעגעבען 8000 אומזיסטע מיטאגען, די אינטעליגענטען-קיך אנ׳ערך 13 טוי-זענד מיטאגען, א חוץ די אנדערע אינסטיטוציעס ביי „נותן לחם" ווי די ווארים-שטוב פאר שול-קינדער די פארציעס ברויט מיט טיי א. א. וו. וועלכע האבען אויפצווייזען גרויסע לייסטונגען.

דער פרעזעס ווייזט אן אויף די גרויסע לייסטונגען פון קאנסול מאקס קאהן ביי דער דאזי-גער גרויסער הילפס-ארבייט. אנ׳ערך 800 קארך קויהלען זענען געקומען א דאנק די בעמיהונגען פון קאנסול ה׳ מאקס קאהן, דורך זיינע בעמיהונ-גען זענען אויך געקומען אנ׳ערך 7000 אומזיסטע מיטאגען. די רעשט אויף דער טעטיגקייט איז בענומען געווארען דורך דער ארבייט פון דער פערוואלטונג. נישט דער מאגיסטראט און נישט די קהלה האבען צוגעטון די האנד צו דער נויטיגער ארבייט.

די גרעסטע אנערקענונג, זאגט מאג. באל-בערישסקי, קומט אין דער ערשטער רייה דער רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט", וועלכע האט דערפיהלט די נויט אויף דער יודישער גאס און אלארמירט די געזעלשאפטליכקייט, וועלכע איז איינגעשלאפען, נאר דער „נייער פאלקס-בלאט" האט געגעבען דעם שטויס צו דער אדורכ-געפיהרטער אקציע.

ס׳רעדען דאן נאך ראטמ. כארי, ד״ר פינ-קעל, רעד. בארוכין, רעד. געלבארד, קופערמינץ, ראדאשיצקי און אנדערע.

רעד. ח. י. בושוטאווסקי האט אנגעוויזען דערויף, אז קיינעם קומט נישט קיין דאנק פאר דער ארבייט, אבער דאך קומט זיי אנערקענונג. די רעדאקציע, וואו ס׳קאנצענטרירט זיך אין איצ-טיגען מאמענט די נויט און עלענד אויף דער יודישער גאס, האט נישט גערעכנט גלייכגילטיג זיין צו דעם און האט אלארמירט די יודישע עפענטליכקייט און אויף דעם אלארם האט זיך אפגערופען קודם-כל די געזעלשאפט „נותן-לחם" און אין דער ערשטער רייה פון הילפס-פראנט האט זיך תיכף געשטעלט דער קאנסול מאקס קאן, וועל-כער איז געקומען אין דער יודישער ארימער גאס נישט נאך כבוד און נישט מיט קיין בלויזע רייד, נאר מיט ממשות׳דיגער הילף פון זיין אייגענער קעשענע, נישט ווארטענדיג אויף קיינעם, ווייל אויך די פרעסט האבען נישט געוואלט ווארטען אויף קיין שום ארגאניזאציעס און טראכטענישען.

קאנסול מאקס קאן ערקלעהרט, אז מ׳האט איהם דא נאכגעזאגט צופיל שבחים, ער האט גע-טון, טוט און וועט ווייטער טון זיין פליכט אין דער היגזיכט פון העלפען אין דער נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

מאג. באלבערישסקי ערקלעהרט אין זיין שלוס-רעדע, אז „נותן-לחם" וויל נישט בלייבען שטעהן ביי דער איצטיגער טעטיגקייט, נאר ער-גאניזירט שוין א נייע אקציע, דהיינו:

שוין אין די נאהענטסטע טעג וועט ארויס-געשיקט ווערען א פעלד-קוך, קיין באלוט, וואו יעדער, וואס וועט זיך ווענדען וועט בעקומען ברויט און א הייסע זופ. קאנסול מאקס קאהן האט באלד אויפ׳ן ארט צו דעם צוועק דעקלארירט 300 זלאטעס.

קלעפסידרעס פון אלעבעדיקן פרעזידענט
אויסגעקלעבט אויף די פאביאניצער גאסען

עהרענכטען האבען זיך אויף די פארקאנעס אין פאביאניץ, בעוויזען קלעפסידרעס, אין וועלכע ס׳איז מיטגעטיילט געווארען וועגען דעם פלוצלינגען טויט פון ציטוווייליגען שטאט-פרעזידענט ראמאן טווט פון ציטוווייליגען שטאט-פרעזידענט ראמאן יאבלאנסקי.

אין דער קלעפסידרע איז אויך בעמערקט גע-ווארען, אז די טרומנע מיט׳ן טויטען קערפער פון פרעזידענט, וועט אויסגעשטעלט ווערען אין ראט-הויז.

אין דער צייט ווען פאר די קלעפסידרעס האבען זיך פערזאמעלט מאסען נייגעריגע מענשען, האט מען דערוויל אנגעקלינגען אין פרעזידענט׳ס וואוי-נונג, אנפרעגענדיג זיך וועגען די סיבה פון דעם פלוצלינגען טויט.

ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דאס גע-ווען א אומגעלומפערטער וויץ פון עפעס א ליץ, וואס האט אפגעדרוקט און ארויסגעקלעבט די קלעפ-סידרעס.

די פאליציי האט אונטערגענומען אנ׳אויספאר-שונג און פעסטגעשטעלט, אז די קלעפסידרעס זע-נען געדרוקט געווארען אין לאדז אין רידלעווסקי׳ס דרוקעריי, אויף שיענקעוויטשא 35. דער דרוקעריי-אייגענטימער האט ערקלערט, אז די קלעפסידרעס האט ביי איהם בעשטעלט א געוויסער וואשילעוו-סקי (פיענקנא 41).

ביי דער ווייטערדיגער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער ליץ איז וולאדיסלאוו מא-שיצקי, זוהן פון דעם אייגענטימער פון קינא „לונא" אין פאביאניץ.

דער בחור איז ארעסטירט געווארען און איינ-געזעצט געווארען צו דער דיספאזיציע פון אויס-פארשונגס-ריכטער.

ס׳איז כדאי צו בעמערקען, אז דער פערשוין האט אויסגענוצט א מאמענט, ווען דער פרעזידענט יאבלאנסקי ליגט קראנק אויף א גריפע און זייט עטליכע טעג קומט ער נישט אין דער ביורא צו דער ארבייט.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2 היינט ביינאכט דיזשורירען: יאנקעלע-וויטש (אלטער מארק 9), שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), גליכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), האמבורג גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–אווענד.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאס 27
מיטוואך, דעם 13-טען פעברואר 1935, 9.15 אווענט
א גרויסע הנחה-פארשטעלונג
„וועלט-געווינען"
פון א. קאציזנע, מיטן בארימטען קינסטלער
אלעקסאנדער גראנאך
אין דער הויפט ראל
בילעטען צום פרייז פון 54 גר. ביז 2 זל. שוין צו בעקומען אין דער בארא׳כאוו-ביבליאטעק, אל. קאשטשושקי 9, טעל. 191-50.
282

יודיש
מאריאנעטען-שפיל
„בערל-שמערל-טעאטער"
אנפיהרונג משה בראדערזאן
אין קאפע „אידעאל"
(פיעטריקאווער 48)
פרעמיערע פון 2טען פראגראם א. נ.
נאך נישט געזאגט
קומט פאר **שבת**, דעם 16 פעברואר ה. י.
??? וואספארע קאריקאטורען ???
וועלען געגעבען ווערען
גענוי אין די היינטערדיגע אנאנסען.
דועל: ר׳ לייבעלע דעפוטאטען-פרעזעס און ראטמאן-דאקטאר אויגען-פלויש.
וועט דא זיכער פארקומען.
טעקסטען: משה בראדערזאן, י. אבערושאנעק און ח. י. בושוטאווסקי. ליאלקעס געשניצט — י. מאבאק. מוזיק ארראנזשירט: דוד ביגעלמאן.

צוגאב-פאבאר

(א) דעם 15-טען פעברואר ה. י. וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און על-טערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 11, 6, 8, 5, 3, 2 קאמיסאריאטען.

דעם 28 פעברואר ה. י. וועט אויך זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעט-ריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראווצעס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועל-כע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט וואס וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נא-מענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראס-טווע.

ערב׳ן פאבאר פון יאהרגאנג 1914

(א) דאס מיליטער-ביורא ביי דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג פערענדיגט איצט די פאבאר-רשימות פון יאהרגאנג 1914, וועלכע וועלען די טעג איבערגעשיקט ווערען דער שטאטישער סטא-ראסטווע.

די סטאראסטווע וועט דאן אויסארבייטען דעם גענויעם פלאן פונ׳ם פאבאר, וועלכער וועט זיך אנהויבען אין די ערשטע טעג פון חודש מאי.

אין שייכות דערמיט אינפארמירט דאס מי-ליטער-ביורא, אז די פאבאראווצעס פונ׳ם אנגע-רופענעם יאהרגאנג דארפען שוין ארויסקריגען די ענטשפרעכענדע דאקומענטען, ווי פעסער מיט פא-טאגראפיעס, שול-דאקומענטען, ווייל פון דעם וועט אבהענגען דאס צוטיילען די פאבאראווצעס צו ספעציעלע אפטיילונגען.

פאר׳ן אויסבעהאלטען זאכען

(א) פאר׳ן אויסבעהאלטען די אפגעשריבענע זאכען פון א קאמאר-ניק, האט דאס שטאטישע גע-ריכט פערמשפט איינעם אנדזשעי אנדזשעיעוו-סקי (ווידזאק 6) אויף 6 חדשים טורמע.

פערשידענעס

דער בעקאנטער היגער איבערזעצער ה׳ איבזש. רוסאק איז דורכ׳ן יוסטיץ-מיניסטער באמינירט גע-ווארען אלס איבערזעצער פון דער יודישער און העברעאישער שפראך. ביז איצט איז ה׳ איבזש. רוסאק געשוואוירענער איבערזעצער פון דער רו-סישער און פראנצויזישער שפראך אויפ׳ן געביט פון ווארשאווער אפעלאציע-געריכט.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 אווענד.
זונטאג און יום-טוב פון 9–11 בייטאג
און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

די לאַגע אין דער טריקאָטאַ-זשעז-אינדוסטריע

(אַג) נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער זו־מער־סעזאָן הויבט זיך שוין אָן, איז נאָך נישט געשלאָסן געוואָרן דער קאָלעקטיוו־אָפּמאַך מיט די אַרבייטער. די גרויסע אינדוסטריעלער זענען מסכים צו צאָהלען די זעלבע לוינען, וואָס אין פאַר־גאַנגענעם יאָהר, דאַגעגען די מיטעלע אינדוסטריע וויל פערקלענערן די לוינען. די לוין־אינדו־סטרי שטיצט אין דעם פאַל אונטער די מיטעלע אינדו־סטריע. די לוין־אינדוסטריעלער פערזיכערן, אַז עס איז זיי אוממעגליך צו צאָהלען דעמזעלבען לוין ווי פאַראַיאָהרען, ווייל פאַר אַ קילאָ בעלויעו זיי איצט 45 ביז 50 גראָשען, בעת פאַראַיאָהרען האָבען זיי בעקומען פון די קליענטען 60 גראָשען, עס איז זיי דעריבער אוממעגליך איינצוגעהען אויף דעמזעלבען לוין.

ווי בעוואוסט הויבט זיך דער סעזאָן אָן שוין אין די נאָהענטסטע טעג און אויב עס וועט נישט אונטערגעשרייבען ווערען קיין קאָלעקטיוו־אָפּמאַך מיט די אַרבייטער איז גאַנץ מעגליך אַז דער סעזאָן זאָל פערלוירען געהען.

„פּאַלעסטינאַ דאָס אַמעריקאַ פון מזרח"

אויף דער אויבענדערמאָנטער טעמע, וועט היינט האַלטען אַ פאָרלעזונג ה' בן אפרים פון ארץ־ישראל אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט פריינט פּיעטריקאָווער 15. ה' בן אפרים איז אונזער אַ בן־ציר איז שוין 15 יאָהר אין ארץ ישראל, מיטגרינדער און ביז היינט צו טאָג מיט גליד פון דער קבוצה בית־אלפא, מיטגליד פון הויפט ראַט פון „הסתדרות" און מיטגליד פון צ.ק. פון די לינקע פועלי ציון אין ארץ ישראל.

ה' בן אפרים האָט זיך ספּעציעל אויסגע צייכענט אַלס קענער פון אגראַר־פּראָבלעמען אין ארץ ישראל און אַלס אָנפיהרער פון די אַראַבישע שטרייקען אין ארץ ישראל.

אַנ'אונטערגעוואָרפענע קינד

(א) אין פעלד אויף פּיאָסעטשנאַ 51 האָט מען געפונען אַנ'אונטערגעוואָרפען יונגעלע אומגע פעהר אַ האַלב יאָהר אַלט.

דאָס קינד האָט מחמת'ן פראָסט אַרויסגעוויזען שוואַכע סימנים פון לעבען.

מען האָט עס אָפּגעשיקט אין שפּיטאָל, און די מוטער ווערט געזוכט דורך דער פּאָליציי.

ווייסע וואָך פון „קאָנסום" — די פּאָפּולערסטע אימפּרעזע פון לאָדז

האַלטענדיג אַז אַנ'אימפּרעזע שאַפט זיך אַזאַ אַנגעהויבענע אַבערקענונג, ווי די ווייסע וואָך. אין „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראָקי־טשינער 54, צופאַהר מיט די טראַמוואַיען 10 און 6.

די דירעקציע פון אייניגען אין אונזער שטאָט וואָרעך־הויז האָט בעוויזען די בעסטע מאַסען פון דער לאָדזער בעפעלקערונג, אַז דער „קאָנסום" איז די בעקוועמליכסטע איינקויפס־קוועלע פון אַלע סאָרטען סחורות. די ווייסע וואָך פון „קאָנסום" גיט די מעגליכקייט צו קויפען דאַמען און הערען וועש, טישטיכער, גאַרדינען, קאַפּעס, טיכלעך ווי אויך פערשידענע ווייסע סחורות פון דער „ווידזעווער מאַנומאַקטור" פון דער בעקאַנטער מאַרקע O K צו נידריגערע פון קאָנקורענץ־פרייזען.

ס'איז נישטקיין וואונדער, וואָס די זאַלען פון „קאָנסום" זענען טאָג־טעגליך איבערפולט מיט קויפענדע ווייל פאַר ביליג געלד קען מען זיך פער־זעהען מיט ביליגע און עלעגאַנטע וועש.

ליגאַ־טעאַטער

„MIRAŻ"

11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16

היינט און פאָלגענדע טעג!

מייסטערווערק פון דער סאָוועטישער פּראָדוקציע א. נ.

דער לעצטער פון די גאַלאָוולעוו'ס

מיט **W. GARDIN**

אין דער הויפּט־ראָלע.

אויסער'ן פּראָגראַם:

סאָוועטישע ווינטער־ספּאָרט־רעוויו אויפ'ן אַלעקסאַנדער־פּלאַץ אין לענינגראַד.

פּרייזען פון די פּלעצער: III פּל. 54 גר., II פּל. 85 גר., I פּל. 1.09 זל. באַלקאָן 75 גר.

KUP LOS U WOLANOWA!

צוליב דער גריפּע־עפּידעמיע

אָפּגעשטעלט די „ווידזעניעס" מיט די קראַנקע אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל

פון פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל בעט מען אונז מיט־צוטיילען, אַז צוליב דער גריפּע־עפּידעמיע, איז אָפּגעשטעלט געוואָרען די בעזוכען ביי די קראַנקע.

די שפּיטאָל לייטונג איז דערמיט אויסען, צו פערהיטען דאָס אַריבערטראָגען די גריפּע־קראַנק־הייט פון גאַס אין שפּיטאָל אַריין.

די סעזאָן־אַרבייטער געגען דעם נייעם שטאָט־ראַט

(א) דער פעראיין פון די סעזאָן־אַרבייטער (ז. ז. ז) האָט נעכטען אַרויסגעגעבען אַ ספּעציעלען אויפ־רוף, געווידמעט דעם ענין קרעדיטען אויף בוי־מאַ־טעריאַלען, וואָס האָבען איצט געוואָלט בעשטימט ווערען דורך דער שטאָט־פערוואַלטונג אין שייכות מיט'ן נאָהענטען אָנהויבען די סעזאָן־אַרבייטען ביים בויען די קאַנאַליזאַציע, וואַסער־לייטונג, ברוי־קירען די גאַסען א. ד. גל.

אין דעם אויפרוף ווערט אונטערגעשטראָכען, אַז די איצטיגע ענדעקישע מעהרהייט אין שטאָט־ראַט האָבען אַ נעגאַטיווע שטעלונג צו די כוונות פון רעגירונגס־קאָמיסאַר אינזש. וואָיעוואָרזקי, פערשפּעטיגט זיך מיט די הכנות צו די סעזאָן־אַר־בייטען און די ענדעקעס אַרבייטען צום שאָדען פון די סעזאָן־אַרבייטער.

אַ שרפה אויף שרודמיעסקאַ 18

(א) נעכטען אַ פערטעל 7 אינדערפריה איז, מחמת אַ צו־שטאַרק איינגעהייצטען וואַנע־קעסעל, אויסגעבראָכען אַ שרפה אויפ'ן דריטען שטאָק אין דער וואוינונג פון אַ געוועזען מיכאל קרישעק (אויף שרודמיעסקאַ 18).

דאָס פייער האָט זיך פון דריטען שטאָק אַרי־בערגעטראָגען אויפ'ן צווייטען שטאָק, אין דער וואוי־נונג פון איינעם נאַטאַן ווייגבערג.

די פייערלעשער האָבען געהאַט אַ שווערע אַר־בייט ביים לעשען די שרפה, און עס האָט געדויערט 2 שעה ביז דאָס פייער איז איינגעלאָשען געוואָרען.

דער היזק איז אַ בעדייטענדער, ווייל סיי די וואוינונגען סיי דאָס מעבעל איז שטאַרק בעשע־דיגט.

אינדיווידועלע טוריסטישע רייזעס

קיין פּאַלעסטינאַ

מיט דער שיף „POLONJA"

דעם 27־טען פעברואַר, דעם 13 און 27 מערץ

גרופּען־רייזעס נאָך קאָנסטאַנץ

שיפס־קאַרטען קיין פּאַלעסטינע אויף אַלע שיפס־ליניען ערלעדיגט

Wagons-Lits-Cook

Łódź, Piotrkowska 64. 291

פון די פייערלעשער

די פייערלעשער־פערוואַלטונג מאַכט אויפ־מערקזאַם, אַכטונג צו געבען ביים טעלעפאָנירען אין פּריוואַטע ענינים, נאָר אויף דער 8, ווייל דער נו־מער 7 איז בעשטימט נאָר אין דעם פאַל פון אַ שרפה. קלינגענדיג אין פּריוואַטע ענינים אויפ'ן נו־מער 7, ווערען די פייערלעשער אומזיסט אַלאַרמירט.

* * *

ביי די פייערלעשער איז געגרינדעט געוואָרען אַ קולטור־סעקציע פאַר די מיטגלידער. די פייערליכע ערעפנונג אין דער סעקציע קומט פאָר היינט, דעם 10טען ד. ח. 5 אָוו. אין לאָקאַל פון דער 1־טער אָפּ־טיילונג (11־טער ליסטאָפּאַד 4).

צוויי פאַבריקס־שרפות

דאָנערשטאָג ביינאַכט זענען פאָרגעקומען צוויי פאַבריקס־שרפות. איינע אויף לאָמזשינסקאַ 20, אין דער שפּינערײַ פון יצחק בערגער, וואו די רעטונגס־אַקציע האָט געדויערט קנאַפּע 4 שעה. און אין דער באַנוועל־פאַבריק פון סאַלאָמאָן גייזענבערג אויף זאַגאַניקאָווא 21. דאָ איז דאָס פייער איינגעלאָשען געוואָרען אין אַ שעה צייט.

זעלבסטמאָרד מחמת ליבע

(א) אין דער ראַזורע אויף זשגאָוער 63 האָט זיך, מחמת ענטוישונג אין ליבע גע'סמ'ט מיט קאַר־באָל דער 23־עהריגער סוביעקט טאַדעאוש סאַלאָ־מאָן.

מען האָט איהם אָפּגעפירט אין קרייז־שפּיטאָל.

יאַן איז נישט יוזעף

און ביים מאַכען געשעפטען דאַרף מען זיין פאָרזיכטיגער

(א) דער אַרבייטסלאָזער יאַן מיראָווסקי איז נעכטען דורכ'ן שטאַטישען געריכט פערמשפּט גע־וואָרען אויף 8 חדשים טורמע דערפאַר, וואָס ער האָט בשעתו אויסגענאַרט געלד ביי אַ געוויסען טאַ־דעאוש פריד, אונטערן אויסרייד, אַז ער פערדינגט איהם זיינס אַ געשעפט אויף שאָפּענאַ־גאַס 15, בעת... דאָס געשעפט האָט געהערט איינעם יוזעף מיראָווסקי.

גרויסע רבישע חתונה אין אַלעקסאַנדער

די טעג איז אין אַלעקסאַנדער „הויף" פאָר־געקומען די חתונה פון אַלעקסאַנדערער רבינס טאָכ־טער, דער חתן איז אַ זוהן פון ראַדאָמער רב. צו דער חתונה, זענען געקומען פיל רביים און חסידים פון אַלע עקען פּוילען. ס'האָט געשפּילט דער בע־וואוסטער אָרקעסטער מיט יצחק יעקב מעלאָדיסטאַ בראָש, שטאַרק אויסגענומען האָט דער בעוואוס־טער בדחן יעקב בריסטאָווסקי.

ביידע צוזאַמען

אַלעקסאַנדער גראַנאַך און רעגינע צוקער אַנגאַזשירט אין „בערל־שמערל־טעאַטער"

שוין!

ס'איז שוין אַ געשעהענער פאַקט: אַלעק־סאַנדער גראַנאַך און רעגינאַ צוקער, ביידע צוזאַמען, זענען אַנגאַזשירט אין בערל־שמערל־טעאַטער און שוין קומענדיגען שבת, וועלען זיי דערלאַנגען די „סחורה".

אַ חוץ די גראַנאַך־צוקער־סענסאַציע, וועלען געגעבען ווערען נאָך און נאָך און ס'וועט זיין לער־בעדיג אין שטעטעל!

ס'איז דערום קיין חידוש נישט, וואָס דאָס יו־דישע לאָדז וואַרט מיט אַזאַ אומגעדולד אויף דער ביינער פּרעמיערע א. נ. „באָר נישט געזאָגט"... באָר נישט געזאָגט, ס'וועט שוין גוט זיין!

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציאַל־אַרצט פאַר מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.

נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונד.

זונטאָג פון 9–1 פאַרמיטאַג.

פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פּרייזען

רעפּרעזענטאַנץ־טעאַטער

„ראַזמאַיטאָשטשי"

ציגעל־גאַס 27, טעל. 112-25.

דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילען

פונ'ם בערימטען יודיש־דייטשען קינסטלער, פּרעמיער פון ריינהאַרד־ און פּיסקאַטאָר־טעאַטערן

אַלעקסאַנדער גראַנאַך

היינט זונטאַג 2 פאָרשטעלונגען

היינט, זונטאַג, 9.15 אָוונד

פּאָפּולערע פּרייזען

היינט זונטאַג, 4.30 נאָכמיטאָג

(צו ביליגע פּרייזען) — 3־טע וואָך!

גרויסער שטורמישער ערפאָלג

פון אַלטער קאַציזנע'ס ניי בירענד

ווערק אַלעקסאַנדער גראַנאַך'ס אויפפיהרונג

וועלט־געוויסען!

סינטעטישער רעפּאָרטאַזש אין 3 אַקטען, 7 בילדער. די ראָלען פיהרען אויס:

(לויט דעם שטיק):

שלום שוואַרצבאַרד – אַלעקסאַנדער גראַנאַך

חנה שוואַרצבאַרד	– ענע ליטמאַן
אַטאַמאַן פּעטליורע	– דוד האַמבורגער
מאַדאַם פּעטליורע	– נאַטאַליע ליפּמאַן
אַדוואָקאַט טאָרעס	– משה ליפּמאַן
דיכטער שוואַרצמאַן	– יצחק גרודבערג
טאַפּרע	– יוסף סטרונאַטש
מיניסטער שולגין	– מרדכי הילסבערג
אַדוואָקאַט קאַמפּינקי	– גרשון לעמבערגער
פּראָפ. גרינבערג	– פאַני רובינאַ
קליין יודעלע	– מאַקס באָזשיק
צירעל	– רייזעל ליבראָווסקאַ
אינזש. קאַסטאַ	– ש. הערשקאָוויטש
דאַמע	– לאה ליבראָווסקאַ
פּראָקוראָר	– ישעיה צווייליך
פּיאָטר	– קלמן גוטמאַן א.א.

הארטנעקיגע פערשטאָפּונג

ווערט זעהר אָפט בעזייטיגט דורך דעם נאַטירליך פון בי־טערוואַסער מוילעבען ביטערוואַסער

Franciszka Józefa

צו אַ קליין גלאָז פריהמאָרגענס און אָוענד. פרעגט דאָק־טוירים. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און מקלער־אַפּטעקשטעם.

זיך געשפּילט מיט שניי־באַלעמלעך...

(א) אין דאָרף וואַרגאָווא, לענטשיצער קרייז, האָבען זיך געשפּילט מיט וואַרפען שניי־באַלעמלעך די 2 שילער פון דער אָרטיגער פאָלקסשול — דער 12־יעהריגער וולאַדיסלאַוו פּיטשאַק און דער 13־יעהריגער יוזעף קאָוועצקי.

פון דעם שפּילען זיך מיט שניי איז מען אַרי־בער אויף וואַרפען זיך מיט אייז, און דערנאָך האָט פּיעטשאַק דערלאַנגט קאָוועצקי'ן מיט אַזאַ שווערען שטיין איבערן קאָפּ, אַז ער האָט איהם צושמעטערט דעם שאַרבען, און ער איז געבליבען ליגען אַ טויטער אויפן אָרט.

פּאָליציי האָט דעם קליינעם מערדער אַרעסטירט.

אויסשטעלונג פון פּראָפ. סקאָטשילאַס שאַפונגען

הכנסה בעשטימט פאַר נישט פערמעגליכע גראַפיקער

אין דער קונסט־גאַלעריע (שענקיעוויטש־פּאַרק) איז געעפענט געוואָרען אַנ'אויסשטעלונג פון פּראָפ. סקאָטשילאָס'ער שאַפונגען.

די גאַנצע הכנסה פון דער אויסשטעלונג, האָט די אַלמנה בעשטימט אויף אַ פאָנד פאַר נישט־פער־מעגליכע גראַפיקער אויף סקאָטשילאָס'עס נאָמען.

GABINET KOSMETYCZNY I. NAMIOTOWEJ

ul. Narutowicza 11 front, I piętro

przyjm.: 10–3 i 5–8.
Masaż twarzy, maquillage,
trwałe przyciemnianie
brwi i rzęs, usuwanie
brodawek oraz zbędnego
owłosienia.
Porady bezpłatne.
Ceny przystępne.

Dr. Wołkowyski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02

נעמהט אָן אין הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע

נעמט אָן פון 8–11 בייטאָג און פון 4–9 אָוונד.

א. ד. גארדאן-אווענט

היינט זונטאג אווענד ארדענט איין די ציוניסטישע ארבייטס-פארטיי „התאחדות", פילסודסקיעגא 76, אנ'א ד. גארדאן-אווענד, מיטן אנטייל פון ד"ר ה. בערלאס און פראפ. ב. ברעטהאלץ.

גרויסער ערפאלג פון רעגינא צוקער

די נעכטיגע פארשטעלונגען פון רעגינא צוקער אין פאלקס טעאטער זיינען אדורך מיט א גרויסען ערפאלג.

היינט, זונטאג, 4 נאכמיטאג ווערט געשפילט קארל צימבאליסטס אויפפיהרונג „דעם טאטענס זונדעל", 9 אווענד דאס „גאסן קינד", מיט רעגינא צוקער אין די הויפט ראלען.

ראדיא-פראגראם

זונטאג, דעם 10-טען פעברואר

9 צייט-סיגנאל. 9.03 פליטען. 907 גימנאסטיק, 9,22 פליטען, 9,30 ידיעות, 9.40 פליטען. 10 פליטען, 10,30 גאטעסדינסט. 11.30 פליטען, 11,57 צייט סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 טעאטער איבערזיכט. 12,15 טראנסמיסיע פון גדיניע, 12,35 מוזיק, פריהמארגען. 2 פליטען, 3 רעפעראט 3,15 פליטען, 4 טראנסמיסיעס פון טארן, 4,45 שמועס פאר קינדער, 5 מוזיק צום טאנץ, 5,50 רעפעראט, 6 הערשפיל, 7 מוזיק, 7.30 טראנסמיסיע פון גדיניע, 7,50 שמועס 8 סימפ. קאנצערט, 8,45 ידיעות, 9 מיליטערישער צאפשטיק פון גדיניע, 1,09 „אויף די פרעהליכע לעמבערגער כוואליעס" 9,30 ספארט, 9,45 פאסטקעסטעל, 10 רעקלאמע קאנצערט, 10,15 טראנסמיסיע פון גדיניע, טאנץ מוזיק פון דער אפיצירע-קאסינא, אויסגעפיהרט פון מאטראזען ארקעסטער.

געפונען א דערפרוירענע

(א) אין וועלדעל נעבען דארף איוואנאוויצע, קאלישער קרייז, האט מען געפונען א דערפרוירענע אויף טויט די 62-יעהריגע בעטלערין יאנינא סיבאלסקי.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —		98.00
3 פראצענטיגע בודאוולאנע	—	47.00
4 „ דאלארובקא	—	54.25
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)		73.28
5 „ ווארשאווער פ.-ב.	1934	6250
5 „ לאדזער		54.00
ענגלישער פונט — — —		25.96
דאלאר אפיצ. 5.32 נישט אפיצ.	—	5.28
גאלד-דאלאר — — — —		8.88
גאלד-רובל — — — —		4.55
דייטשער מארק — — —		2.02

מעלדונגען

פון דער ציוניסטישער ארבייטס-פארטיי „התאחדות" היינט זונטאג 10.2 8,30 אין אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, פילסודסקיעגא 76 א א. ד. גארדאן אווענד מיט דער בעטייליגונג פון די ח"ח: ד"ר ה. בערלאס און פראפ. ב. ברעטהאלץ.
6165

געזעלשאפט פריינד פון ארבייטער פאלעסטינא 2 אפטיילונג לאדז פיעטריקאווער 15 היינט זונטאג דעם 10 ד. ח. 8 א זייגער אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל א פארלעזונג פון ח' בן אפרים פון ארץ ישראל. א. ד. ט. „פאלעסטינא דאס אמעריקא פון מזרח", בילעטען צו 25 גראשען צו בעקומען ביים אריינגאנג.

גוטע לעהרער און פערשטענדיגע שילער

(ענדע פון דער 5-טער זייט)

ליקווידירען די דייטשע כעמישע פאבריק. דער קאנטראקט איז נאך געווען גילטיג ביז 1927 יאהר. נאר פלוצלונג איז געשעהן א אומגליק: אין א הערבסטיגער סעפטעמבער נאכט פון 1925 איז אויסגעבראכען א שרפה און די גאנצע פאבריק צוזאמען מיט דעם הויז, וואו עס האבען געוואוינט די דייטשען, ארבייטער, טעכניקער, אינזשיניערען — איז פארברענט געווארען. עס איז געבליבען נאר א שאפע מיט כעמישע פראדוקטען, דאן האט מען די דייטשען בעשולדיגט אין סאבאטאזש און אין אונטערצינדען די פאבריק.

מיט א קורצער צייט שפעטער זיינען אויך בעזייטיגט געווארען די ערשטע גרופע דייטשען, וואס האבען אויפגעבויט די עראפלאנען-פאבריק הינטער מאסקווע. דערמיט האבען זיך פארענדיגט די דייטשע אוויאציע און כעמישע קאנצעסיעס אין סאוויעט-רוסלאנד. אמת אייניגע ספעציאליסטען פון די דאזיגע גרופען האבען אויך ווייטער געארבייט ביז היטלער'ס קומען צו דער מאכט, אבער שוין אלס געוועהנליכע סאוויעטישע אנגעשטעלטע.

אין אנהויב 1926 איז געשאפען געווארען דער ערשטער אינסטיטוט פון כעמישער פארטיידיגונג. ער האט די אויפגאבע ארויסצושטודירען די דייטשע כעמישע פראדוקציע. די דאזיגע זאך איז אויך פולשטענדיג געלונגען. דער אינסטיטוט האט שוין שפעטער אויסגעארבייט מאסענהאפט אייגענע סאוויעטישע איפעריט, כלאר-פיקרין, כלאר, ארסמסיט ווי אויך דעם גאנצען ארסענאל פון גיפטיגע גאזען, וואס זיינען בעקאנט אין דער מאדערנער קריגס-טעכניק, וואס פאר א ענטוויקלונג עס האט אנגענומען די סאוויעטישע פאליטיק איז דאך אלעמען גוט בעקאנט.

ווי עס זעהט אויס זיינען די דייטשען געווען גאנץ גוטע לעהרער, אדער פערקעהרט — די סאוויעטען גאנץ גוטע שילער.

פיגולקעס קאוועגא
(CAUVIN'A)

מיט אויסשליסליכע בעוואוקס - בעשטאנד - טיילען זיינען דאס ווירקזאמסטע, דאס אנגענעהמסטע און ביליגסטע אפפיהרונגס-מיטעל.

פרייז פון א שאכטעל 2.50 זל.

צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

Dr. med.

R. Zalcwasser

כירורג

ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17

נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6 נאכמ.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

איך זוך א שפולמאשין פון 10 ביז 12 שפינדעל פון א שטרימפ-פאבריק. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 185, קעניג.

MOTORY

elektr.

OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych. Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu WARSZTATY REPERACYJNE, przewijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.

Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000

ס'איז מיר פערלוירען געווארען א ביכעל, אין וועלכען ס'איז געלעגען א פראטעסט אויף 50 זל. אויסש. פישעל לאסמאן, ארדרע אהרן רייבענבאך, צאהלבאר געוועזען 19.12.34. דער פראטעסט ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען מיר אפצוברענגען דאס ביכעל מיטן פראטעסט פאר א בעלוינונג צו מ. צוקער, מענערשניידער, ציגעל גאס 7.
6169

צו די ה"ה גנב'ים! נעכטען האט מען פון דער וואוינונג אויף פאלודג. 20 ארויסגעגנב'עט א קאראקול-מאנטעל. איך בין גרייט צו צאהלען דעם העכסטען פרייז פאר'ן פוטער. דיסקרעציע שטרענג געזיכערט. צו טעלעפאנירען אויף נ' 237 00 אדער צו קומען אין דער וואוינונג אויף פאלודניאווע 20, וו. 65
6168

בענוצטע ביכער יודישע און העברעאישע קויפען מיר. — זיך צו ווענדען טעגליך אין סעקרעטאריאט פון „פועלי אגודת ישראל", פילסודסקיעגא 66 פון 8 ביז 10 אווענד.
6093

Dyplomowana naczycielka udziela lekcyj w zakresie 8-miu klas. Dorosłych uczy metodą skróconą, zapewniającą szybkie postępy. Opłata bardzo niska. Aleja 1 Maja 23, m. 15
6229

Lekcje hebrajskiego i angielskiego. Postępy gwarantowane. Ceny przystępne. Narutowicza 11, m. 4, front. Zgłoszenia 5–6 popoł.

אכטונג, זאקען-פאבריקאנטען! עס ווערט אנגענומען צו מאכען רענדער צו קינדער-שקארפעטלעך אויף 12-ער און 13-ער מאשינען מיט אפאראטען און אויך מיט שפולען צו ביליגע פרייזען ביי ווייגבוים, פולנאצנא 13
6168

א שותף מיט 10 — 15 טויזענד זל. צו א פראספערירענד גוט איינגעפיהרט געשעפט אין צענטרום ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „שותף" אין אדמינ.
6106

פרייע פאסטענס

א האנדזאקען ארבייטער (ין) מיט א 10-ער מאשין ווערט געברויכט, 28 קאניאווער שיסער פולק 3, וו. 19.
6167

א זעלבסטשטענדיגע, גוטע סוויטערשניידערין, וועלכע קען אויך גייען אויף א אבערלאק זאפארט געזוכט. 6-טער שערפיען 13 וו. 19.

לאקאלען

4 צימערדיגע פראנט וואוינונגען ערשטער שטאק צו פערמיטען, פאלודניאווע 28.
314

א שטוב שוין אפצוגעבען פאר א שניידעריי-ווערקשטעל אדער אנ'אנדער פאך, ס'קען אויך זיין פאר 2 פריוואטס צו שלאפען, עווענטועל אויף א געשעפט ביי לייזעראוויטש, אנראדאווע 1.

א שטרימפ-פאבריק. רונדמאשינען מיט זעמטליכע געהילפס מאשינען אויף קלענערע פאבריקס-לאקאלען, סוטערינעס מיט קאנצעסיע זאפארט צו פערמיטען. שרודמיעסקא 56 ביים ווירט.
6118

אנ'ענצעל שעהן צימער, רעכטס מיט אלע בעקוועהמליכקייטען, 1. שטאק, אבצוגעבען פאר א סובלאקאטאר. עווענט. פאר 1—2 יונגעלייט אדער א פארפאלק. שרודמיעסקא 52, וו. 18.
6173

אפצוגעבען אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגערמאן. זיך ווענדען 11. ליכטאפאד 12, וו. 6.
6174

1 צימער און קוך און 3 צימער מיט קוך מיט זעמטל. בעקוועהמליכקייטען זאפארט צו פערמיטען שרודמיעסקא 56, ביים ווירט.
6118

פערשידענעס

Meble nowoczesne do stołowego i sypjalni b. tanio do sprzedania. Dzwonić 117-49.

וויכטיג פאר שניידער! איך לערן אויס צושניידען ערשטקלאסיגע הערן-גארדעראבע אין פערלויף פון 2 ביז 4 וואכען. פיעטרקאווער 110 וו. 8.
6119

צו פערקויפען אנ'אייזערנע דעקעלשער און א פערגאלדע-פרעס צו מעסיגע פרייזען. צו ערפאהרען ביי יאקובאווסקי, פיעטריקאווער 82.
6153

Prywatne Kursy Handlowe
I. MANTINBANDA
w Łodzi, ul. Przejazd 12
tel. 157-91.

Zawiadamiam, że rozpoczął się

Półroczny Kurs Księgowości

Kancelarja Kursów przyjmuje zapisy w godzinach od 11—1 i od 4—8 popoł.

Kierownik Kursów
I. Mantinband.
318

די סחורה-לאגערן פון דער פירמע

„WARRANT"

אקצ. געז. אין לאדז פערעפענטליכען, אז מאנטאג, דעם 11 פעברואר 1935, 11 א זייגער פריה וועט אין די לאגערן אויף טארגאווא גאס נומער 6 פארקומען א פערקויף פון אנ'עפענטליכער ליציטאציע 1400 פעקלעך בוימוואל-גארן וואג 6300 קילא. דער ארויסרופונגס-פרייז איז 19.325.— זל.

DR. med. **Wiktor MILLER**
choroby reumatyczne
przeprowadził się
na ul **Sienkiewicza 40** tel. 146-11
przyjmuje od 4 i pół do 7.

אויפפאדערונג:

דערמיט ווערט אויפגעפאדערט די פרוי, וועלכע האט געקויפט פרייטאג פון 11—12 פארמיטאג באנקעס ביי דעם יוד אויף זאכאדניא 42, אז זי זאל זיך מעלדען זאכאדניא 20, פראנט, ביי שלאמקאוויטש.
6172

GABINET DENTYSTYCZNY
Lek. Dty
A. Struńskiego
פיעטריקאווער 43, טעל. 165-20.
אין טעטיג

פאר שאכטעל-מאכער, ליגירער, בוכבינדער און דרוקערייען! רעפעראטורען פון מעטאלענע פערשידענע מאשינען - טיילען און שווייסונגען פיהרט אויס ביליג

J. REDER Łódź,
11/13 קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

מודע'ז. ברוך-קראנקע!

ליידענדע אויף פערשידענע רופטורען, פערקרימונגען פון רוקען-ביין, פיס און הויקערס!

א הילף און א רפואה!

ביי ווינקעל, נאפעל, בויך און קיסעברוכען אויך אין געפעהרליכסטען צושטאנד ביי מענער, פרויען און קינדער. ספעציעלע הילף ביי פרויען, מוטערברוך. מאגען און נירען-ברוך!

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערן אהן בלוטיגע אפעראציעס און געפאהר! פערגאכלעסיגט נישט און ראטעוועט אייער געזונט כל-זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע גומי-הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען און גארסעטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און קאללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

ביים ארפאלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד.

דער אמת'ער בעריהמטער און גאנץ פוילען ספעציאליסט

פון אוניווערזיטעטס-פראפעסארען אנערקענט

Ortoped **NATAN RAPAPORT**

מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין ווין, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אווענד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען פון געהיילטע רבנים און צדיקים און פון פיל הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען.

געדענקט די אדרעס:

ארטאפעדישע אנשטאלט 23 פילסודסקיעגא 23.

איינציגער אמת'דיגער הייל-באנדאזשען-אינסטיטוט לויט'ן אויסלענדישען מוסטער.

כעמיש-
באקטעריאלאגישער-
לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז,
פיעטריקאווער 37
פיהרט דורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע א. א.

שייטלען

מיט פאריזער שרינד און פערטיגע שייטל-ען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט

ביי קערש.
מקווראווא 15

צוליב'ן קריזיס!

ביליג און גוט! רעיעל און פינקטליך!

די בעוואוסטע יודישע כעמישע וועשערייל און פארבעריי

„עריקא"

מליבארסקא 2, (ביים רוג בזשעזשינער)

וואשט כעמיש, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען צו קאנקורענץ-פרייזען, אלערליי דאמען- און מענער-גארדעראבען, אנצוגען, קליידער, מאנטלען, פוטער, ציהט גארדינען אויף רעהמען, פאסאנירט קאפעלושען ווי אויך שטייפע און ווייכע וועש.

ביליגער ווי איבעראל: פון 4 זל. אנ'אנצוג, פון 1,50 זל. א קלייד, פון 75 גר. א סוועטער, פון 1.75 פאסאנירען א קאפעלוש, 50 גר. אנ'אויבערהעמד, 15 גר. א קראגען.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
שערפיען 37 (בענעדיקטא 6)
נעמט אן פון 5—7 נאכמ

לאָדזער! WHOLE WORTH

אין גרעסטן וואַרע-הויז

מיידט נישט אויס די איינציגע געלעגנהייט דעם איינקויפן בעת דעם איצטיגען

נאָר=אינווענטאַר=אויספּערקויף

פּיעטריקאָווער 98

פּאָלאָסאַלער אויסוואַהל! — ראַבאַט פון 10—30 פּראָצ.

קראַנג-קינאָ CAPITOL

זאַוואַדזקאַ 16

● היינט פּרעמיערע! ●

גרויס און פּרעכטיג מייסטערווערק רעזשי פון געניאַלען S. Van Dyke רעאַליזירט דורך דעם בעריהמטען Piotr Freuchen

אין די הויפּט-ראָלען: All Native Cast

„ESKIMO"

עפּאָפּיי פון ליבע, פרייד און טרויער פון ווייסען צפון.

לאַקאַלע שעהנקייטען ווי אויך צאָהלרייכע מאַסען אַרטיגע. —:— אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע פון FOX ווי אויך פון P.A.T. —:— אָנהויב פון די סעאַנסען אין גאָוו. טאָג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת, זונטאָג און חגאות – 12.30 בייטאָג.

LABORATORJUM ANALIZ LEKARSKICH

„HIGJENA"

Gdańska 31a, tel. 192-64

אָפען א גאַנצען טאָג. נעמט אָן אַלערליי אַנאַליזן פאַר אומפערמעגליכע — ביליגערע פּרייזן.

GABINET SWIATŁOLECZNICZY

עלעקטרישע בעשטראַלונגען, קוואַרץ-לאַמפּען, סאָלוקס, דיאַטערמיע.

Gdańska 31a, parter, tel 192-64

עס ווערט אויסגעבאַרגט קוואַרץ-לאַמפּען אַהיים.

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

פּראָנט, 1-טער שטאָק.

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פּאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

פּריוואַט-קליניק

פון האַלז-, נאָז- און אויערן-קראַנקהייטען

86

Piotrkowska 55

Telefon 174-74

Dr. Dr. A. WOŁYŃSKI, J. IMICH.

Dr. HELLER

ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 11—2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזן

Dr. med. Z. Wajs

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

באַוואַמיעסקאַ 5 (פראָנט)

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט, ווענערישע, האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטן

נעמט אָן פון 9—1 און פון 3½—8 אָוונט.
זונטאָג און יום-טובים פון 9—1 מיטאָג
צו לעטשניצע-פּרייזן.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

ספּעציאַליסט

פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעמט אָן פון 4—8 אָוונט.

Dr. H. Szumacher

הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 56, טעל. 148-62

נעמט אָן פון 9 ביז 12; פון 2 ביז 4 און פון 7 ביז 9 אָוונט; זונטאָג און אַנדערע חגאות פון 11 ביז 2.

לעטשניצע-פּרייזען!

Dr.

J. Neuman

כירורג

(וועלכער אָרדינירט אין שפּיטאַל אויף דרעוונאָווסקאַ)

נעמט אָן אין דערהיים פון 5—8 אָוונד.

זאַכאַדניאַ 57, טעל. 281-95

UWAGA: Korzystajcie z ostatnich dni Dorocznej wyprzedaży poinwentarzowej

W. f. PFEFFER Piotrkowska 113

po rewelacyjnie niskich cenach!

315

DZIAŁ MĘSKI:	
futra sportowe i wizytowe	od zł. 150 —
1000 palt	„ „ 40.—
500 ubrań	„ „ 65.—
5000 koszul	„ „ 6.—
10000 krawatów	„ „ 1,—
1000 kapeluszy Borsal i Habig	„ „ 25.—

skarpetki, pończochy, rękawiczki, swetry, trykotaże oraz wiele innych artykułów.

DZIAŁ DAMSKI:	
500 palt	od zł. 40.—
1000 sukien	„ „ 25.—
500 szlafroków	od zł. 12.—

pończochy, swetry, bielizna, kapelusze, rękawiczki oraz wiele innych artykułów.

צו אַלע מיינע געעהרטע קונדען!

דרוקעריי בראַמבערג

לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8

איז ערעפענט

אַלע-אַרט דרוק-אַרבייט
ווערט שוין אָנגענומען
כריסטע שריפטען
מאָדערנע אָרנאַמענטען

לעכער אויף דער מאַשין

ווערען אָנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

פּויליש-פּאַלעסטינישע האַנדעלס=קאַמער

אָפּטיילונג אין לאָדז (פּיעטריקאָווער 113)

שיקט אַרויס אין אָנהויב מערץ ד. י. אַ פאַך=קאָמיסיע פון זעמטליכע צווייגען פון דער היימישער אינדוסטריע, כדי אויסצופאָרשען די עקספּאָרט=מעגליכקייטען אויף'ן

סירישען און איראַקסישען מאַרק.

פערזאָנען מיט ענטשפּרעכענדע גוט ערשטקלאַסיגע פאַך= און האַנדעלס=קוואַליפיקאַציעס מיט דער קענטניש פון ענגליש און פראַנצויזיש, וועלכע שטרעבען אַריינצוגעהן אין בעשטאַנד פון דער קאָמיסיע, ווערען געבעטען צו בעלעגען זייערע אָפערטען

נור שריפטליך אויפ'ן אַדרעס פון דער האַנדעלס=קאַמער ביז'ן 25-טען ד. ח. בעפאָרצוגט ווערען די. וועלכע זענען בעקאַנט מיט די מאַרק.

פירמען, וועלכע געפינען זיך אין האַנדעלס-בעציהונגען מיט סיריען און איראַק, ווי אויך די פירמען, וועלכע שטרעבען אָנצוקניפּען האַנדעלס-בעציהונגען מיט די לענדער ווערען געבעטען נעפעל. זיך צו פערשטענדיגען מיט דער האַנדעלס-קאַמער.

319

312

געדענקט!

אַז פרייטאָג, ד. 15-טען פעברואַר הויבט זיך אַן די טראַדיציאָנעלע

ווייסע וואָך

KONSUM

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.

ROKICIŃSKA 54. Dojazd tramwajami 10 i 16

לעטשניצע

פאַר וועגעריש קראַנקע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

Poradnia Wenerologiczna

זשעלאַנאַ 2-פּיעטריקאָווער 47

טעל. 189-33

עפענט פון 9 פריה ביז 9 אָוונד

וועגעריש=קראַנקע, מענער=שוואַכע און הויט=קראַנקהייטען.

אַנאַליזען פון בלוט און אורין.

פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי דאָקטאָר

אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע

פאַר וועגעריש קראַנקע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-73

עפענט פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.

וועגעריש-קראַנקע, מענער-שוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס=סטאַציע

איז עפענט א גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים - ספּעציאַליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען-קאַבינעט

וועגעראָלאָגישעס אַמבולאַטאָריום

פון 9 פריה ביז 8 אַ זייגער אָוונט.

וויזיט 3 זל.

Dr.

S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (סיפילי און טריפּער), היילט מענער-שוואַכע

פּיעטריקאָווער 90 טעל. 129-45

נעמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 4—9 אָוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8—2 נאָכמ

פאַר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פּרייזען

ברוך-קראַנקע!!!

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז, פון דעם אין גאַנץ פּוילן בעריהמטען ספּעציאַליסט אָרטאָפּעד דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, וועלכער עקזיסטירט **30** יאָהר און איז געוואָרען אָנערקענט פון פיל בעוואוסטע פּראָפעסאָרען.

J. Rapaport

ברוך=ליידענדע! ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע גומי-האַל-באַנדאַזשען פון מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט בעזייטיגען אָהן שום אָפּעראַציע, ראַדיקאַל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאָלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע ליידענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספּעציעלע אָרטאָפּעד האַל-באַנדאַזשען פאַר צו ריקגעקומענע ברוכען נאָך אָפּעראַציעס, ווי אויך ספּעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאַסטע אָרטאָפּעד. בויך-באַנדאַזשען געגען אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען און קישקעס.

פאַר קאַליקעס, הויקערס און אַלערליי פעהלער פון גוף!

אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט ווערען אויסגעפּרובירט די היילבאַרסטע און פון פיל פּראָפעסאָרען אָנערקענטע מעטאָדע ספּעצ. אָרטאָפּעד. הייל-גאַרסעטען פאַר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, לעמונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואַקסענע קינסטליכע הענד (פּראָטעזען) און פיס, ווי אויך די פּראַקטישסטע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פאַר שמערצליכע פּלאַטפוס לויט גיפּס-מאָדעל.

אַכטונג! אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט, ווערען נאָר פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.

30 יעהריגע פּראַקטיק, פולע גאַראַנטיע!

ערמעסיגטע פּרייזען! עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוו.
עס ווערען אויך אָנגענומען מיטגלידער פון אובעז. ספּאָל. (קאַסאַ-כאָריך).

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל=אַנשטאַלט אין לאָדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאַנקזאַגונג.

איך מאַך עפענטליך בעקאַנט, אַז איך בין געקומען צו פאָהרען פון בערעסלוי (דיימשלאַנד) נאָך לאָדז מיט אַ שווערען ברוך פון ביידע זייטען און ערשט דאָ האָט מען מיר פערלעגט אַן אָרטאָפּעדישען באַנדאַזש דורכ'ן בעקאַנטען ספּעציאַליסט-אָרטאָפּעד ה' דיר. י. ראַפּאָפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10. ער האָט מיר בינזיגט די דופּעלטע גאַנץ ראַדיקאַל אָהן אָפּעראַציע, פאַר וואָס איך דריק אויס מיין האַרציגסטען דאַנק און בין גרייט שטענדיג יעדען איינציגען ליידענדען אויף אַ ברוך-קראַנקהייט צו ערטיילען אינפאָרמאַציעס.

ש. שטיללער, נאַרוטאָוויטשאַ 18.

לאָדז, דעם 25.I 1935.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה

פאַר'ן טעקסט 18 גר.	פרייטאָג און ערב-יו"ט 24 גר.	אין דער זייט שפּאַלטען	
אין טעקסט 40	. . .	60	. . 4
נאָך'ן טעקסט 12	. . .	18	. .

קליינער דער שטאָרט 50 פּראָצ. טייערער. אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען 20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ — 1 דאָל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אָנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אָנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אָנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טעמין פון די אָנאָנסען איז ניט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע אין שבת און יום-טוב בייטאָג ... און בייטאַכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman